

VITA S E X U A L I S

IV.

A
PROSTITÚCIÓ

Dr. G. BUSCHAN
orvostanár

Dr. A. MOLL
egészségügyi titkos tanácsos

közreműködésével

Írta:
Dr. ÁLDOR VIKTOR

SÁNDOR JÓZSEF és TÁRSA KIADÁSA

Minden jog fentartva.

Viktória-nyomda, Budapest, VII., Király-utca 8.

TARTALOMJEGYZÉK.

A PROSTITÚCIÓ KELETKEZÉSE ÉS TÖRTÉNETE

Írta: Dr. ALDOR VIKTOR

I. BEVEZETÉS

A prostiució fogalma – Tág értelmezése – A vadházasság – Az anyagi érdek – Alkalmi prostitúció – Az erkölcs fogalmának változása – Idevonatkozó példák – Célkitűzés 17

II. A TÖRTÉNELEM ELŐTTI KOR NEMI ÉLETE

A prostitúció keletkezése – Az ősember érzésvilága – Nem ismeri a féltékenységet – A szerelem fogalma is ismeretlen előtte – A vendégbarátság tág értelmezése – A másodlagos nemi tényezők hiánya – A promiszkuitás – A horda – Nemi élete – Vérfertőzés – Az első munkamegosztás – A család primitív formája – Nőkommunizmus – Csoportházasság – Apunalu- és pirauru-házasság – A vérfertőzés kizárása – Szabad szerelem – A legényház – A nő mint magántulajdon – A legényház elveszti eredeti rendeltetését – Nőrablás – Nővásárlás – A prostitúció első nyomai – Valódi prostitúció – Szent prostitúció – Ünnepi promiszkuitás – A termékenység istenségének hozott áldozatok – A vendégbaráti prostitúció – összefoglalás – 25

III. PROSTITÚCIÓ AZ ANTIK KELETI NÉPEKNÉL

A prostitúció három formája – Babylon – Szent prostitúció – Baruch próféta élményei Bábelben – Anaitis istennő papnői – A prostitúció mint a hozomány megszerzésének eszköze – Egyptom – Ramses király leánya – Keops piramisa – Az egyiptomi prostitúció főfészke – A szerelmes ifjú álma – A zsidók Mózes-törvényei – Baál és Moloch – Juda patriarcha kalandja – Salamon király – A „kufárok” kiűzése a templomból 49

IV. A PROSTITÚCIÓ AZ ANTIK GÖRÖGORSZÁGBAN

Féltékenység, szemérem, szerelem – Aphrodite kultusz – Oka – Az érzékiség himnusza – Korinthos – Vallásos prostitúció – Az állami bordélyház – Az állampénztár érdekei – A prostituált állami alkalmazott – A pireusi bordélyházak – A prostitúció elterjedése – Az előkelő prostitúció tanyája – Az ismerkedés – A temetői prostitúció – A titkos prostituáltak fogásai – A „nöstényfarkasok” – A fuvoláslányok – Művészetük – Rengeteget keresnek – Az arkadiai követek kalandjai a fuvoláslányokkal – Titkos szépségversenyeik – A hetérák – Nagy műveltségük – Társadalmi szereplésük – A lesbosi szerelem – Sappho – Bátyjával való állítólagos viszonya – Nőtanítványaiával való fajtalankodása – Költészete – Halála – Hatása kortársaira 58

V. RÓMA

Róma alapítóinak anyja prostituált volt – Flora – Tiszteletére nyilvános szeretkezés folyik – A többi istenség – Bacchanáliák – A

házasság védelme – A királyság erkölcsi –
 A házasságtörés büntetése – Sodornia – A prostituáltak főcsoportjai – A szabad prostituáltak – A hetérák intézménye ismeretlen – A császári Róma – Az erkölcsök romlása – A prostituáltak listái – Álnevek – Messalina – A bordélyházak élete – Berendezése – A titkos prostitúció tanyái – A Circus Maximusban folyó prostitúció – A fürdők – Közös fürdők – A férfidögönyözők – A kocsmák és vendéglők prostitúciója – A prostitúció korzója – Az előkelő kurtizánok – Kerítők és kerítónők – A császárok kicsapongásai – Julius Caesar – Caligula – Bordélyházat rendez be a császári palotában – Nero – Házassága Sporus-szal – Agrippina – Heliogabalus – Kicsapongó élete – Prostitúálja önmagát – Alexander Severus 74

VI. AZ ŐSKERESZTÉNYSÉG. BIZÁNC

Az egyházatyák – A „hús” eleni küzdelmük – Eltévelyedések – Nőellenes hangulat – Keresztényüldözés – Őskeresztény és prostitúció – Egyiptomi Szent Anna élete – Az első keresztény császárok 92

VII. A KÖZÉPKOR ELSŐ SZAKASZA

Népvándorlás – Germán erkölcsök – Az aszszonyházak – Az ágyasok – A nők nagy tiszteletben állanak – A prostitúció nyomai – Kolostori erkölcsök – A kicsapongások okai – Az 1000. év oráiái – Antikrisztusok eljövetele – Sodornia – A vezeklési könyvek – A „borda” – Diákság és prostitúció – Iskola és bordélyház 97

VIII. A FALUSI PROSTITÚCIÓ

A szabad parasztság elnyomása – A jobbágyi rend kialakulása – Az első éjszaka joga – A földesúri jog megváltható – A ius primae noc-

tis eredete – Nemi erőszak, mint a pénzbüntetés helyettesítője – A jobbágyasszony joga az ölelésre – Vendég- és próbaéjszakák – A falusi etikett – A próbaéjszaka nem szégyen – A fonó – Az itt dívó élet – Mikor kialszik a lámpa – Magyar viszonyok – Visszaélések lehetősége – A szajhálkodás büntetése – A *ius primae noctis* nálunk nem volt általános érvényű jogszabály 104

IX. A KATONARINGYÓ

Katonaság és prostitúció – A prostitúció feyelmezése – A ribanc-századok – A ribanckirály – A ringyóvezéri hivatal – Tábori parancs prostituáltak részére – A ringyószázadok taktikai vezetése – Feladatuk – Megszűnésük a harmincéves háborúban – Mátyás fekete seregének erkölcei 114

X. A NYÁRSPOLGÁRI PROSTITÚCIÓ. BORDÉLYHÁZAK

A prostituáltak elszaporodása a városokban – Okai – A nősülési tilalom – A prostitúció fészkei – A csodaudvarok – Koldustanyák – Vendéglők és borbélyműhelyek – A bordélyházak engedélyezése – Ennek okai – Fiskális természetű okok – A bánat uccája – Nős embereknek és zsidóknak tilos a bordélyházak látogatása – Prostituált és társadalom – Szégyenoszlop – A prostituáltak öltözködése – A bordélyházak rendje – Nápolyi Johanna rendelete – A lányok megvesszőzése – A főnöknő felelőssége – Illetéktelen konkurrencia – Az illegális prostitúció – A város fejedelmi vendégeit a prostituáltak fogadják – Egyéb társadalmi kötelezettségeik – Kerítők és kerítönök – Egy würzburgi példa – Az apácakolostorok –

A bűnbánat házai – A visszaeső prostituáltak büntetése – Szifilisz – A magyar történelmi kútfők hiányosak – Budai erkölcsök – A budai jogkönyv – Tárnoki jog – Humánus fel fogás 118

XI. A FÜRDŐK

A középkori szentek aszkézise – Magyarországi szent Erzsébet – Fürdőszoba-intimitások – A meztelenség – Közös kádfürdők – Polgári nők is felkeresik – Fürdőhelyek – Poggio leírása – Itt meztelenség a divat – A magtalanság elleni fürdők – Papok es apácák a fürdőhelyeken – A fürdőszajhák – A fürdőmester – „Budapest fürdőváros” a középkorban – A török hódoltság női fürdői – Tribádia – Magyar vitézek a török női fürdőben 139

XII. BOSZORKÁNYSÁG ÉS PROSTITÚCIÓ

A boszorkányosság kapcsolata a prostitúcióval – A démonok – Az ördög- és boszorkányhit elterjedése – A fekete mágia – A sátán jegyesei – A boszorkány-törvényszékek – Pápai bullák – A boszorkányosság erotikus magja – Az incubus és succubus – A sátánnal való fajtalankodás – A boszorkánykenőcs erotizáló hatása – A boszorkányszombat – A sátáni kultusz – A lakoma – Boszorkánytánc – A Gelérthegy boszorkányos prostitúciója 151

XIII. INTERMEZZO

A bordélyházak bezárása nem szünteti meg a prostitúciót – Francia udvari élet – A főnemesség züllött erkölcei – A párisi szellem térhódítása – Mária Terézia – Mintaszerű családi élete – Erkölcsnemesítő törekvései – A spionok – A prostituáltakat Magyarországra szállíttatja – II. József reformjai – A pesti és

budai prostitúció – Napoleon újból engedélyezi
a bordélyházakat 159

XIV. A MODERN BORDÉLYHÁZ ÉS LAKÓI

A nemi ösztön korlátozásának lehetősége – A prostitúció hármasság gyökere – A szüzesség magas becsben tartása – A flört – A hozomány – Változatosság utáni vágy – A született prostituált – A gazdasági kényszer – Példák – A született prostituált a házasságban sem tagadja meg önmagát – Esetek – A harisnyapénz – Állam és prostitúció – Az állami beavatkozás jogosultsága – Közrendészeti vagy egészségügyi kérdés? – Bordélyházak megszűnése körül folytatott vita – Civilizáció vagy szifilizáció? – A bordélyházakban folyó élet – A luxushelyek – A vendég kizsárolása – Alacsonyabbrendű bordélyházak – Goncourt leírása – A háború előtti Budapest bordélyházai – Kikötői bordélyházak – Az egészségügy – Rendőri felügyelet – A rendőr mint a prostituált réme – Hatósági túlbuzgóság – Példája – Hotelrazzia – Sokszor ártatlanokat fog el a rendőrség – öngyilkosság se ritka e razziákon 163

ADALÉKOK A PROSTITÚCIÓHOZ

Írta: Dr. A. MOLL
egészségügyi titkos tanácsos

XV. MILYEN A PROSTITUÁLT?

A prostituált jelleme – Hazudozása – Hencegése – Álházasságok – Nem ismeri a magántulajdon fogalmát – Az eleven takarékpensely – Sokan családjukat tartják el – Ragaszkodásuk törvénytelen gyermekükhöz – A társadalom teszi őket jellemtelenekké – Vendégei gyak-

ran becsapják és zsarolják a prostituáltakat – A bíróság nem hisz nekik – Viselkedésük nem mindig feltűnő – Alkoholizmusuk – Az Alphons és a strici – Nemi rabszolgaságuk a stricivel szemben – A prostituálttal szemben való durvaság erotikus magja – A strici és a társadalom 185

XVI. PROSTITÚCIÓ ÉS PERVERZIÓ

A szigorú masszörnö – Flagelláció – A férfiak fűzői – Vesszőzés – Különböző ízlés – A katekizmusból való „kihallgatás” – A hirdetés – Homoszekszualitás és mazochizmus – „Szigorú masszázs” és „angol nevelés” – Hullagyalázás – Gyermekprostitúció – A budapesti ponnyistálló – Homoszekszuális prostitúció – 92

XVII. A PROSTITÚCIÓ OKAI

A férfi késői nősülése – Nagy kereslet – Degeneráció – A büntetett „és prostituált gyakran hasonló jelleme – Tetoválás – Szűkös lakásvizonyok – Törvénytelen anyaság – A gazdagsági tényező szerepe – A prostituáltak nagy százaléka azelőtt cseléd volt – Ennek okai – A defloreálás szerepe – Az alkohol mint kerítő – A nagyvárosok szerepe – Az ipari városok – Kampfmayer elmélete – A csábítás – Cicomázás és luxus utáni vágy – Az alkalmi kerítés – Leánykereskedelem – A genfi konvenció – Leányexport – A hatóság tehetetlen – Sok helyütt meg van vesztegetve – Leánykereskedelem apróhirdetés útján 196

XVIII. A PROSTITÚCIÓ ELLENI KÜZDELEM

A prostitúció a házasságon kívüli nemi élet legártatlanabb formája – A szabadszerelem nem alkalmas a prostitúció leküzdésére – Megkáro-

sítja a női nemet – Elősegíti a prostitúciót –
 A prostitúció korlátozásának módjai – Jobb
 munkabérek a nőknek – A nemi felvilágosí-
 tás előnyei – Javító nevelés – A férfi házas-
 ságon kívüli absztinenciájának kérdése 208

A PROSTITÚCIÓ A NÉPRAJZBAN

Írta: Dr. G. BUSCHAN orvostanár

XIX. PROSTITÚCIÓ A NÉPRAJZBAN

Szent prostitúció – Az indiai nurse – A főpap
 defloreálja őket – Ünnepi fajtalankodások –
 A ius primae noctis eredete – A pap vagy törzs-
 főnök kötelessége a defloreálás – Ezért díj jár
 neki – Az „átölelés” joga stb. Franciaország-
 ban – Mesterséges defloreálás – Az arab pros-
 titúció Kínában. – A virágos csónakok és kék
 házak – Japán – Yoshivara – Prostitúcióra
 való nevelés – Japán erkölcs – Az „időfeleség”
 – Kormányintézkedések – A Yoshivara élete
 – Mintaszerű közbiztonság – Az előkelő pros-
 tituáltak címerei 215

I. BEVEZETÉS

*A prostitúció fogalma – Tág értelmezése – A vad-
házasság – Az anyagi érdek – Alkalmi prostitú-
ció – Az erkölcs fogalmának változása – Ide-
vonatkozó példák – Célkitűzés*

Mit értünk prostitúció alatti Rengeteg azoknak a definícióknak száma, melyek e társadalmi jelenséget meg akarják határozni. Ez könnyen érthető is, mert hiszen alig van fogalom, mely jobban alá volna vetve a korszellem változásának, mint ez. Van felfogás, mely szerint a nő, ha csak egyetlen egyszer is közösül házasságon kívül, prostituálja önmagát. Ebben a megállapításban a hangsúly tehát azon van, hogy prostitúció minden közösülés, mely *házasságon kívül* történik. A közösülés indítóokait (szerelem, szenvedély, pénz, kényszer stb.) e meghatározás nem veszi tekintetbe.

Ezzel szemben a modern társadalomtudomány az indítóokok túlbecsülésében annyira szélsőséges álláspontot foglal el, hogy még az *érdekházasságot* is prostitúciónak tekinti, mert a házastársak nemi kapcsolatát nem az egymás iránt táplált vonzalom, hanem az anyagi érdek hozta létre. Kétségtelen, hogy az úgynevezett pénzházasság nem valami fel-emelő dolog és az sem tagadható, hogy az anyagi érdekből házasodó férfi vagy nő éppen úgy áruba bocsátja testét, mint az uccasarkok szerencsétlen páriái, azonban aki a házasság ezen legkevésbé fel-

emelő formáját a prostitúció körébe akarja vonni, az bizonyára félreismeri annak lényegét.

Hasonlóképpen téves és szélsőséges álláspontot foglal el az is, aki minden házasságon kívüli szeretkezést prostitúciónak bélyegez, mert hiszen jól tudjuk, hogy társadalmunkban nagy szerepet játszanak azok a tényezők, melyek a szerelmesek egybekelését megakadályozzák, sőt kizárják. Számos esetben évtizedekig tartó vadházasságban kénytelenek élni, mert nincs meg a lehetősége annak, hogy törvényes házasságot kössenek. Így például mindenki tudja, hogy a háború előtti osztrák-magyar hadseregben csak az a tiszt házasodhatott, aki meglehetősen magas kauciót tett le. Ha a szerelmeseknek nem volt meg ez a kauciójuk, úgy a parancsnokság eltiltotta a fiatal tisztet a házasságtól, Ismeretes annak a tisztnek az esete, aki, mint-hogy kauciót nem tudott előteremteni, évek hosszú során át vadházasságban élt szerelmesével s e házasságból négy gyermekük született. Mikor azután később ez a tiszt elérte a tábornoki rangot – a tábornok tudvalevőleg már kaució nélkül is megnősülhetett –, engedélyt kért fölöttes hatóságától, hogy szíve választót ját most már törvényesen is elvehesse feleségül. Azonban a hadtestparancsnok az engedélyt azzal az indokolással tagadta meg, hogy katonatiszthez nem méltó, ha oly asszonyt vesz el feleségül, kivel hosszú éveken keresztül vadházasságban élt. Egyben felszólították a tábornokot, hogy adja be nyugdíjaztatása iránti kérvényét. Európai botránnyá dagadt és a világlapok szelvényében-hosszában tárgyalták, mikor a tábornoknak e vadházasságból született húszéves lánya nyílt uccán végig kutyakorbácsolta azt a hadtestparancsnokot, aki a tábornok nősülési kérvényét elutasította.

Látjuk tehát, hogy számos vadházasság sokkal tartósabb és értékesebb kötelékké alakulhat át, sok, anyakönyvezetői hivatalban és templomban megpecsételt házasságnál. És a hivatkozott példa egy-

magában bizonyítja, hogy az az álláspont, mely minden házasságon kívüli nemi egyesülést prostitúcióvá bélyegez, téves, elfogult és szélsőséges.

A prostituált ugyanis *válogatás* nélkül *minden* férfinak odaadja magát, aki megkívánja és meg tudja fizetni.

Az olyan asszony tehát, aki anyagi érdekből köt házasságot, a fentiek alapján, bár kétségtelen, hogy testét eladta, mégsem tekinthető prostituáltnak, mert nem minden férfinak és nem válogatás nélkül, adja azt el. Ugyanúgy nem tekinthető prostituáltnak az a nő sem, aki házasságon kívüli nemi életet él, ha ezt érzelmi okokból (szerelem, szenvedély stb.), nem pedig *pénzért* vagy más anyagi ellenszolgáltatásért teszi meg.

De még maga az anyagi érdekből való szeretkezés egymagában szintén nem elégséges ahhoz, hogy a nőre rásüsse a prostitúció bélyegét, még akkor sem, ha a nő partnerét hosszabb-rövidebb időközönként változtatgatja is. A prostitúció lényeges ismérve az anyagi érdeken kívül ugyanis még a *hivatásszerűség* is. Világosítsuk meg a „hivatásszerűség” fogalmát egy, a tárgy körébe vágó példával:

Aki kisebb vidéki szállodákban megfordult, gyakran tapasztalhatta, hogy e szállodák női kiszolgáló személyzete (szobaasszony, szobalány, pincérnők stb.) készséggel tesznek eleget némi anyagi ellenszolgáltatás fejében a férfivendégek intim természetű kívánságainak. Ezek a nők a szállodák tulajdonosaitól rendes élelmezést, lakást és fizetséget kapnak, azonban némi anyagi ellenszolgáltatásért mégsem túlságosan tartózkodóak a férfivendégekkel szemben. Az uccasarkok páriáival szemben e nők létfenntartása akkor is biztosítva van, ha e pénzért való szeretkezést megtagadják. Az előbbiek ezzel szemben hivatásszerűen árusítják testüket. A hivatásszerű prostitúció tehát egyben üzletszerű is, szemben a felhozott példával, amelyben a szálló-

dák alkalmazottai csak *alkalmilag* bocsátják áruba testüket és testük ezen árubocsátása nem képezi egyben hivatásukat is.

Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy a prostitúciónak három ismérve van és pedig: a test 1. válogatás nélküli, 2. hivatásszerű, 3. árubocsátása. Ha ezen ismérvek bármelyike hiányzik, úgy nem beszélhetünk a szó szoros értelmében vett prostitúcióról.

Ezek szerint tehát a fejezet elején felhozott definíciók egyike sem helyes. Sem az érdekházasság, sem pedig a házasságon kívül való nemi élet, mint egyetlen ismérv, nem elégséges ahhoz, hogy prostitúcióról beszélhessünk, mert mindkettő nélkülözi a prostitúció említett három, vagy legalább is két ismervét.

Mikor tehát előre bocsátjuk, hogy az alábbiakban nem leszünk tekintettel a férfiúi prostitúció különböző megnyilatkozási formáira, definíciónkat a következőképpen állapítjuk meg:

Prostitúciónak tekintjük azt a társadalmi jelenséget, melynek következtében a nő testét üzletszerűen eladja minden férfinak, aki ezt megkívánja.

E definícióban tehát a testtel való *üzérkedés* a legfontosabb ismérv. Az „áru” vevője pedig kivétel nélkül minden férfi lehet, aki azt meg tudja fizetni.

A testtel való üzérkedés fogalma nem zárja ki, hogy a prostituált nem üzleti alapon, tehát vonzalomból is, átengedje magát egy-egy kiválasztott férfinak. Sőt ez a jelenség úgy a történelmi idők prostituáltjainál, mint napjaink szajháinál is igen gyakori. A legtöbb prostituáltnak meg van a maga „szívszerelme”, mint azt később látni fogjuk. Mindezen azonban mitsem von le definíciónk helyességéből, mert e szerencsétlen nők szerelmeiktől nemcsak hogy nem fogadnak el pénzt, hanem piszkos kereseteikből még ők tartják el lovagjaikat. A prostituált nemi élete tehát, mint látjuk, kettős

élet: Egyrészt áruba bocsátják testüket minden férfinak, aki azt megkívánja, másrészt azonban mint minden nő, ők is élnek szerelmi életet, melyben azonban nem mint eladók, hanem mint vevők vesznek részt. Az eladó ebben az utóbbi esetben a férfi-prostituáltt, a kitarított, a selyemfiú, a strici.

További kifogás, amit definíciónk ellen fel lehet hozni, még az a körülmény is, hogy sok prostituált nem adja oda magát válogatás nélkül *minden férfinak*, aki meg tudja fizetni. Hiszen sok olyan férfi van, akinek undort keltő és szemmel, vagy más érzékszervünkkel megállapítható betegsége annyira visszariasztja a prostituáltat, hogy inkább lemond az ilyen vendégről és a tőle származó üzleti hasznról, semhogy összeadja magát vele. Kétségtelen, hogy különösen a még fiatal prostituálnál, kinek teste keresett árucikk, ez elég gyakori jelenség. Gyakori az az eset is, hogy beteges hajlamú férfiak oly kívánságokkal lépnek fel, e nőkkel szemben, melyeket ezek nem mernek teljesíteni. Azonban, mint a későbbiekben látni fogjuk, ha a vendék hajlandó a fizetséget megsokszorozni, úgy a prostituált ellenállása rendszerint megtörik. Sőt a prostitúció haszonélvezői az egyes világvárosokban oly különleges bordélyházakat rendeznek be, melyek üzleti kalkulációikat beteges hajlamú, perverz férfiak vágyainak kielégítésére építik fel. Az ilyen bordélyházakban elhelyezkedő nőszemélyek természetesen magas sarcot vetnek ki „klienseikre” és a legbetegebb fantázia sem tud olyan kívánságot elképzelni, amit a némberek jó pénzért meg nem ténének.

Különben is, definíciónkkal szemben felhozott ez utóbbi ellenérvet már csak azért is bátran mellőzhetjük, mert mint minden árucikknél, a női test áruba bocsátásánál is a kereslet és kínálat szabályai az irányadók. Ha valamely árucikk iránt annak előnyös tulajdonságai (szépség stb.) miatt nagy kereslet nyilvánul meg, úgy az eladó (a mi esetünk-

ben a prostituált) könnyen válogathat a vevők között. De ha az eladásra kerülő cikk csak átlagáru – s ez az esetek 99 százaléka –, úgy az eladó örül, ha vevőre akad és nem fog eszébe jutni a változás.

Nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy az itt adott definíció csupán a mai kultúrnépek között dívó prostitúcióra vonatkozik.

A prostitúció természetesen társadalmi jelenség, mely, mint olyan, mindig szoros kapcsolatban áll valamely korszaknak a nemi életről való felfogásával.[^] A prostitúció története az erkölcsök történetének egyik fejezetét képezi. Az erkölcs fogalma pedig – mint azt az élet nagy tanítómestere, a történelem tanítja – minden korszakban más és más volt:

Az ausztráliai szigetvilág egyes törzsei például fölötté erkölcsös és istenes cselekedetnek tartják, ha a törzs kiválóbb véneit, azok halála után felfalják, mert primitív nézeteik szerint a vének kiváló tulajdonságai (eszük, fiatalkori erejük stb.) átszáll mindazokra, akik ettek húsból. Szerintük tehát nem erkölcstelen, sőt igen erkölcsös cselekedet, ha valaki a szüleit, azok halála után, felfalja.

A szomszédos Ausztria egyik tartományának, Tirolnak egyes részeiben, általános bevett szokás még ma is, hogy a legény csak akkor veszi el a leányt feleségül, miután az teherbe esett tőle. Ugyanis az ott dívó gazdálkodásnak egyik elengedhetetlen feltétele, hogy az asszony ne legyen meddő. A praktikus legények tehát előbb meggyőződnek róla, hogy kiválasztottjuk nem meddő és csak ha ezirányban minden biztosíték fenforog, kötik meg a házasságot. Ebben természetesen az egész faluban senki se talál semmi kivetni valót, a fiatalság bátran közlekedhetik egymással a házasság megkötése előtt, azonban mély erkölcsi megbotránkozást okozna, ha a legény a teherbe ejtett leányt faképnél hagyná, vagy pedig ha a házasság megkötése

után az asszony a hitvestársi hűséget más férfival megszegné.

Lássunk más példát: Bizonyos délszláv törzsek-nél, ha a férj a nászéjszakán megállapítja, hogy ifjú felesége még érintetlen, úgy joga van a vele való házasságot felbontani, mert az olyan nő, aki lány korában egyetlen legénynek sem kellett, e törzsek felfogása szerint bizonyára valamilyen titkos testi vagy lelki hibában szenved. „Nem vagy méltó arra, hogy feleségem légy”, mondja a fiatal férj a még érintetlen házastársának, „menj vissza szüleid házába, ha más legénynek nem kellettél szeretőnek, nekem se kellesz feleségnek.”

Természetes, hogy az ily erkölcsi felfogás mellett minden leány büszke arra, hogy a házassága előtt már sok legénnyel volt dolga és arra törekszik, hogy szüzességét minél hamarabb elveszítse vagy pedig – mint a tiroliaknál –, hogy minél hamarabb teherbe essék, mert ez az előfeltétele a férjhezmenetelüknek. És épp oly természetes az is, ha ezek a lányok házasságuk előtt is már intenzív nemi életet élnek.

Kötetszámra folytathatnók e példák felsorolását, melyek mindegyike csak azt igazolja, hogy az erkölcs fogalma minden időben és minden népnél, sőt egy és ugyanazon nép különböző rétegeinél és osztályainál is mindig más és más volt.

Ha tehát az erkölcs fogalma és vele együtt az erkölcstelenség kritériuma állandóan változó valami, természetes, hogy ezek függvényének, a prostitúciónak is állandóan más formát kellett öltenie.)

Aki a prostitúció fogalmát, annak fajait és megjelenési formáit behatóan akarja ismertetni, annak nem szabad az általam adott definíció sémájához ragaszkodnia, hanem az emberi érzékiséggel való minden néven nevezendő kereskedést vizsgálat tárgyává kell tennie.

A fentiek szerint akarok tehát én is jelen könyvemben eljárni. Kutatni fogom, hogy a prostitúció

intézménye miképpen fejlődött ki a történelem előtti korban, mily megbíralás alá esett a primitív népek erkölcsi mérlegelésében, hogyan alakult ki a történelmi korban egészen a napjainkban ismeretes formájáig és mennyire befolyásolta vagy hátráltatta az emberiséget kultúrfejlődésében.

Természetes, hogy ebben a munkában számos oly ablak elől kell elvonni a függönyt, melynek rejtelmek mögé betekinteni nem valami felemelő érzés. De szolgáljon vigaszunkul, hogy a történelem, az emberiség története, nemcsak a kiválasztottak, a hadvezérek, a hősök, a királyok és császárok történetéből áll, hanem az élet sebesültjeinek és nyomorékjainak szomorú történetéből is és aki a mélységekbe tekint, csak az tudja kellően felértékelni a magasságot.

II

A történelem előtti kor nemi élete

A prostitúció keletkezése – Az ősember érzésvilága – Nem ismeri a féltékenységet – A szerelem fogalma is ismeretlen előtte – A vendégbarátság tág értelmezése – A másodlagos nemi tényezők hiánya – A promiszkuitás – A horda – Nemi élete – Vérfertőzés – Az első munkamegosztás – A család primitív formája – Nőkommunizmus – Csoportházasság – A punalua és pirauru házasság – A vérfertőzés kizárása – Szabad szerelem – A legényház – A nő mint magántulajdon – A legényház elveszti eredeti rendeltetését – Nőrablás – Nő-vásárlás – A prostitúció első nyomai – Valódi prostitúció – Szent prostitúció – Ünnepi promiszkuitás – A termékenység istenségének hozott áldozatok – A vendégbaráti prostitúció – összefoglalás

Ha a prostitúció kezdeteit és keletkezésének okait meg akarjuk állapítani, úgy vissza kell térnünk az emberiség őskorához. Meg kell vizsgálnunk ősapáink egész nemi életét és berendezkedését, mert csak eképpen tudunk a felvetett kérdésre helyes választ adni.

A laikus, de sok tudós is, abból a tévhitből indul ki, hogy az egyéni szerelem éppoly alkotó eleme volt az ősember érzésvilágának, mint a mai kultúremberének. Pedig ez alapos tévedés és a mai kultúrember csak akkor értheti meg az őskori ember nemi

életét, ha teljesen elvonatkoztatja magát mindattól, amit ma a szerelem fogalma alatt értünk. Számos szakpszichológus és természettudós is azt hiszi, hogy a nemi féltékenység, a szüzesség értékelése, a nemi szégyenérzet és a szenvedélyes egyéni szerelem annyira általános és oly határozott jellemvonása az embernek, hogy ezt veleszületett és az emberi jelégtől elválaszthatatlan tulajdonságának tekinthetjük. Azonban a beható kutatás azt igazolja, hogy mindezen érzés a primitív ősember előtt ismeretlen volt, mert ezek a kultúrfejlődés hosszú évezredei alatt lassanként és csak fokról-fokra keletkeztek és fejlődtek. (Müller-Lyer.)

Tudjuk, hogy az a korszak, melyet bibliai időnek nevezünk, az emberiség sok százezeréves történetének csupán utolsó 6-7000 esztendejébe esik. E korszak tehát aránylag igen közel fekszik a kultúremberiség korszakához és az akkori ember a civilizációnak már aránylag magas fokán állott. Főfoglalkozása az állattenyésztés volt és ismerte már a földművelés primitív formáit is. Mégis, éppen az ótestamentum tanúsítja, hogy a bibliai korszak e már korántsem primitív embere sem ismeri még a nemi féltékenység fogalmát: A Genézis számos helyén utalás történik arra a szokásra, hogy az idegen, ha utazása közben valamelyik családfő vendégbarátságát vette igénybe; rendszerint igen barátságos fogadtatásra talált. A házigazda nemcsak étellel, itallal és üdítő fürdővel kínálta meg vendégbarátját, hanem *feleségét is átengedte neki*. Ábrahám is így cselekedett vendégével, kiről a hagyomány szerint csak később tudta meg, hogy az Ur Angyala volt és a vendég látogatását követő kilenc hónap elteltével a százhuszéves Sára gyermekkel ajándékozta meg Ábrahámot.

A vendégbarátság e tág értelmezését, mely a nemi féltékenység és szerelem teljes hiányát igazolja, a történelmi idők más keleti népeinél is megtalálhatjuk, de megtalálhatjuk napjaink primitív

kultúrájú nomád pásztornépeinél, sőt Afrika számos, már földművelést űző törzseinél is. Ha idegenből vendég érkezik a házhoz, úgy például a Maoriszigetek benszülöttei szabad választást engednek a vendégnek, hogy az éjszakát feleségükkel vagy felserdült lányukkal kívánja-e tölteni és a legnagyobb sértés számba megy e népeknél, ha a vendég e megtiszteltetést visszautasítja.

Dodge, aki a múlt század hatvanas éveiben az akkor még vad nyugatamerikai indián törzseket és azok szokásait tanulmányozta, kedves történetet mond el a Sziu indiánok ezen szokásával kapcsolatban:

Egyik messze, a vadonba előretolt prémkereskedő állomás kórházát fiatal európai orvos vezette, aki csinos feleségével a telepen lakott. Ez az orvos élénk barátságot tartott fenn a közelben tanyázó törzs főnökével, a „Tarka-Fark”-kaL. A törzs szokásaihoz híven a főnök, valahányszor vendége meglátogatta, minden különösebb ceremónia nélkül felesége fekvőhelyéhez vezette azt el és azután eltávozott. Az orvosnak a vendégbarátság illetéknéppen való megnyilatkozása ellen semmi kifogása sem volt. Azonban egyszer a főnök is belátogatott a telepre, fölkereste orvos barátját s a család legnagyobb megbotrányozására ő is élni akart a vendégbarát jogai-
val, amit az orvos azonban természetesen megtagadott.

A derék Tarka-Fark, kinek fogalma sem volt az európaiak között divó féltékenységről és hírből sem ismerte a szerelmet, persze fel sem tudta fogni ésszel az orvos makacskodását. Hiszen ő nem akart semmi rosszat az orvos feleségétől és véleménye szerint, ha együtt hál az asszonnyal, ennek az orvos nem. láthatja kárát, sőt ellenkezőleg: a vendégjog a Nagy Szellem védelme alatt áll, aki bizonyára meg fogja jutalmazni az orvost és kilenc hónap elteltével gyermekkel fogja megáldani feleségét.

Mindezen példák tehát bőségesen igazolják,

hogy a bibliai idők primitív embere, valamint a még ma is élő primitív néptörzsek nem ismerik sem a szerelem, sem pedig a nemi féltékenység fogalmát. Az asszony korlátlan tulajdona a férfinak, aki fölött az minden megszorítás nélkül rendelkezik, átengedheti, elcserélheti, kölcsönadhatja bárkinek. De jaj annak az asszonynak, aki ura tudta és beleegyezése nélkül engedi át testét valamely férfinak. Az asszony e bűnéért halállal lakol, de nem azért, mint hogyha a férfi féltékeny volna reá. Ezt az érzést – mint láttuk – nem ismeri. A halálbüntetés azért éri az asszonyt és büntársát, mert a férfit tulajdonjogában háborították meg, *a magán-tulajdon szentsége ellen vétkeztek*.

Ha tehát, mint láttuk, a körülbelül 6-7000 esztendővel ezelőtt élő bibliai ember sem ismeri még a féltékenység és a szenvedélyes nemi szerelem fogalmát, úgy joggal tételezhetjük fel, hogy az előtte sok tízezer évvel élő ősember sem ismerte még e tényezőket. Ezzel szemben a mai kultúrember nemi és szerelmi életét el sem tudjuk képzelni a szerelem, féltékenység, szégyenérzet stb. nélkül.

Ezen érzelmeket a tudomány *másodlagos nemi tényezők* elnevezés alatt ismeri, szemben az elsődleges, az emberrel vele született, tehát ösztönös érzelmekkel, mint amilyen például az érzékiség kielégítésének vágya, az anyaság ösztöne, stb.

Azért kellett mindezt előre bocsátani, nehogy az olvasó az ősember nemi életét azzal az erkölcsi mértékkel bírálja el, mely a mai kultúrember nemi életére van megszabva. Hiszen láttuk, hogy az ősember még csak nem is ismerte azokat a fogalmakat, melyek a kultúrember nemi életét szabályozzák.

Az ősember nemi világába való behatolásnál tehát teljesen új világ, új szempontok, új felfogás, új erkölcsi mérték tárul szemeink elé, melyet csak úgy érthetünk meg, ha megpróbálunk beleilleszkedni a primitív ember gondolatvilágába és keresztül tudunk látni azon a sűrű szövevényen, mellyel

a másodlagos nemi érzelmekből származó gátlások a mai kultúremler éleslátását elhomályosítják.

*

Az ősemler világából származó írott feljegyzések természetesen nincsenek. A tudós tehát, mikor az ősemler nemi életét rekonstruálni akarja, más segédeszközökhöz kénytelen fordulni. Ezek legfontosabbika az *összehasonlító néprajz*. Tudjuk, hogy földgömbünket benépesítő népek a kultúra különböző fokán állanak. Hatalmas nemzetek a kultúra magas fokát érték el, más, ugyancsak nagy nemzetek azonban még csak ott tartanak, ahol e vezető kultúrállamok évtizedek vagy évszázadok előtt voltak. Mennél messzebbre megyünk a kultúrközponttól, annál fejletlenebb kultúrájú, primitívebb népekre bukkanunk. A legprimitívebb népek Afrika belsejét és az ausztráliai szigetvilágot lakják. E népeknek csak egy része ismeri a kőből készült szerzőszámokat, így tehát joggal tételezhetjük fel, hogy kultúrájuk is ugyan olyan, mint a kőkorszakbeli és ezt megelőző korszak ősemlerének kultúrája.

Az összehasonlító néprajz tehát arra törekszik, hogy e primitív népek életének és kultúrájának közös jellegzetességeit megállapítsa, a társadalomtudós pedig e jellegzetes vonásokból rekonstruálja a történelem előtti kor embereinek életét.

Ezt az eljárást követjük mi is az ősemler nemi életének felderítésénél.

Kétségtelen, hogy őseink sohasem éltek páros életet, mint az állatvilágból való legközelebbi rokonaik, az emberszabású majmok, hanem falkákban, hordákban éltek az őserdőkben. Táplálékuk erdei gyümölcsökből, bogyókból és gyökerekből állott és életük bizony alig különbözött sokban a csordában élő állatok életétől. A horda feje az egyik jólmegtermett férfi volt, ki a pozícióját fizikai erejének

köszönhette. Férfi és nő egyenlő mértékben vett részt az eleség gyűjtésében és az őserdő hatalmas vadjai ellen való önvédelmi harcokban.

A mai értelemben vett család fogalma természetesen teljesen ismeretlen volt az ősember történetének kezdeti szakaszán. Nemi életüket a férfiak és nők között való korlátlan keveredés, promiszkuitás jellemezte. Minden asszonymnak férje a törzs valamennyi férfitagja volt és fordítva, minden férfi feleségének tekintette a törzs valamennyi nőtagját. Az apának fogalma sincs róla, hogy akivel együtt hál, az a lánya, de ha tudná is, nem találna ebben semmi kivetni valót, mert – nem tudjuk eléggé hangsúlyozni – az őseibert nem szabad a mai kultúremlerre szabott erkölcsi mértékkel mérni. A szülő fogalma különben is ismeretlen a fejlődés e szakaszában. A gyermek közös tulajdona a törzsnek.

Mikor a horda tagjai így megszaporodnak és a rendelkezésükre álló gyümölcs, bogyó stb. már nem elégséges e nagy számú horda eltartására, kisebb-nagyobb csoportok válnak el tőle s ezek távolabb fekvő vidékeket keresnek fel és tovább folyik az újonnan kialakult horda élete.

Évezreket tölt így el a primitív ember, állandó harcban szükös megélhetéséért, állandó harcban az elemekkel és az őskor hatalmas vadjaival. Hosszú évtizedek múlnak el, míg a bogyó- és gyümölcs-gyűjtő ősember rájön a kisebb vad elejtésének titkára és lassanként vadászat és halászat válik főfoglalkozásává. A békés bogyógyűjtőből vadászok és halászok válnak. Most már fegyverekre van szüksége. Fegyverei a dorong, a bunkó, a fából készült, később kőheggyel ellátott dárda és ekkor veszi kezdetét a harc is, melyet az ősember a szomszédos hordákkal a dus vadászterületek megszerzéséért vív. Az elejtett ellenséget felfalja, de ugyanígy felfalják a magatehetetlen aggastyánokat is, mert ezek testi gyengeségük folytán nem vehetnek már

részt sem a harcokban, sem pedig a vadászatokon és csak fölösleges terhei volnának a hordának.

A vadászatot az erős ifjak űzik. A vadász-szákmány, melyet a vadászok nagy diadallal hoznak haza a lakóhelyül szolgáló sziklahasadékba, odúkba, közös tulajdona a hordának.

Amíg a vadászok az erdőket járják vagy szomszédos törzsekkel folytatnak harcokat, addig a törzs nőtagjai fát gyűjtenek, szerszámokat készítenek, feldolgozzák a bőroket, szóval olyan foglalkozást űznek, melyre a vadász, más elfoglaltsága miatt, nem ér rá. A későbbi fejlődés folyamán az idősebb férfiak is résztvesznek a nők e foglalkozásában és ilyképpen teszik magukat hasznossá.

Látjuk tehát, hogy a halászat és vadászata mint főfoglalkozás kétféle munkamegosztást eredményez. És pedig elsősorban a nemek közötti munkamegosztást, mert most már más foglalkozásuk van a férfiaknak és más feladata van a nőnek. A másik megosztás a fiatalok és öregebbek közötti munkamegosztás, amely kezdetben nem tér el sokban a férfiak és nők közötti munkamegosztástól, később azonban a vénekre más feladatok várnak. Ők a tanítómesterei a még serdületlen fiataloknak a fegyverforgatásban, ők a papjai, kuruzslói a törzsnek, az ő feladatuk a hagyományok ápolása és a mindig haragos őskori istenek kiengesztelése.

Bizonyára évezredes fejlődés eredménye volt, hogy a nemi élet e két utóbbi csoporton belül lassanként elkülönült. A fejlődés e szakaszában a promiszkuitás már nem korlátlan. A fiatalok többé nem adják össze magukat az öregekkel, hanem csak egymás között érintkeznek. Megszűnik tehát a szülőknek gyermekeikkel és a gyermekeknek szülőikkel való érintkezése és kialakul a család első primitív formája: A fiatalok valamennyi öreget szüleiknek tekintik és a törzs valamennyi fiatal tagja testvére egymásnak. Viszont valamennyi fiatal nő és fiatal férfi házastársa egymásnak. Az e házasságokból

származó utódok ugyancsak házastársak lesznek. így tehát minden generáció valamennyi tagja házastársa egymásnak és a közöttük való nemi közlekedést mi sem korlátozza.

Az egyes generációk közötti korlátlan promiskuitásnak számos példáját örökíti meg az irodalom, így például Herodotos, a „történetírás atyja”, a következőket írja az ő korában Kisázsiában lakó maszagétákról: „E népnél az a szokás járja, hogyha valamelyik férfi megkívánta a törzs egyik nőtagját, úgy tegzét annak utazó szekereére akasztotta, bebujt a nő mellé a hánccsal letakart kocsi belsejébe és nyugodt lélekkel meghálta. Hogy pedig más meg ne zavarja, a szekér előtt a földbe tűzte dárdáját, mintegy saját cselekedete szimbólumaképpen”.

Müller-Lyer számos példáját közli e nőkommunizmusnak, mely a primitív népek körében divott:

A nőkommunizmus Afrikában is igen gyakori jelenség. Ha a fiatalember elérkezett a nemzőképes korba, különböző varázslatokkal kapcsolatos szertartások közepette férfivá avatják. És most már teljesen átadhatja magát annak az életnek, melyet a fiatal lányok és férfiak élnek. A fiatal embereknek és fiatal lányoknak ugyanis megengedik, hogy „udvaroljanak” egymásnak (ku ganguisana) és oly közeli kapcsolatba lépjenek egymással, amilyenbe csak akarnak. Azonban ügyelniök kell arra, nehogy a leány idő előtt teherbe essék. A lányok természetesen ugyancsak kiveszik a részüket e kicsapongásokból. Sőt Henry Jounod megfigyelése szerint többnyire a lányok azok, akik a legényeket ily kicsapongó életmód folytatására csábítják.

Tahitiban, mint ezt Cook kísérei megfigyelték, nyilvánosan hajtották végre a benszülöttek a közösülést. A közösülő párokat nagy számban vették körül különösen idősebb asszonyok és jó tanácsokkal látták el őket. Azonban az aktusban résztvevő lányok – közöttük az egyik aligha lehetett idősebb

11 évesnél – nem igen szorultak a bölcs tanácsokra ...

Az egyik polinéziai szigetre misszionárius atya került, aki természetesen ellenállott a sziget lányai csábítási kísérleteinek. Ennek következménye az volt, hogy a sziget asszonyai nem akarták elhinni róla, hogy valóban férfi és egyik éjszaka, mikor a misszionárius kunyhójában aludt, fölkeresték a sziget vénasszonyai, hogy saját szemükkel győződjenek meg a misszionárius férfivoltáról.

Amint e példákból látjuk, az egyes generációk között korlátlan keveredés folyt, de a keveredésnek az egyes generációkra való korlátozásával elérkezünk a család legprimitívebb formájához, mely egyben az emberi társadalom kialakulásának legősibb formája is. Ez volt a megindítója annak a fejlődési folyamatnak, mely a korunkban is dívó, de egyesek szerint már feloszlóban lévő *családi élet* fogalmában nyerte betetőzését.

Senki se higgye azonban, hogy e fejlődési folyamat egységes. A következőkben látni fogjuk, hogy mennyi sok változata volt, míg végre elérkezett ahhoz a fejlődési fokhoz, mely virágját az európai kultúrnépeknél a XVIII. század végén és a XIX. század első felében érte el.

És ez természetes is. A népi élet minden jelensége szétfolyó, nincsenek szilárd határai és egyenlő mértékben van meg bennük a továbbfejlődés és az elcsenevészedés tendenciája. A nép eleven valami, mely az egyes individuumok állandó váltakozásából tartja fenn magát, azonban ezen individuumok hangulata és befolyása őt magát is állandóan átalakítja. (Schurtz.) Mindebből az következik, hogy a fejlődés menete kiszámíthatatlan, rapszodikus s ezer formát ölt, ezer akadályon kell átvergődnie, míg végre általános jellegűvé és valódi kultúrfejlődéssé változik.

Lássuk tehát e fejlődés további menetét:

Nem győzzük elég gyakran hangsúlyozni, hogy az ősember nemi életének vizsgálatánál teljesen el kell vonatkoztatnunk magunkat mindazon fogalmaktól és ítéletektől, melyeket a kultúremler nemi életével szemben alkalmazunk. Pedig ez a hiba még a szaktudósok körében is gyakran előfordul. A régmúlt idöket akaratlanul is azon eszmei célok szerint ítélik meg és bírálják el, melyek felé a kultúremleriség – többé-kevésbé céltudatosan – halad és ennek hatásaképpen az igazságra való törekvés és ennek egyszerű elfogadása helyett hangulatok és érzelmek irányítják tollúkat. Magasra akarják emelni az emberi méltóságot és mindazt, ami a mai kultúremler mértékével mérve és a mai kultúremlerre alkalmazva alacsonynak és rútnak tünik fel előttük, meg nem történtté akarják tenni.

A természettudomány már megdönthetetlenül bebizonyította az ember állati származását. Az emberré válás azonban nem egyik napról a másikra történt meg, hanem hosszú évszázadok kellettek hozzá. És mint ahogy az emberi méltóságból mit sem von le az állati östől való származás tudata, úgy senkit se sértsen meg kultúremleri méltóságában annak felismerése sem, hogy az ember ösztönélete, nemi élete ugyancsak lassú évtizedes fejlődés közepette érte el azt a fokot, amelyen ma áll.

E fejlődési folyamat egyik formája az úgynevezett *csoportházasság*. E csoportházasság két formáját a történelmi idők primitív népeinél is megtaláljuk. Ezek egyike a Havai szigeteken még a múlt században is feltalálható punalua-házasság (Morgan), a másik az ausztrálnégerek egyes törzsei között még ma is dívó úgynevezett pirauru-házasság (Cunow).

Mindkét házassági forma főjellegzetessége, hogy most már az egyes generációk egymás között sem élnek többé korlátlan promiszkuitásban, hanem *a vérrokonok ki vannak zárva az egymással való nemi érintkezésből*.

Minden évben, mikor az ifjak a nemi érettség korát elérik, ünnepi ceremóniák között harcosokká avatja őket a törzs, a törzsfőnök pedig feleséget jelöl ki számukra a felserdült lányok köréből. Az avatóünnepséggel kapcsolatban (mely Ausztráliában a férfiak körülmetélésével jár együtt), a törzs vénei sorshúzás útján hat-nyolc párt jelölnek ki, akik házassági közösséget alkotnak. A házassági közösségen belül minden férfinak joga van minden asszonnal együtt hálni, az asszony gyermekeinek atyjául pedig azt a férfit tekintik, kinek a törzsfőnök a nőt feleségül kiutalta. E csoportházasságok egy évig – a legközelebbi avatási ünnepségig – tartanak, amikor is a vének az egyes házaspárokat új csoportokba osztják be, de gondosan ügyelnek arra, nehogy a csoportba *egy anyától származó* nő és férfi, tehát testvérpár kerüljön. A vérfertőzés lehetőségét ezáltal teljesen kizárják. Viszont az apa közös voltára már csak azért sem lehetnek tekintettel, mert e csoportokon belül, ahol a nő egyik nap az egyik, másik nap a másik férfival érintkezik, természetesen meg sem lehet állapítani, hogy a csoport tagjai közül melyik a gyermek atyja.

Említettük már, hogy egyazon anya fia és lánya, sőt anyai oldalról való unokafivér és unokanővér nem lehet tagja ugyanazon házassági közösségnek. Annak azonban nincsen akadálya, hogy két vagy több fivér vagy unokafivér ugyanabba a csoportba tartozzék, a másik csoportba pedig a nővérek és unokanővérek tartoznak. Sőt az egyes csoportokba nagy előszeretettel osztanak be fivéreket, más csoportokba viszont nővéreket. Erre vezethető vissza bizonyos keleti népeknél még ma is dívó az a szokás, hogy a férfi, ha feleségül vesz egy lányt, úgy joga van annak fiatalabb nővéreivel is érintkezni, viszont a férfi fiatalabb, nőtlen fivestvérei is jogot formálhatnak bátyjuk feleségére, de ha megnősülnek, tartoznak tőrni, hogy bátyjuk viszont az ő feleségükkel háljon együtt.

Az előbbinek példáját a bibliában is megtaláljuk: Izsák fia Jákob egyszerre vette el feleségül Lábán két lányát, Ráchelt és Leát. És talán innét veszi eredetét a zsidóknál és mohamedánoknál itt-ott még manapság is dívó és vallásos hagyományokon alapuló az a szokás, hogy a fitestvér elhunyt bátyjának özvegyét tartozik feleségül venni, gyermekeit pedig saját gyermekeiül fogadni. Viszont ha az asszony hal el korábban, úgy az özvegy férj elhalt felesége lánytestvérét tartozik megkérni feleségül és gyermekei nevelését erre bízni (leviratus).

Midőn még megemlítjük, hogy az egyes házassági csoportokon belül Havaiban a férfiak és a nők punalua-nak, kedves pajtásnak, Ausztráliában pedig pirauru-nak, rokonnak nevezik egymást, egyben megvilágítottuk azt is, hogy miért nevezik e csoportházasságokat punalua-, illetőleg pirauru-házasságnak.

*

Számos primitív népnél a fiatal harcosoknak nem osztanak ki, mindjárt a nemi érettség elérésekor, külön feleséget. Ezek a falu végében felépített nagyobb, díszes házba költöznek, itt étkeznek, dolgoznak, játszanak, itt töltik éjszakáikat. Férjes asszonyoknak és gyermekeknek szigorúan tilos e legényházakba való belépés, viszont annál szívesebben látják itt a felserdült lányokat, kikkel a legények *szabad szerelemben* élnek.

A legényházak természetesen különböző fejlődési irányt futottak be az évezredek folyamán. így például a harcias törzseknél, minthogy a törzs leg-harcraeremtebb tagjai a legények, itt laknak, a legényház válik a törzs politikai központjává is. Más törzseknél viszont itt folynak le az ünnepi játékok, melyek mindig bizonyos misztikus, vallásos jelleget öltenek és a legényházból így alakul ki lassanként a templom.

A későbbiekben látni fogjuk, hogy a prostitu-

ció, melynek egyik gyökere a legényházak intézményében keresendő, még a történelmi időkben is, a régi görögöknél, sőt a régi rómaiaknál is, a templomokban és azok környékén játszódik le. Nem nagy fantázia kell tehát annak kitalálásához, hogy miképpen kapcsolódott össze e két intézmény.

A lányoknak a legényházakba való járását az évezredek folyamán mind több és több tilalom veszi körül.

A primitív népek lassanként megtanulják a földművelés mesterségét és vele párhuzamosan megszilárdul a magántulajdon intézménye is, mely már a magasabbrendű pásztornépeknél is ismeretes volt.

A fentebbiekben már láttuk, hogy a boggyógyűjtésből a halászat és vadászatra való áttérés mennyire megváltoztatta az egyes hordák nemi életét. Ugyanilyen vagy talán még hatalmasabb változást okozott a magasabbrendű pásztorkodásra és földművelésre való áttérés, mert e foglalkozási ágakkal vele járt a magántulajdon intézményének megszilárdulása.

A magántulajdon intézményét a férfi nemsokára a nőre is kiterjeszti. A nő megszűnik a férfi szabad társa lenni, hanem tulajdonává alacsonyul és ezzel megszűnik a nőkommunizmus is. A primitív földmives legértékesebb jószág a felesége és a lánya. Ők mi vélik a földet, hordják a terheket stb. A rabszolgaság intézménye még ismeretlen. Természetes tehát, hogy a gazdagabb férfi több feleséget tart, hogy nagyobb birtokát meg tudja művelni. A legényember pedig, ha feleségre akar szert tenni, meg kell azt vásárolnia a leány atyjától, mert az asszony értékes jószág, aki megműveli a férfi helyett a földet, elvégzi a ház körüli munkát, míg a férfi naphosszat henyél vagy pedig társaival egyetemben ünnepi lakomákon vesz részt, melyekből a nők ki tannak zárva.

Ilyképpen azután a legényházak lassanként nem kapnak többé női vendéget, mert atyjuk dehogy is engedné a lányokat, ezt a legértékesebb jószágát,

a legényekhez. Vigyáz reá, mert előbb vagy utóbb bizonyára akad legény, aki nagy áron megvásárolja majd tőle.

A fejlődés ily irányú menetének a legényházakra vonatkozólag többféle következménye volt és ezek a következők:

A legényház fiatal lakói, minthogy most már nem járnak el hozzájuk a leányok, kénytelenek korán megnősülni, mert csak ilyképpen élhetnek rendszeres nemi életet. Ez tehát a fiatalság korai nősülését segíti elő, másrészt pedig magának a legényház intézményének elsatnyulását, visszafejlődését, elsorvadását eredményezheti.

Más törzseknél viszont a fejlődés iránya másfelé hajlik el. A legényház elveszti eredeti rendeltetését és azok a tények, melyek eddig mintegy mellékes szerepet tölthettek be, most főcéljaivá válnak. Templommá, ünnepi játékok színterévé, munkahellyé, tanácskozó helyyé, községházává alakul át. Sok helyütt ide teszi át rezidenciáját a törzsfőnök, itt őrzik a törzs fegyvereit és diadalmi tróféáit, mely utóbbiak rendszerint a megölt ellenség csontjaiból vagy pedig levágott és múmiává aszott fejből áll.

Látjuk tehát, hogy az egyes intézmények békés átfarmálódása mily változatos formát ölt.

Azonban a békés átalakulás folyamata nem volt mindig és mindenütt ily zökkenésmentes. Az ifjúság nem egykönnyen mondott le évezredes jogairól, ragaszkodott a legényház eredeti jellegéhez és amit szépszerével nem tudott elérni, erőszakkal iparkodott megszerezni. Ez a tendencia eredményezi a nőrablás szokását, mely évezredekken keresztül nemcsak a szabadszerelemnek, de még a házasságnak is általánosan elismert és bevett formája volt. Eredetét és gyökereit azonban kétségtelenül a legényházak intézményeiben, illetőleg azon jelenségben kell találnunk, hogy a kultúrfejlődés az év-

ezredek során féket rakott a legényház korlátlan szabadszerelmi tendenciájára.

A kultúrnépek mondáiban és hagyományaiban nagy szerepet játszik a nőrablás. Tudjuk, hogy az ősmagyar monda szerint Hunor és Magyar a gímszarvas üldözése közben az erdőben táncot lejtő nők csoportjára bukkantak, akiket elraboltak és feleségükké tettek. Ugyanezt a mondai elemet találjuk meg a régi Róma megalapításának történetében is: Itt a harcosok a szomszéd Sabin törzs hajadonjait rabolják el és ők lesznek Róma ősanynéivá.

A délszlávoknál a nőrablás állítólag még a múlt században is elég gyakran fordult elő, azonban a hatóságok erélyes üldözése véget vetettek e szokásnak.

Az idők folyamán azonban a nőrablás szokása is békésebb formákat ölt, amennyiben *nővásárlás* lép a helyébe. A nőrablás és nővásárlás közötti átmenet rendkívül érdekes példáját találjuk meg a Carolina-szigetek egyikén. Yap-sziget lakóiról mondja el Senfft a következőket: A legényházak lakói a környező szigetekről rabolnak maguknak leányokat. Azonban a rablás most már csupán komédia és a hagyományokhoz való ragaszkodás, mert mindazon esetekben, melyek Sefft tudomására jutottak, előzőleg megállapodás létesült az „áldozat” szülei és a „rabló” törzsek között. Sőt az egyik esetben maga az elrablott nő bevallotta, hogy ő kérte meg a legényház lakóit, hogy rabolják el. Az ilyképpen „elrablott” lányok bizonyos idő tartamára a legényház minden egyes lakójának ágyasává válik és az idő leteltével dúsan megajándékozva tér vissza szülei falujába.

E példa számunkra azonban más szempontból is fölötte érdekes: Meglátjuk belőle, hogy miképpen alakul ki a nőrablás, illetőleg nővásárlás intézményéből a *prostitúció*. Megállapíthatjuk belőle, hogy a prostitúció legősibb formája akkor lépett tehát fel, mikor a legényházakban dívó szabad szerelem

korlátoknak van alávetve, vagyis *a szabad szerelem első korlátozása mindjárt megteremti a társadalmilag bevett és elismert prostitúció intézményét*. Minél hatalmasabbak e korlátok, annál jobban megismosodik a prostitúció intézménye.

Hogy a prostitúciónak valóban a legényházak voltak a kiinduló pontjai, arra vonatkozólag Schurtz rengeteg példát hoz fel a primitív népek' életéből. így például igen jellegzetes ez az intézmény a Santa Cruz szigetek legényházainak fiatalságánál. E házakban mindig van néhány örömlány. Ezeket rendszerint még csecsemőkorukban vásárolják meg a legényházak lakói és ha első tulajdonosuk megunta őket, úgy valósággal elárverezik e lányokat és azok tulajdonába mennek át, akik legtöbbet fizetnek értük. A törzs asszonyai és lányai azonban sohase látogatnak el a legényházakba.

Melanesiában ugyancsak jól felismerhető a prostitúció és a legényházak közötti összefüggés, bár a különböző szigeteken más és más erkölcsi fel fogás honol, aszerint, hogy a nők távol tartják-e magukat a legényházaktól vagy pedig rendszeresen fölkeresik azokat. így például Florida szigetén többnyire a helytelen viselkedésű férjes asszonyokat utalják be büntetésképpen a legény házba, ahol meghatározott ellenértékért minden legény ágyasává kell válniok. Az ellenértéket azonban nem tart hatják meg maguknak, hanem a törzs főnökének kell kiszolgáltatniuk.

San Christovan szigetén a szabadszerelem még meglehetősen korlátlan mértékben divik, azonban itt is vannak már asszonyok és leányok, akik a legényházakban mint nyilvános kéjnök szolgálnak. Sokszor a szülők adják el gyermekeiket a legényházaknak vagy pedig a törzsfő vásárolja meg a leányt és helyezi el a legényházba. Keresetének egy része pedig a törzsfőt illeti.

Afrikában minden társadalmi folyamatban a rabszolga gazdálkodás döntő módon avatkozik be.

Ahol itt örömlányokat találunk, rendszerint rabszolgalányokról van szó. így például az Aranypart vidékén a legények rabszolganőt vásárolnak, aki minden legény szeretője. A leányt megfizetik, azonban keresetének nagy részét ki kell szolgáltatnia gazdáinak, akik ezért étellel és itallal látják el. Egyes kutatók szerint a gazdag asszonyok feladata, hogy a legények számára rabszolganőket vásároljanak.

A Quaqua-szigeteken a törzsfő ünnepélyes szertartások közepette vezeti be az örömlányt foglalkozásába, ez alkalommal az egész törzs ünnepi lakomát ül. Dahomében az örömlányok a király tulajdonát képezik, aki ugyancsak pénzért engedi át őket a legényházak lakóinak.

Azonban az esetek legtöbbszörében nem beszélhetünk még valódi prostitúcióról, mert itt a nők legnagyobb részét *kényszerítik* e mesterség folytatására és az ebből származó jövedelem nem is illeti meg őket.

Valódi prostitúciót eddig csak a Yap-szigeten dívó „nőrablás” esetében láttunk, melyet fentebb vázoltunk:

Lássuk tehát a valódi prostitúció néhány más primitív példáját: Palaua-szigetek benlakóiról mondja el Semper a következő jellegzetes kis történetet: „Itt nemcsak a leányok, de asszonyok is önként keresik fel a legényházakat. Az egyik asszony elmesélte Sempernek, hogy az asszonyok, ha megharagszanak férjeikre, egyszerűen faképnél hagyják őket és elszaladnak a szomszédos falu legény házához, ahol barátságos fogadtatásra találnak. Ha a férjük ki akar velük békülni, úgy vissza kell őket vásárolnia a legényháztól. Ha nincs annyi pénze, amennyit a legényház lakói az asszonyért követelnek, elveszti az asszonyhoz való minden jogát. Ekkor azután az asszony továbbra is a legényházban marad egészen addig, míg valaki ki nem váltja. „Én is megszöktem már egyszer a férjem-

től” – mesélte az asszony Sempernek – „és igen barátságos fogadtatásra találtam a legényházban, ahol nagyszerűen mulattam. Inallratbac nővére a napokban szintén megszökött a legényházba, mert a férje rosszul bánt vele. Nem is akar többé visszatérni hozzám, hanem almungul (kéjnő) akar lenni.” Az asszonyok eme elszökése valóban utóhangja a szabad szerelemnek, mely szokás e szigeteken már többé-kevésbé elmúlt. Sok olyan lány van, akik férjhez mennek, anélkül, hogy a legényházban dívó szerelmi tivornyákban résztvettek volna. Ha azonban elérik a tíz-tizenkét esztendő korukat és még nem akad kérőjük, úgy önként a legényházakba mennek és ott várják meg, míg valaki kiváltja és elveszi őket feleségül. Azok a lányok, akik néhány évet a legényházban töltöttek el, igen kívánatos feleségek a benszülöttek szemében, mert a legényházakban szerzett keresetüket hozományképpen hozzák magukkal a házasságba.

Itt tehát már a pristináció minden követelményének megfelelő példájával találkozunk. Ugyané szigetekről a prostitúció egy más példájáról is beszámol Semper: „Itt az a szokás dívik, hogy a szomszéd falvak leányai csapatosan keresik fel a legényházakat, ahol egy-két esztendei tartózkodásra rendezkednek be. Ezen idő leteltével a leányok dus ajándékkal megrakodva térnek vissza szüleikhez. Ebből a vándorlásból a falu egyetlen leányának sem szabad kimaradnia, hacsak ki nem akarja magát tenni a falu megvetésének.”

Hisszük, hogy az itt felsorolt nagyszámú példa segélyével sikerül beigazolni, hogy a prostitúció keletkezése szerves kapcsolatban van a legényházakban dívó szabadszerelem intézményének elszorvadásával. Azonban mint a legtöbb primitív társadalmi intézmény konzerválásánál, itt is döntő szerepet játszik a primitív ember vallásos hagyománya.

A vallás már ősidők óta belejátszott a primitív népek nemi életébe. Mindenki előtt ismeretes az a konzerváló erő, amellyel a vallás a társadalmi tünetények egyes csökevényeit a múltból a jelenbe és a jövőbe menti át. Évezredes szokásokat őriz meg változatlan formában, évezredes hagyományokat kapcsol össze a jelennel és ment át a jövőbe. A primitív nép minden világi törvényét isteni eredetűnek tekinti és mint isten parancsolatát akkor is megtartja, mikor maga a törvény már régen idejétmúlt, elavult társadalmi formákban gyökerezik. Tudjuk, hogy a zsidók világi törvényeit Mózes foglalta össze az ótestamentumban. E törvények az akkori viszonyokra voltak szabva. Így például Mózes megtiltotta népének a disznóhús élvezetét, mert akkor a disznók között fertőző betegség dült és a disznóhús élvezete nagy mértékben veszélyeztette az emberek egészségét is. Természetesen Mózes nem magyarázhatta el e tilalom valódi okát primitív fajtestvéreinek, ezek meg sem értették volna e magyarázatot és bizonyára nem is engedelmeskedtek volna neki, mint ahogy még a mai kultúremler sem engedelmeskedik mindig az egészségügyi szabályoknak (pl. túlzott alkoholfogyasztás, a nők fűző viselete, a kötelező oltás alól való kibúvás stb.), az orvosok nagy keserűségére. A törvényhozó tehát úgy segített magán, hogy a disznóhús élvezetének tilalmát isteni parancsnak nyilvánította ki és eképpen (szerzett érvényt ezen egészségügyi szabálynak istenfélő népe előtt. Azonban a vallás konzerváló erejét bizonyítja, hogy ma, mikor minden vágóhídon levágott disznó állategészségügyi ellenőrzés alatt áll, húsa tehát feltétlenül egészséges, a vallásos zsidó a Mózes által közvetített isteni parancs következtében még mindig tartózkodik a disznóhús fogyasztásától ...

Az őskori szellem vallás ugyancsak kapcsolatba hozza az emberi élet minden megnyilatkozását az istenséggel és ez alól nem kivétel az ősember nemi

élete sem. Rég túlélt nemi szokásokat, melyek bizonyára feledésbe mentek volna, visz így át az ősember – isteni parancsra hivatkozva – a fejlettebb társadalomba. Ezek között legfontosabb szerepet az úgynevezett *ünnepi promiszkuitás* játszik.

Tudjuk, hogy a nemi élet legkezdetlegesebb formája az általános promiszkuitás volt, melyet az egyes kultúrfázisok mind szűkebb korlátok közé szorítottak. Utolsó megnyilvánulásai a legényházakban elterjedő prostitúció formájában csendül ki.

Azonban sok törzs isteni parancsra hivatkozva, vallásos okokból és vallási ceremóniákkal kapcsolatban a kultúrfejlődés késői szakaszában évenként egyszer újból feleleveníti e szokást, orgia szerű ünnepek közepette.

Ezek az orgiák rendszerint tavasszal, a természet újjáéledésekor a termékenység istenének szentelt hónapokban szoktak bekövetkezni. A termékenység istene vagy szelleme különben is nagy tiszteletnek örvend a primitív népeknél. Tőle függ, hogy termékeny, dus esztendő köszönt-e a törzs tagjaira. Mert ha megtagadja a mezőtől a termékenységet, a fától a gyümölcsöt, ha nem küld megtermékenyítő oí-öt a vidékre, úgy éhség és nyomorúság – hét sovány esztendő – köszönt a törzs valamennyi lakosára. *De tőle függ az asszonyok termékenysége is, tőle függ a gyermekáldás, melyre a primitív ember nagy súlyt helyez.* Ilyképpen kerül tehát kapcsolatba a termékenység szelleme a nemi élettel. A termékenység istenét tiszteli meg a primitív ember a tiszteletére rendezett ünnepeken, az ő tiszteletére elevenül fel a hétköznapi életből már száműzött nemi kicsapongás, orgia, promiszkuitás.

Ezen ünnepek lefolyását – Müller–Lyer után – néhány példával illusztráljuk:

Tudjuk, hogy Ausztráliában a közösülés többnyire a melegebb évszak beálltakor szokott megtörténni, amikor nagy bőség uralkodik az élelmiszerekben. Egyes törzsek, mint például a Mulchison

partján élő vatsandi torzs ekkor nagy ünnepet, az úgynevezett Kaa-ro ünnepet ünnepli, mely orgiává fajul. Gödröt ásna a szent hely közelében, ezt bozóttal veszik körül és vad táncok, érzéki testmozdulatok kíséretében hangos énekszóval ünnepelne. A gödörnek vulva alakja van és a dárdák a pénist jelképezik.

A különben igen csöndes és rendezett nemi életet élő hottentották „edénytánc” nevezetű ünnepük alkalmával minden korlát nélküli kicsapongó nemi életet élnek.

A Fidzsi-szigeteken dívó Manga-misztériumok idején a törzs tagjai újból felelevenítik a korlátlan nemi kommunizmus régmúlt szokásait. A legközelebbi rokonok, sőt fivér és nővér között is teljesen szabad nemi érintkezés divik. E kicsapongás mértékét az egyik öreg Nandi-főnök következő szavakkal jellemzi: „A Manga-isten tiszteletére rendezett ünnepségek tartama alatt teljesen sertések módjára élünk.”

Peru őslakóiról pedig Tschudi a következőket mondja: December havában a palta gyümölcsének érésekor nagy ünnepségeket ülnek, mely öt napig tart. Az ünnepség első napján a falu valamennyi felnőtt tagja, férfiak és nők egyaránt, teljesen ruhátlanul jelennek meg az előre kijelölt helyen. Adott jelre valamennyien versenyfutásba fognak, melynek célja az egyik távolfekvő domb. Minden férfi, aki versenyfutás közben elfogja az egyik nőt, az ott, a helyszínen közösül vele.

De nemcsak a primitív népek, hanem az antik kultúra nagy nemzetei előtt se volt az ilyesfajta ünnepség ismeretlen. Így Egyiptomban Isis ünnepén korlátlan promiszkuitás volt az ünneplők között, akik sok százezer számra gyűltek össze az istennő templomának környékén. – Babylonban Loos (július) havában Mylitta istennő tiszteletére ötnapos ünnepséget ültek, melynek keretén belül az egész lakosság korlátlan promiszkuitásban élt. –

A görögök és rómaiak minden év tavaszán Dyonisos és Aphrodite tiszteletére ültek ünnepséget, melyet ugyancsak kicsapongás jellemezett.

De talán a mai kultúrnépeknél általános közkedveltségnek örvendő farsangi ünnepségek ugyancsak kapcsolatban vannak ezen őskori szokással. Nagyvárosaink farsangi multságainak egyike-másika bizony nem sokban marad hátra a régi rómaiak és görögök tavaszi ünnepségei mögött.

Természetes, hogy az évezredek fejlődés folyamán ezek az orgiaszerű ünnepségek is módosulnak. A fejlődés menete az, hogy most már nem minden férfi és nő vesz részt az orgiákban, hanem csak az előkelő férfiak, törzsfőnökök, papok és azok a nők, akik az istenség tiszteletének szentelik életüket, akik ilyképpen áldoznak az istenségnek, az istenség papnői. E papnők tehát olyképpen tisztelik meg istenüket, a termékenység és szerelem istenét, hogy: *prostituálják Önmagukat és szolgálataikért a férfiaktól kapott ajándékokat az istenségnek ajánlják fel.* Vagy pedig maguk a papok szentelnek fel az istenség szolgálatára nőket, akik vagy önként, vallásos érzületből, vagy pedig az erőszaknak engedelmessé válnak az istenség papnőivé. A szentélyeket felkereső férfivilág „áldozatkészségüket” anyagi ellenszolgáltatással jutalmazza meg, a kapott ajándékot pedig a papoknak kell átadniuk, akik egy részét megtartják maguknak, kisebb részét pedig az istenség oltárain helyezik el.

A vallásos prostitúcióval kapcsolatban ismertetnünk kell még a vendégbarátság intézményét is, melyből a későbbiek folyamán kocsmákban és vendégfogadóknak dívó prostitúció fejlődött ki. Ez az intézmény is vallásos eredetű.

Az őskori népeknél a vendéget nagy örömmel fogadták. A hagyomány szerint jövetelét jó jelnek tekintették, jelenléte szerencsét hozott a vendéglátó családra. Tárt karokkal kellett tehát fogadni és minden rendelkezésre álló eszközzel kényelmét kel-

lett szolgálni. A férfi készséggel engedte át ágyát és feleségét az idegennek, akit az istenek küldtek el hozzá, az aszony pedig készséggel tett eleget az istenség e csiklandós parancsolatának. Könnyen lehetséges, hogy a nőt az ajándék is csábította, melyet a vendégbarát távozásakor átadott neki. Azonban bizonyára nem az ajándék értéke volt az, amiért a nő szívesen látta a vendégbarátot. Hiszen e szokásnak gazdag és előkelő asszonyok is hódoltak. Az őskorban tudniillik az a hiedelem járta, hogy az istenség időnként emberi formát ölt, leszáll a földre s felkeresi a halandók házeit, hogy közvetlen tapasztalat útján győződjék meg parancsolatainak betartásáról. A monda szerint e földi vándorlása közepette az isten gyakran összeadta magát halandó nőekkel, akik ilyképpen félistenek és Geniusok szülőanyjaivá váltak. Nem lehetett tehát tudni az idegenről, hogy kicsoda. Bármilyen csúf, undortgerjesztő formában jelent is meg, mégis isten lakozhatik a rút külső mögött. Látjuk tehát, hogy miképpen szűrődik be újabb vallásos elem a prostitúció intézményébe.

Az ősember nemi életének fejlődését és átalakulását követve azt láttuk, hogy a prostitúció intézménye az emberi civilizáció őskorában ismeretlen fogalom volt. Szükség sem volt reá a nőkommunizmus és szabadszerelem virágzásának korában. Mikor azonban a magántulajdon intézményének elterjedésével és megszilárdulásával a nőkommunizmus és szabadszerelem megszűnt, a legényházak a prostitúció bevezetésével segítenek ma-gukon.

De ugyancsak prostitúcióra vezet bizonyos vallásos hagyományok megrögzött ápolása és a mindig áldozatra éhes primitív istenek és papjaik kapzsisága.

A prostitúció tehát két gyökérből táplálkozik: az egyik a szabadszerelem korlátozása, a másik a vallásos hagyomány. A továbbiakban látni fogjuk, hogy mindkét tényező hosszú időn keresztül melyen belejátszik a prostitúció történetébe és csak a kereszténység tisztult erkölcsi felfogása küszöböli ki belőle a vallásos elemet.

III.

Prostitúció az antik keleti népeknél

A prostitúció három formája – Babylon – Szent prostitúció – Baruch próféta élményei Babelben – Anaitis istennő papnői – A prostitúció mint a hozomány megszerzésének eszköze – Egyiptom – Ramses király leánya – Keops piramisa – Az egyiptomi prostitúció főfészke – A szerelmes ifjú álma – A zsidók – Mózes törvényei – Baal és Moloch – Juda patriarcha kalandja – Salamon király – A „kufárok” kiűzetése a templomból

Az eddigiekben a prostitúció *keletkezését és okait* kutattuk. E munkánkban főleg az összehasonlító néprajz adataira támaszkodtunk és tág teret kellett engednünk a következtetésnek is. Hiszen a történelem előtti időkből írott hagyományok nem állanak rendelkezésünkre, mert ilyenek nincsenek. Jelen fejezetben azonban elérkeztünk már a történelmi idők kezdetéhez, most már történelmi kútfőkkel rendelkezünk, nem vagyunk többé következtetésekre utalva.

... A történelem színpadán felbukkanó minden nép már ismeri a prostitúció mindhárom formáját, a vallásos, a vendégbaráti és az üzletszerű prostitúciót. Azonban míg a vendégbaráti prostitúció mindinkább elveszti eredeti vallásos jellegét, addig a hivatásos prostitúció csak lassanként ölti

magára azt a rideg üzletszerű formáját, mely a későbbi századok folyamán jellemzi.

Annál tágabb tere van e népeknél a vallásos prostitúciónak.

A történetírás megalapítója és első művelője, Herodotos részletes ismertetését nyújtja a vallásos hagyományokon nyugvó szokásoknak. Ugyancsak számos idevonatkozó történeti adattal szolgál a Biblia is. Végül felbecsülhetetlenek a mi szempontunkból Strabo-nak, az első ókori geográfusnak leírásai.

Babyloniában, az első államban, mely a történelem színpadán felbukkanik, a vallásos prostitúció nagy elterjedtségnek örvend. Herodotos számol be az itt dívó szokásokról, de a Biblia is számos helyen említi meg „Bábel népének” romlott erkölcsseit.

Herodotos a következőkben számol be a Babyloniában dívó, Melitta istennő tiszteletére üzött szokásokról: „Babyloniában szégyenteljes törvény uralkodik. Minden asszonynak kötelessége, hogy életében egyszer Vénusz istennő templomához zárándokoljon el és itt át kell engednie testét az idegen vendégeknek. Sok asszony azonban nagy vagyonára való büszkeségből nem tartja magához méltónak, hogy ugyanazzal a mértékkel mérjék őt, mint a többi asszonyt. Ezek csukott kocsiban vitétik magukat a templom elé, ahol helyet foglalnak és hátuk mögött helyezkedik el a magukkal hozott nagyszámú szolgasereg. A nagy többség azonban virágkoszorúkkal övezett fejvel foglal helyet a szentély kertjében. Itt állandó jövés-menés van. Minden égtáj felé kifeszített kötelek között sétányok vannak és ezekben az idegenek föl és alá járkálnak és kiválasztják maguknak azt a nőt, amelyik legjobban tetszik nekik. Ha az asszony egyszer helyet foglalt e szent helyen, nem szabad innen addig távoznia, míg valamelyik idegen pénzt nem vet az ölébe és nem közösül vele a szent helyen ki-

vül eső ligetben. Az idegen, mikor a pénzt oda-
veti az asszonynak, következőket mondja: „Me-
litta istennőt hívom fel tanúnak”. Az Assirok
ugyanis Vénuszt Melittának nevezik. Bármily cse-
kély is az összeg, sohase szabad azt visszautasítani,
mert ez a pénz áldozat és az istennő tulajdonát ké-
pezi. Az asszony követni tartozik a legelső idegent,
aki a pénzt ölébe veti és nem szabad őt elutasítania.
Miután teste átengedésével eleget tett az istennő
iránti kötelezettségének, visszatér otthonába; az ál-
dozat meghozatala után azonban bármennyit is
kínálnak neki, soha többé nem engedi át magát
idegen férfinak. A szép alakú, vagy szép arcú asz-
zonyok nem sokáig időznek a szentélyben, azon-
ban a csúnyák hosszabb ideig maradnak itt, mert
nem tudnak azonnal eleget tenni a törvény paran-
csának. Olyanok is akadnak, akik három-négy esz-
tendeig várakoznak.”

A Biblia is megerősíti Herodotos fenti leírás-
át. Baruch próféta a Nebukadonozor király által
a babyloniai fogságba vetett zsidók tapasztalatai
alapján a következőket írja a babyloniai asszo-
nyokról:

Az asszonyok kötelekkel övezve ülnek a tem-
plomba vezető utak szélén és illatos áldozati aján-
dékot égetnek el az istennő tiszteletére. Mikor
pedig az idegen felszólítja az egyiket körükből,
hogy kövesse őt, a nő ocsmány szavakkal fordul
a mellette ülő társnőjéhez, akit az idegen nem tar-
tott érdemesnek arra, hogy együtt háljon vele és
megoldja kötelékeit.

A kötelékmegoldásnak bizonyára szimbolikus
értelme van. Mindenkinek, aki e felszentelt asszo-
nyokkal egyesülni akar, meg kell ragadnia a köte-
lékeket és magával kell hurcolnia a nőt a közeli
berekbe. A kötelék megragadása a tulajdonbavétel
szimbolizálja, az elhurcolás pedig bizonyára a nő-
rablás korszakából visszacsendülő ősi szokás jel-
képe.

Strabo Armédiából jelent hasonló szokásokat: Anaitis istennő szentélye körül hatalmas elzárt terület húzódott el, melyen az istennőnek szentelt lakosság élt. Csupán az idegeneknek volt meg a joguk ahhoz, hogy e terület határait átlépjék és itt barátságos megvendéglésre volt igényük. Aki a szent hely határát átlépte, annak bizonyos pénzösszeget vagy ajándéktárgyat kellett áldoznia az istennő papnőjének, mely ajándék ellenértékét képezte az élvezett gyönyörnek. Minthogy azonban minden szokás előbb-utóbb visszaéléssé fajul el, a későbbi fejlődés folyamán a papnők az ajándék sokszorosát kényszerítették rá vendégükre. A szentély szolgálói és szolgálói a legnemesebb családok fiai és lányai voltak és szüleik fogadalma következtében hosszabb-rövidebb időre léptek az istennő szolgálatába. Mikor a lányok elhagyják Anaitis szentélyét, mindent hátrahagynak az istennő számára, amit testük verejtékével kerestek. Nem kellett szégyenkezniük múltjuk miatt, és hamar akadt férjük, akik nem mulasztották el, hogy ne érdeklődjenek a szent helyen az iránt, hogy vájjon leendő feleségük mindig készséggel tett-e eleget az istennő parancsainak. Az olyan lány, akit számos idegen keresett fel, volt a legalkalmasabb feleség a férfiak szemében.

A fenti három példából látjuk, hogy itt tulajdonképpen a szent prostitúció és a vendégbaráti prostitúció egy keverékével találkozunk, mert hiszen az istennő papnői mindig csak idegeneknek engedték át magukat, akik a vendégbarátság szokására hivatkozva kerültek el az illető országbá. Világos az is, hogy a prostitúció e formájából hiányzik az üzletszerűség, mert hiszen az adományok az istennőt és azok papjait illették meg. Találunk azonban e korszakra vonatkozó oly leírásokat is, melyek üzletszerű prostitúcióról tanúskodnak.

Így például Cyprus szigetén úgy tisztelték Vénusz istenasszonyt, hogy a hajadonok a tenger

partján valóságos korzót tartottak és itt várakoztak a sziget felé igyekvő hajósokra. Azonban a hajósoktól kapott ajándékokat nem adták az isten-asszonynak, hanem eltették. Ez képezte a cyprusi hajadonok hozományát.

Látjuk tehát, hogy a pénzért való szerelmeskedés, mely kezdetben a szerelem istennőjének kontójára történt, gyorsan alakul át üzletszerű prostitúcióvá és az istennő „papnői” igen hamar felismerik, hogy a „szent áldozatkészség” jövedelmező foglalkozás is lehet.

Az ókor történetírói, mikor Egyiptom nőiről emlékeznek meg, nem győzik eléggé hangsúlyozni a nők érzéki és élvhajászó voltát. Érthető tehát, hogy a szent prostitúció minden formájában otthonra talált körökben. A legelőkelőbb társadalmi osztályok leányai épügy résztvettek benne, mint az alacsonyrendű nők. Itt is hamar elveszti a prostitúció vallásos jellegét és még a legelőkelőbb körökben is üzletszerűen folytatják.

Nem akarunk az Isis és Osiris kultusszal kapcsolatos fajtalankodásokra és orgiákra e helyen részletesen kitérni, mert azok a fentebb elmondottakkal nagyjából megegyeznek.

Azonban arra vonatkozólag, hogy a prostitúció még a legelőkelőbb körökben is divott, újból Ilerodotost hívjuk fel tanúnak.

Herodotos a kb. 2244. évben Krisztus születése előtt uralkodó Ramses királyról és lányáról a következő épületes kis történetet meséli el:

Ramses király vagyonát ismeretlen tolvaj ellopta. A király mindenfelé kutatott a tolvaj után, azonban nem tudott nyomára akadni. Ekkor elküldte saját lányát a legközelebbi bordélyházba és megparancsolta neki, hogy a bordélyház minden vendégének át kell magát engednie, azzal a feltétellel, hogy élete legnagyobb titkát megvallja neki. A király ugyanis abban bízott, hogy a tolvaj, ha a

bordélyházba vetődik, ilyképen meg fogja vallani a királykisasszonynak bűnét. És nem is csalódott. A tolvaj, aki bevetődött a bordélyházba, el is mondta titkát a királykisasszonynak, amikor azonban el akarták fogni, ravasz fogással kiszabadította magát. És a király, aki most már ismerte a tolvajt, csak úgy juthatott vagyonához, hogy a lányát feleségül adta hozzá.

A hagyomány szerint Keops király, a hatalmas pyramisok építője, mikor egyszer pénzzavarba jutott, ugyancsak bordélyházba küldte leányát, s ennek keresetével akarta vagyoni helyzetét rendezni. Ez a királykisasszony azonban, úgy látszik, sokkal ambiciózusabb volt Ramses lányánál, mert elhatározta, hogy ő is pyramist fog építeni a saját emlékére és minden látogatójának egy-egy követ kellett a pyramishoz szállítani. A hagyomány szerint így épült fel az úgynevezett középső pyramis, mely tehát a prostitúciót van hivatva jelképezni. Természetes, hogy e két királykisasszonyról szóló hagyomány a történelmi bizonyosság minden kritériumát nélkülözi és e helyen csak azért hoztuk fel, mert élénken megvilágítja az ókori Egyiptomnak a prostitúcióról való felfogását.

Az egyiptomi prostitúció főfészke az antik írók tanúsága szerint Naukritos volt. Egész Görögországból ide zarándokolt mindenki, kinek vagyona e költséges passziót megengedte. Naukritosban mulatni ugyanis nem volt olcsó dolog. Herodotos meséli a következő jellemző történetet: Az egyik naukritosi nő, ki szépsége miatt közkedveltségnek örvendett, igen magas árat kért kegyeiért, melyet az egyik görög ifjú, ki halálosan belészeretett nem tudott megfizetni. Az ifjú kétségbeesett és már-már öngyilkosságra gondolt, mikor a szerelem istennője megkönyörült rajta. Az ifjú a tenger partján mély álomba merült, álmában megjelent neki a szeretett nő és átengedte magát az ifjúnak. Mikor álmából fölébredt, boldogan hirdette úton-útfélen,

hogy vágya teljesedésbe ment. A kéjné, mikor tudomást szerzett az ifjú álmáról, követelte a neki járó pénzt, mert hiszen az álom ugyanoly boldogságot szerzett az ifjúnak, mintha valóban övé lett volna. Mikor pedig az ifjú nem akart fizetni, bíróság elé állította. A bírák bölcs ítéletet hoztak. Megengedték a lánynak, hogy ő is megálmodhatja, hogy az ifjú megadta neki a pénzt s így tehát ez neki nem tartozott többé semmivel.

A zsidóknál dívó prostitúcióról az ótestamentum szabványai nyújtanak felvilágosítást: „Ne paráználkodj, ne kívánd felebarátod feleségét”. Az a körülmény, hogy Mózesnek ezt külön törvényben kellett hangsúlyoznia, élénk fényt vet a sivatagban vándorló zsidó nép szokásaira. Idevonatkozó bizonyítékokkal szolgál Mózes következő parancsolata is: „És ne legyenek lányaid között kéjnök, fiaid között pedig házasságtörők”.

E parancsolatokat a zsidó nép kezdetben szigorúan megfogadta, bár a Bíráknak és Próféta-knak állandóan küzdeniök kellett az ellen, hogy a nép ne tisztelje Baált, Bolochot és Astartét. Hogy ezen istenek és istennők tisztelete miben állott, azt már a fentebbiekben látjuk.

Hogy a zsidók előtt a prostitúció ismeretes fogalom volt, ezt a következő bibliai történet is igazolja:

József egyik testvére, Jákob patriarcha Juda nevű fia egymás után két fiát is összeházasította Thamarral. Mikor azonban mindkét fiú, Her és On an gyermek nélkül haltak el, az özvegy Juda harmadik fiát, Sela-t akarta férjül. Juda azonban az asszony magtalanságára való tekintettel megtiltotta a házasságot. Thamar ragaszkodott Selához és cselhez folyamodott. Mikor megtudta, hogy Juda a közeli hegységbe indul, hogy birkáit megnyírja, levetette özvegyi ruháját, fátyollal lefedte arcát és leült az egyik keresztúton, ahol Judának el

kellett haladnia. Mikor Juda a keresztútra ért, megpillantotta ott a nőt, de nem ismerte fel benne menyét, hanem azt hitte, hogy útszéli kéjné, mert arca el volt fátyolozva. Feléje ment, megszólította és felkérte, hogy jöjjön vele. Thamar megkérdezte, hogy micsoda ajándékkal fogja őt Juda megjutalmazni. A patriarcha fiatal bárányt ígér neki. Thamar azonban nem elégedett meg a pusztá Ígérettel, hanem zálogot követelt, mire a patriarcha gyűrűjét, csattját és pásztorbotját adta át Thamarnak zálogképpen. Az asszony ezután hazament és újból felöltötte özvegyi ruháját. Mikor később Juda ki akarta váltani a zálogot, küldönce az útkeresztezés környékén sehol se találta az asszonyt. Mindenütt érdeklődött utána, azonban a környék lakói nem tudtak semmit se az útkereszteződés kéjnjéről és azt állították, hogy azon a helyen soha nem tartózkodott kéjné. Később megjelentették Judának, hogy menyé teherben van, mire a patriarcha megparancsolta, hogy a házasságtörő asszonyt égessék el. Thamar most már magához vette a gyűrűt, csattot és pásztorbotot és e zálogok segélyével igazolta, hogy a gyermek atyja maga Juda.

Láttuk tehát, hogy a patriarchák korában a Jordán környékén a prostituáltak az útkeresztezéseknél ültek és itt árulták testüket.

A prostitúció az ígért földjének elfoglalása után is ismeretes volt a zsidó birodalom területén. Azonban Mózes parancsolatainak megfelelően nem a zsidólányok, hanem a környező idegen népek ideszakadt szajhái alkották seregét.

Salamon király idejében a prostitúció úgy, mint a többi országokban, itt is templom környékén ütött sátrat. És a próféták nem győzik e szokást ostorozni. Baál, Moloch és Astarte isteneknek templomokat építenek és ezek az istenek ugyanolyan népszerűségnek örvendenek Izraelben, mint Mózes Istene. A makabeusok kora óta, mint tudjuk, a prostituáltak ugyancsak a templom környékén

folytattak kufárkodást testükkel. Bizonyára ide-céloz az Új Testamentumnak az a fejezete, mely szerint Jézus a kufárokat ostorral űzte ki Isten há-zából. *

IV.

A prostitúció az antik Görögországban

Féltékenység, szemérem, szerelem – Aphrodite kultusz – Oka – Az érzékiség himnusza – Korinthos – Vallásos prostitúció – Az állami bordélyház – Az állampénztár érdekei – A prostitúció elterjedése – Az előkelő prostitúció tanyája – Az ismerkedés – A temetői prostitúció – A titkos prostituáltak fogásai – A „nőstényfarkasok” – A fuvoláslányok – Művészetük – Rengeteget keresnek – Az arkadiai követek kalandja a fuvoláslányokkal – Titkos szépségversenyeik – A hetérák – Nagy műveltségük – Társadalmi szereplésük – A lesbosi szerelem – Sappho – Bátyjával való állítólagos viszonya – Nő tanítványai-val való fajtalanzkodása – Költészete – Halála – Hatása kortársaira

Utaltunk már arra, hogy az úgynevezett szekunder nemi tényezők, mint a féltékenység, nemi szeméremérzet, szenvedélyes szerelem stb. a primitív népek előtt ismeretlen fogalom volt. Ezek az érzések a monogám házasság ma is élő formáinak megszilárdulása idejében „mint valami csodálatos varázslat” (Müller-Lyer) ragadják meg először a magasabb, műveltebb köröket, hogy aztán, mind lejjebb szállva a nép alsó rétegeibe, lassankint átalakítsa, megnemesítse és erkölcsi alappal töltsse meg az emberiség egész nemi életét.

A szekunder nemi tünetek e fellépése persze

ugyancsak nem történt egyik napról a másikra, hanem, mint minden társadalmi átalakulás, ez is lassú, fokozatos fejlődés eredménye volt. E lassú fejlődés pedig kart-karöltve járt az erkölcsi értékelés, az erkölcsi norma átalakulásával, mely, mint ezt a következőkben látni fogjuk, szinte megnevesítette az antik görögök szemében a prostitúciót, különösen pedig annak egyik válfaját, a hetérizmust.

A romantikus szerelem minden tünetével egyetemben az antik görög kultúra virágbaszökkenésével karöltve jelent meg először a történelem színpadán és teljesen rányomta a maga bélyegét Hellas egész szellemi életére.

Okát és eredetét a görögök fejlett esztétikai érzésében kell keresnünk, ők fedezik fel elsőnek a természet szépségét, ők azok, akik az emberi test harmóniájában elsőnek tudnak gyönyörködni. E harmóniában való gyönyörködés szüli meg a legpompásabb, legfenségesebb emberi érzést: a szerelmet.

A romantikus szerelem sudárbaszökkenése kétségtelenül legmagasztosabb élménye a görög történelmi idők kezdeti szakaszának, azonban, mint minden új társadalmi szokás, ez sem mentesül a szélsőséges túlzások alól. El nem kerülhető, hogy a legnemesebb érzés is át ne csapjon abba a végletbe, melyben elveszti már minden nemes vonását, hogy azután az árnyoldalai annál nagyobb pusztítást vi-gyenek végbe.

Ilyképpen válik az érzéki szerelem túlbecsülése a görög kultúra egyik pusztító tényezőjévé. Ennek következménye volt az, hogy az érzékiség az antik görögségnek nemcsak egész szellemi életére, de vallására, hitére is rányomta a maga jellegzetes bélyegét.

Az egész görög vallás nem más, mint a szentséggé magasztosult érzékiség himnusza. A vallá-

szos mythos bájos költészetében Eros isten ezerféle alakot ölt és minden egyes isten vagy istennő története az érzékiség megtestesülésének hallelujája.

Ily körülmények között igazat kell adni Du-four-nak, mikor azt kérdi, hogy lehetett-e valaha is tartózkodó az olyan nép, melynek egész vallási rendszere isteneik kicsapongó életére vonatkozó hagyományokból áll.

Az első istenség, kinek Theseus Athén falai között templomot épített, Aphrodite-Hetaera volt.

Aki a görögök Aphrodité-kultuszát meg akarja érteni, annak állandóan szem előtt kell tartania, hogy az istennő nemcsak védelmezője volt a szerelmeseknek, hanem meg is követelte, hogy hódolói az érzéki szerelem gyakorlásával tiszteljék meg őt. Mikor a lányok olyképen keresték meg hozományukat, hogy prostituáltak önmagukat, szent cselekedetet míveltek és amikor keresetüket a templomnak adományozták, úgy ez is szent cselekedet volt, mert ezáltal az istennő szentélyét tisztelték megvannak az istennőnek a szentélyét, aki a nőt szépséggel, bájjal, üdeséggel és *termékenységgel* ajándékozta meg. Hiszen tudjuk, hogy a legtöbb primitív nép nagyobb súlyt helyez arra, ha lányai az istennőnek tetsző életet folytatnak, mint hogy szüzén kerüljenek a házasságba. (Licht.)

Eképpen vált tehát Aphrodite, aki kezdetben a szerelem istennője volt, később a prostitúció védő istenasszonyává. Hetaera (barátnő) és Porne (kéjné) elnevezés alatt majdnem minden nagyobb görög városban templomot szenteltek neki. Athen prostituáltjainak körében nagy látogatottságnak örvendett az Aphrodite-Porne tiszteletére rendezett ünnepség, mely minden hó negyedik napján folyt le. Ezekben az ünnepségeken valóban nem takarékoskodtak az „áldozatok” bemutatásával és ennek jövedelme az istennőt illette meg.

A görög prostitúció főfészke Korinthos volt. Amint a XX. század utolsó évtizedeiben a ledér

életre vágyó nagyvilági férfi Parisban látta álmainak megvalósulását, úgy tekintett a gazdag görögség a fejlődés e szakaszában Korinthos felé, elannyira, hogy a Korinthosba való utazás szinte közmondásszerű jelleget öltött egész Hellasban. Hatalmas sziklafokon a tenger felől messze észrevehetően, mint valami világítótorony állott a korinthosiak Aphrodité-temploma. És az egykorú történetírók szerint e templomban több mint ezer papnő szolgálta az istenséget. E papnők saját körükből választották főpapnőjüket, aki az istentiszteletet vezette, a többi papnő pedig segédkezett neki és főképpen arra fordított gondot, hogy a templom megfelelő jövedelemre tegyen szert azok részéről, akik Görögország minden tájából Korinthosba vándoroltak.

A korinthosi Aphrodite temploma egész Görögország számára szent zarándokhelyül szolgált és a gazdag emberek életük döntő szakaszában különböző áldozati ajándékot kínáltak fel az istennőnek, hogy kegyét és támogatását elnyerjék.

Így például Xenophonról tudjuk, hogy mielőtt a K. e. 464. esztendőben résztvett volna az olympiai bajnokságért vívott küzdelemben, fogadalmat tett, hogy amennyiben ő lesz Görögország győztes bajnoka, száz szüzet szentel a korinthosi Aphrodité-templom szolgálatára. Mikor Xenophon a bajnokságot megnyerte, be is váltotta fogadalmát és Pyndaros, ezen korszak leghatalmasabb költője, gyönyörű ódában énekli meg Xenophon szent cselekedetét, majd a hajadonokhoz fordul versében és felszólítja őket, hogy az istennő szolgálatának mindenben lelkiismeretesen tegyenek eleget.

De nemcsak az istennő szentélye volt melegágya Korinthosban a prostitúciónak. A tengerparton véges-végig számtalan bordélyház várta vendégeit. E bordélyházak is Aphrodite istennő különös védelme alatt állottak.

Mint a fentebbiekben láttuk, a szent prosti-

tució Athenben sem volt ismeretlen fogalom. E valóságos szokás következtében az istennő szentélyei mind fényesebb, pompásabb formát öltöttek s a papok mind dúsabb jövedelemhez jutottak. Ez a megfigyelés volt az alapja annak az intézkedésnek, melyei Athen legkiválóbb törvényhozója, Solon léptetett életbe. Ő ugyanis törvényben rendelte el a nyilvános bordélyházak felállítását, melyeknek jövedelme az állampénztárt illette meg. Idegen országokból rabszolganőket vásárolt és ezekkel népesítette be az állam bordélyházait.

Az antik történetírók szerint Solon ezen intézkedésével nemcsak az állampénztár céljait tartotta szem előtt, hanem más megfontolások is vezették. A görög templomok környékén dívó prostitúció ugyanis csak az idegenek céljait szolgálta, míg az állam saját polgárai nem kerülhettek közelebbi kapcsolatba az istennő papnőivel. Solon belátta, hogy ha a házasság intézményétől távol akar tartani minden veszélyt, úgy a nőtlen férfiak vágyai számára levezető csatornát kell teremtenie és Athenaeus szerint ez az elgondolás döntő tényező volt Solon elhatározásában.

Aki Athenaeus e több mint 2500 éves elgondolásait olvassa, az csodálkozva fogja tapasztalni, hogy a prostitúció mai védelmezői ugyanezekkel az érvekkel támasztják alá a prostitúció fentartására és annak szükséges voltára irányuló álláspontjukat.

De térjünk vissza a Solon korabeli Athénhez. A prostitúció államosításának és az athéni ifjúság körében való állami népszerűsítésének más oka is volt. Ugyanis Athenben nagy elterjedtségnek örvendett a férfiak közötti fajtalanlás és a bölcs törvényhozó csakhamar belátta, hogy az erkölcstelenkedésnek ez a formája sokkal hátrányosabb az államra nézve, mint a prostitúció intézményének hivatalos elismerése és megerősítése.

Ezek a megfontolások vezették Solont, mikor az állami nyilvános házak, az úgynevezett diktai-

rionok lakóit állami alkalmazottaknak tekintették s a ház élén a városi tanács egyik tisztviselője állott, aki annak rendje fölött őrködött és egyben kezelte is az innét származó pénzeket.

Hogy a diktairion a kitűzött céloknak minél nagyobb mértékben eleget tehesen, a belépő díjat oly alacsonyra szabták meg Solon rendelkezései, hogy azt minden szegény ember könnyen megfizethette.

A házak lakói a városnak csupán Pireus nevű kerületében tartózkodhattak, a belvárosba, az Akropolisba nem szabadott menniök. Általában szerényen kellett viselkedniük, nehogy a tisztas nők megbotránkozását kiváltsák.

A prostituáltak életét szabályozó e szigorú törvények azonban csakhamar feledésbe mennek és Solon halála után alig száz esztendővel azt látjuk, hogy a prostitúció szennyes hullámai már-már elbontással fenyegetik az egész görög társadalmat.

*

Tudjuk, hogy Solon az athéni állami bordélyházait a Pireus kikötőnegyedben építette fel és a bordélyházak lakóinak kezdetben nem szabadott elhagyniuk e városrész területét. Azonban e szigorú szabály nem sokáig maradt életben. Eleinte csak a késő esti órákban jártak be a kéjnők a belvárosba, mikor tisztas asszonyok, hajadonok már nem igen mutatkoztak az uccákon. A belvárosba való kirándulások célja a bevásárlás volt, melyet az éj leple alatt végeztek el.

Kezdetben a Pireust nem igen látogatták athéniek és az alacsony belépődíj ellenére sem örvendett nagy népszerűségnek a fiatal polgárok előtt. Azonban Solon halála után néhány évtizeddel az állami bordélyház mellett már számos magánbordélyházat találunk, melyek azt bizonyítják, hogy az emberhússal való kereskedés most már hasznot-

hajtó foglalkozás. A nyilvános házakon kívül számos kisebb házacska szolgált a kicsapongás tanyájául, melyeket a nők egyes alkalmakra béreltek ki, hogy szennyes mesterségüket lefolytathassák.

Nappal a Pireus uccái meglehetősen elhagyottak voltak, azonban mikor az est leszállt, számtalan nő lepte el a szűk sikátorokat és tereket. Ezek a nők többnyire külföldiek voltak és megtartották távoli hazájuk viseletét. így tehát elképzelhetetlen tarkaság borította be az uccákat. Lárma, kiabálás, veszekedés honolt mindenütt és a forgalom gigantikus méreteket öltött.

Nem csoda tehát, hogy a Pireus szűk lett e hatalmas forgalom lebonyolítására s egyes nők lassanként közelebb merészkedtek a városhoz.

A Keramikos volt az a városrész, ahol a prostitúció nemsokára tanyát vert. Először csak az elegánsabb prostituáltak keresték fel e városrészt, mely tulajdonképpen szintén csak elővárosa volt Athénnek. Itt helyezkedett el a híres athéni Akadémia kertvárosa s itt találtak örök nyugvóhelyet a hazáért elesett hős polgárok. Az egész városrésznek kertszerű jellege volt, a hatalmas oszlopokkal díszített sírok körül árnyas fák helyezkedtek el és mindenfelé ligetek és parkok terültek el. Ez a környezet megfelelő alkalmat nyújtott a prostituáltaknak, hogy mesterségüket itt folytassák. És ilyképpen lett a Keramikos nemsokára elismert vásártere az elegáns prostitúciónak. Itt korzóztak, itt adtak találkákat, itt kötöttek ismeretségeket. Ha a fiatal athéni polgárnak megtetszett a korzó valamelyik szépe, úgy felírta nevét a városrészt övező falra. A prostituáltak pedig reggelenként körbeküldöztették a fal körül szolgálkat, végigolvasták a nevet és ha úrnőjük nevét megtalálták, úgy a nőnek csak oda kellett állnia a felírás mellé és a lovag tudta már, hogy ajánlata szíves fogadtatásra talált. Természetesen meg kellett állapodniok még a fizetendő árra vonatkozólag is, mert hiszen – eltérően

a bordélyházak megszabott egységes tarifáitól – az elegáns félvilág hatalmas árakat kért, mely esetről-esetre változott.

Azonban a Keramikos nem maradt sokáig az elegáns prostitúció tanyája. A Pireus többi nőszeremélye megirigyelte azt a nagy keresetet, mely a Keramikos sétányain kínálkozott és lassanként az összes nem bordélyházban lakó prostituáltak itt ütötték fel sátorfájukat. Most már valóságos orgia színterévé lett a hősök temetője és a minden emberi érzésből kivetkőzött némberek nem átalították, hogy a sírköveket és sírokat körülvevő hús ligetek árnyékában folytassák le mesterségüket.

A bordélyházzá átalakított temető egyedülálló jelenség a prostitúció történetében és egyik legszégyenteljesebb fejezete az egyébként mindenben az antik kultúra élén haladó Athen történelmének.

Athen prostituáltjai három főcsoportba oszthatók. Úgymint a közönséges kéjnök, a fuvolás-lányok és a hetérák csoportjaira.

A közönséges kéjnök aszerint, hogy a bordélyházak alkalmazottai voltak vagy pedig saját hasznukra, bordélyházon kívül üzték mesterségüket, ugyancsak két csoportra oszlottak. Mint már emiittettük, a bordélyházakban leginkább idegen rab-szolganőket találtak. A Solon alapította állami bordélyházak hamar megszorodtak, de a magántőke is bordélyházak alapításában keresett gyümölcsözteszt. E bordélyházak kezdetben ugyancsak állami felügyelet alatt állottak, később azonban az állami bordélyházakat is magánosoknak adták bérbe, akik az államnak magas bérleti összeget fizettek e koncesszióért.

Sok rabnőt azonban rendszerint udvarlóiik kiváltak a bordélyházakból és ezek most már saját zsebükre üzték mesterségüket, mely megélhetést biztosított számukra. E példa ragadós volt. Nemsokára számos idegen nő, falusi lányok és a távol-

ból Athénbe szakadt nők is beállnak a prostitúció e szabadcsapatába és e tábor nemsokára népesebb lesz, mint a bordélyházak serege. A hatóság eleinte nem igen törődött velük, később azonban fejadót vet ki rájuk és foglalkozásuk ilyképpen az állam által elismert mesterséggé alakul át. Atheneus szerint Athen uccáit nemsokára teljesen ellepik e kéj nők, akik foglalkozásuk üzése közben nem állnak meg sem a Pireus, sem pedig a Keramikus falai mellett, hanem előzőnlük az egész várost.

Sok nő vagy szeméreméretből, vagy pedig azért, hogy a fejadó kivetését elkerülje, csak titokban üzte e mesterséget és így nem állhattak ki nyíltan az eleven hús piacaira. Hogy azonban mégis magukra irányítsák a férfivilág figyelmét, különböző ravasz eszközökhöz folyamodtak. Így például az egyik asszony cipője talpába véste a „kövess!” szót, mely a puha homokon érthető jelét szolgálta annak, hogy a férfivilág nem fog nála visszautasításra találni. (Licht.)

El nők tanyája kezdetben a borbélyműhelyek, korcsmák környéke volt, később azonban teljesen előzőnlötték a Keramikos sírkertjeit, mint azt fentebb már említettük. „Nöstényfarkas” volt a gúnynevük és ez az elnevezésük a történelem folyamán még szerepet játszik, mert a mithológia szerint Róma alapítóit, Romolust és Remust ugyancsak nöstényfarkas táplálta és nevelte fel. E gúnynév eredetét ma már nem lehet megállapítani s talán onnét származik, hogy e szerencsétlen páriák farkasok módjára elhagyatott helyeken lestek áldozataikra.

Itt kell még megemlítenünk, hogy a bordélyházak valóságos területenkívüliséget élveztek Athen köztársaságában. Ha a polgár bordélyházba menekült, itt nem üldözte őt a végrehajtó hatalom, az adóst itt nem üldözhetette a hitelezője stb. Ez a szokás bizonyára a templomi prostitúció korából maradt fenn, mert hiszen hajdanában a templomok

élveztek e területenkívüliséget és szentségtörés-számba ment, ha a templomba menekvő polgárt ide is követték az állam poroszlói vagy pedig a hitelezők.

A prostitúció hadseregének középső csoportját a fuvoláslányok és táncosnők alkotják. Ezek a lányok különleges helyzetet foglalnak el mindenütt, ahová a görög kultúrkör kiterjed, mert bár a prostituáltak mesterségét üzik, mégsem számítják őket az örömlányok seregébe, művészetüknél fogva különleges megítélésre tartanak igényt. Eltérően a közönséges prostituáltaktól, e lányoknak bejárásuk van a polgári házakba is, mert nélkülük semmiféle ünnepség el nem képzelhető. Ők szolgáltatják az ünnepség csemegéjét: a zenét, a táncot s e művészetükért olyfokú megbecsülésben van részük, hogy szívesen feledkeznek meg erkölcstelen életmódjukról.

Ez annál is inkább érthető, mert hiszen a zene és tánc magában is teljesen biztosította e lányok megélhetését és így nem voltak kénytelenek szerelmüket a piacra vinni, csak azt ajándékozták meg vele, aki érzelmileg is közel állott hozzájuk, bár azt sem lehet róluk mondani, hogy e téren igen válogatóságok lettek volna.

Az egykorú írók leírásából tudjuk, hogy a fuvoláslányok keresete sokszor szinte szédületes árnyokat öltött. Érzéki zenéjükkel gyakran olyfokú izgalmat ébresztettek a lakomák résztvevőiben, hogy azok leszaggatták magukról gyűrűiket s egyéb ékszereiket, hogy átnyújsák őket a művésznőnek. Az egyes fuvoláslány alig győzte a számtalan ajándék átvételét, melyekkel csodálói a lakomák alkalmával elhalmozták őket. Számos lakoma alkalmával az egész arany és ezüst edénykészlet a fuvoláslányok és táncosnők birtokába került, valóságos virágessóval halmozták el a művésznőket, ékszerek, nagyértékű pénzdarabok hullottak feléjük, melyeket a lányok táncközben ügyesen szedtek össze. Azok a

kéjencek, akik a fuvoláslányok és táncosnők ezen ázsiai eredetű luxusát megszokták, soha többé nem tudtak szabadulni e varázs hatása alól. S mikor a lakoma végén a fuvolák zenéje valósággal túlfeszítette érzéki vágyaikat, mint valami szerelmi örülettől elkapatva rohantak egymásnak a férfiak és vad dulakodásban, súlyos ökölcsapások közepette dőlt el, hogy a fuvoláslány szerelme kié legyen. Mennél hevesebb volt a küzdelem, mennél jobban visszhangzott a csarnok a kiosztott ütések zajától, annál nagyobb büszkeség fogta el a harc királynőjét s annál édesebb volt a jutalom, mely a győzöt megillette. (Dufour.)

Sem rang, sem kor nem tudott elzárkózni a fuvoláslányok varázsa alól. Atheneus írja, hogy Árkádiából követeket küldtek Antigonus királyhoz, aki igen szívesen fogadta és ünnepi lakomára hívta meg őket. A követek komoly, tiszteletreméltó aggasztánok voltak. Helyet foglaltak az asztalnál és komoly szótlanságba merülve élvezték az ételeket és italokat. Mikor azonban megszólaltak a frigiai fuvolák, mikor megjelentek a teremben a táncosnők, átlátszó fátyolokba burkolva, először lassú táncot lejtve, majd szilaj mozdulatok között hányva el először fejükről, majd kebleikről s végül testükről a fátylakat és táncaik mind érzékibb formát öltöttek, akkor a követek annyira megfélemedtek komoly méltóságukról és élemedett korukról, hogy a király hangos hahotája közepette vetették rá magukat a táncosnőkre és fuvoláslányokra, akik jól tudták, hogy mivel tartoznak a vendégnek és a vendégjognak.

Az a nagy megbecsülés, melynek a fuvoláslányok a mulatnivágyó athéni ifjúság körében örvendtek, amint láttuk, tehát élénken elkülönítette őket a közönséges prostituáltaktól. Valóságos kasztrendszer fejlődött ki közöttük. Élénk társadalmi életet éltek egymás között s mint a későbbiekben látni fogjuk, a fuvoláslányok e társas élete valóságos

melegágya volt a nők közötti fajtalankodásnak.

E fajtalankodások és a fuvoláslányok különben is mintegy elkülönített társadalmi élete érdekes szokásokhoz vezetett. A lányok önmaguk gyönyörködtetésére ünnepeket rendeztek, melyekről minden férfilátogatót távoltartottak. Ezen ünnepegek fénypontja a szépségversenyek voltak. Teljesen meztelenre vetkőzve állottak ki a terem közepére és hívták ki társnőiket e versenyben való részvételre. A zsűri sorban bírálta el a versenyzők egyes testrészeit. Külön versenyeztek a szépséges hátaik, a keblek, a lábszárak stb. A verseny győzteseinek nevét csakhamar szárnyára kapta a hír és az egész város résztvett az antik „szépségkirálynők” ünnepségében.

Természetes, hogy a szépségverseny nagy mértékben felizgatta az athéni ifjúság különben is erotikus fantáziáját és számos esetről tudunk, mikor gazdag görög fiatal emberek szinte vagyonszámba menő összegeket fizettek, hogy a szépségversenyek titkos szemlélői lehessenek. Azonban a lányok jól ügyeltek arra, hogy versenyek rejtve maradjanak a hívatlanok szemei elől és e rejtelmesség volt az, ami a férfivilág szemében különösen érdekessé tette ezen ünnepeket.

Az a megbecsülés, melyben a fuvoláslányoknak Athenben részük volt, abban is megnyilatkozott, hogy az antik világ számos hatalmas kényurát igájukba tudták hajtani. Így például Demetrius királyról tudjuk, hogy mikor Athént elfoglalta, szeretője egy Lamia nevű fuvoláslány volt. Demetrius hatalmas hadisarcot vetett ki a meghódított Athen lakóira. Ez a sarc 250 telantumot (cca hárommillió pengő) tett ki. Mikor poroszlói ezt az összeget hiánytalanul behajtották a legyőzött lakosságon, megkérdezték a királyt, hogy mi történiék ezzel az adóval. Mire a király a következőket felelte: „Adjátok oda Lamiának, hadd vegyen rajta szappant.”

A görög prostitúció királynői azonban a heté-

rák voltak. Maga a hetéra szó barátnőt, társnőt, odaadó jópajtást jelent s a görög hetéra valóban nemcsak ágyastársa, hanem odaadó jópajtása is volt annak a férfinak, akit szerelmével kitüntetett. Annak ellenére, hogy ezek az asszonyok tulajdonképpen nem tartoznak a prostituáltak körébe, mégis meg kell róluk emlékeznünk e helyen, mert minden kiválóságuk ellenére is mégis csak üzletszerűen foglalkoztak testük árusításával. Azonban korántsem gondoljuk azt, hogy e hetérákat mindenki elérhette, aki meg tudta őket fizetni. A férfiaknak, akik e nagy szellemű, kiváló intelligenciájú nők barátságára pályáztak, maguknak is méltóaknak kellett hozzájuk lenni szellemiek és műveltség tekintetében. Természetesen vagyonuk is nagy szerepet játszott a szerelmi kötelék létrejövételében, sőt elengedhetetlen feltétele volt ennek, de nem egyetlen feltétele.

A hetérák díszhelyet foglaltak el tehát Athen prostitúciójában. Majdnem azt mondhatnók, hogy ők uralkodtak Athenben s politikai befolyásukat azoknak a férfiaknak a személyével gyakorolták, akiket kegyeikkel megajándékoztak. Érthető tehát, hogy a hízelgők valóságos udvara vette őket körül. A hetérák imádóinak sorában kiváló államférfiakat, tudósokat, filozófusokat találunk, ők a díszei az ünnepségeknek, a hadijátékoknak, a színházi előadásoknak. A költők ódákat zengenek hozzájuk, a színdarabírók drámákat írnak erényeikről és a komédiáírók őket teszik meg komédiáik hősnőivé.

A hetérák nagy része meg is érdemelte azt a nagy tiszteletet, melynek örvendett, mert tulajdonképpen foglalkozásuk mellett ők a védnökei és istápolói mindennek, ami szép és nemes. Ők ihletik meg a filozófusokat, ők rendezik meg az irodalmi párviadalmakat, ők buzdítják az Írókat mind szebb és mind tökéletesebb irodalmi alkotásokra, ragyogó és éles szellemességük szinte közmondásszerű és nem egy szellemes kiszólásukat jegyezték fel kor-

társaik a késő utókor számára. Látjuk tehát, hogy úgy a politika, mint a művészet szoros kapcsolatban állott az antik Görögországban a hetérizmus-sal. Ez könnyen érthető is, ha tekintetbe vesszük, hogy az antik világ asszonya, a háziasszony, az anya, a feleség mindig távol tartotta magát a fórumtól. Az ő világa a ház kapujánál végződik, ott, ahol a közszereplés a férfi számára kezdetét veszi.

A történelem tanúsága szerint majdnem minden kiváló férfi, legyen az akár művész, akár pedig politikus vagy hadvezér, szoros barátságot tart fenn egy-egy ilyen kiváló asszonnyal, aki kitűnő szellemi képességeivel teljesen le tudja láncolni szerelmesét. Ne higyjük azonban, hogy e nők fő jellemvonásai közé a hűséget is besorozhatjuk. Számptalan példáját látjuk annak, hogy miképpen teszik tönkre a hetérák, minden szellemi kiválóságuk ellenére is a hálójukba akadt gazdag fiatalembereket vagy őszbecsavarodott hajú családapákat, hogy azután ilyképpen szerzett gazdagságukat szerelmeseik vagy szegény művészek és filozófusok oldalán pocskolják el. Sőt az sem ritka dolog, hogy a hetéra egyszerre több gazdag szeretőt is tart s az egyik féltékenységét a másik ellen játssza ki.

Hogy a görögök kicsapongó nemi életéről felvázolt képet teljessé tegyük, e fejezet záradékában meg kell még emlékeznünk néhány szóval a nők egymás közötti fajtalankodásáról, az úgynevezett lesbosi szerelemről, már csak azért is, mert e szokás különösen a prostitúció világában örvendett nagy elterjedtségnek.

Már a fuvoláslányokról szóló rész tárgyalásánál is futólagosan utaltunk e beteges eltévelyedésre, hogy megérthessük azoknak a zártkörű és intim ünnepségeknek természetét, melyeket e lányok a férfivilág kizárásával tartottak.

A nők közötti fajtalankodás szokása Phöniciából származik, a görög szigetvilágból importálódott

Attikába és csakhamar elterjedt egész Görögországba. Terjesztői a fuvoláslányok voltak, akik egyes kutatók állítása szerint kivétel nélkül hódoltak e beteges elfajulásnak. Azonban általános elterjedtségét Saphonak, ennek a csodálatos tehetségű lírai költőnek köszönhetette, kinek nevét az antik irodalomtörténet legkiválóbb költői sorában örökítette meg. Költészete, sajnos, csáb fragmentumokban maradt meg a késői utókor számára, de e fragmentumok valóságos gyöngyei a görög lírának. Kortársai a tizedik múzsának nevezik.

Sapho Lesbos szigetéről származott el Athénbe. Szülei előkelő emberek voltak. Múltjáról különböző mondák és hagyományok maradtak fenn: így állítólag kora fiatalságában vérfertőző szerelemben élt volna egyik fivérével, ki szépségéről volt híres. Később állítólag férjhezment s e házasságából leánygyermek is születet. Mindezen adatok azonban jobbra kitaláláson alapszanak s a beható kutatás (Licht) azt igazolja, hogy nemcsak megbízhatatlanok, de valószínűtlenek is.

Sapho fiatal lányokkal vette magát körül, akiket a szerelem művészetére tanított és nevelt. Azonban Sapho tanításai nem az ellentétes nemű szerelemre irányultak, ő maga is szerelmes volt majd mindegyik zsenge korú tanítványába és lírai költészete ebből a szerelemből merítette ihletét.

A legszebb költeményeket Athishoz írja. Ez a fiatal lány először nem akar hallani Sapho szerelméről, később azonban hét éven keresztül Sapho barátnője lesz, majd ismeretlen okokból elköltözik tőle és szakít vele. Sapho költészetét a reménytelen szerelem, a szerelmi boldogság és a szakítás e három szakasza jellemzi. A pirkadó szerelem himnuszai az Athis-szal való megismerkedésének korszakába esik. Ezt követi a boldog érzéki szerelem hétéves szakasza. E korszak költészetéből, sajnos, csak kevés maradt meg számunkra. Végül a lemondás és csalódás korszakának elégikus hangja csendül ki a

költőné írásaiból az Athis-szal való szakítás idejéből.

A hagyomány szerint Sapho beteges érzelme súlyosan megbosszulta magát. Ugyanis a költőné szenvedélyesen beleszeretett egy Phaon nevű ifjúba, aki azonban nem akarta meghallgatni s guny tárgyává tette őt a tanítványaival való szeretkezése miatt. Sapho nem tudta elviselni a visszautasítást és a hagyomány szerint a tengerpart egyik sziklájáról a vízbe vetette magát és itt lelte halálát. (Licht a Phaon-nal kapcsolatos hagyományt értelmetlennek tartja és joggal vonja kétségbe.)

Sapho tanításai – mint már tudjuk – termékeny talajra találtak a prostitúció körében, amit nagy mértékben elősegített az a filozófiai megindokolás is, mellyel e kor oly kiváló filozófusai, mint például Sokrates és Plato értékesebbnek jelentették ki a hasonneműek szeretkezését a különböző neműek egyesülésénél.

V.

Róma

Róma alapítóinak anyja prostituált volt – Flóra –; Tiszteletére nyilvános szeretkezés folyik – A többi istenség – Bacchanáliák – A házasság védelme – A királyság erkölcsei – A házasságtörés büntetése – Szodómia – A prostituáltak főcsoportjai – A szabad prostituáltak – A hetérák intézménye ismeretlen – A császári Róma – Az erkölcsök romlása – A prostituáltak listái – Álneveik – Messalina – A bordélyházak élete – Berendezése – A titkos prostitúció tanyái – A Circus Maximusban folyó prostitúció – A fürdők – Közös fürdők – A férfidögönyözők – A kocsmák és vendéglők prostitúciója – A prostitúció korszója – Az előkelő kurtizánok – Kerítők és kerítőnők – A császárok kicsapongásai – Julius Caesar – Caligula – Bordélyházat rendez be a császári palotában – Nero – „Házassága” Sporus-szal – Agrippina – Heliogaballus – Kicsapongó élete – Prostitúálja önmagát – Alexander Severus

A prostitúció már Róma megalapításába is belejátszik: Tudjuk, hogy Róma megalapítóit, Romulust és Remust nőstény farkas táplálta és nevelte fel. Azonban, mint már az előző fejezetben is láttuk, a nőstényfarkas elnevezés alatt az antik világban az elhagyatott helyeken, erdőkben, réteken stb. csatangoló prostituáltakat értették. A nős-

tényfarkasról szóló mithológia tehát képletesen örökíti meg Róma alapítóinak származását.

Ez a felfogás annál is inkább helyesnek tekinthető, mert hiszen történelmi adatokból tudjuk, hogy Romulus és Remusnak egy Acca Laurentia nevű csavargó prostituált volt az édesanyja, ki a hagyomány szerint e mesterségével annyi pénzt keresett, hogy megvehette a „Hét Domb” között elterülő réteket és szántóföldeket, ahol fiai később Róma városát megalapították.

Acca Laurentia kéjnő volta Róma történetének későbbi folyamán sem vész ki a köztudatból s a tiszteletére rendezett ünnepségek, az úgynevezett lupercáliák elnevezése ezt világosan bizonyítja. A „lupa” szó ugyanis nőstényfarkast és egyben prostituáltat is jelent latinul és a lupercália ünnepe a prostitúció ünnepévé avatódott.

Azonban nem Acca Laurencia az egyetlen prostituált, kinek tiszteletére ünnepet ült Róma. Sokkal jellegzetesebb ünnepségek az úgynevezett floreáliák, melyekben ugyancsak prostituáltat emel a vallás az istenség piedesztáljára.

Flora, Ancus Martius uralkodása idején, kéjnő volt Rómában, aki gazdag házasságot kötött s férjétől nagy vagyont örökölt. Azonban e nagy vagyon sem tartja vissza attól, hogy özvegy korában újból fel ne elevenítse lánykori foglalkozását és ilyenképpen sikerül vagyonát megsokszoroznia, melyet végrendeletileg Róma városára hagyományozott. A szenátus el is fogadja az örökséget s a legenda a későbbi évszázadok folyamán istennői rangra emelte Flórát, kinek tiszteletére tavasszal ülik meg a virágok ünnepét, a floreáliákat.

E napon a prostituáltak ünnepi menetben, muzsikaszó kíséretében, csupán lenge fátyolokba burkolózva keresték fel a Circus Maximust s ott a nép szemeláttára e fátylaikat is levetették magukról. Szűz-meztelenül állottak az ujjongó tömeg

közepette, majd később kürt szólalt meg s meztelen férfiak serege rohant be a Circus porondjára és nyilvános szeretkezés látványa szórakoztatta a tapsokba kitörő tömeget.

Nem akarunk e helyen a Priapos istenség tiszteletére lefolytatott szertartásokról bővebben írni, mert ezeket a nyomdafesték nem tűri meg. Csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy Priapos a férfiúi erő istene volt és az eddigiekből az olvasó élénken el tudja képzelni az „istentiszteletinek azt a módját, mellyel Priapost megtisztelték.

Tudjuk, hogy Róma különösen a virágzás korában minden vallásfelekezettel szemben igen türelmesen viselkedett, tűrte, hogy minden isten számára templomot állítsanak fel a város falai között. E vallási türelemmel éltek, helyesebben visszaéltek az egyiptomi Isis istennő papjai, mikor Rómában, a Mars mezején templomot állítottak fel neki. Az Isis-tisztelet azonban Rómában távolról sem folyt le oly formák között, mint Egyiptomban és itt csupán a fajtalankodás és erkölcstelenkedés leplezésére szolgált. Isis temploma és a templomot övező ligetek és berkek szerelmes párok találkozó helyéül szolgált, házasságtörő asszonyok itt találtak védelmet férjük s a szigorú törvény elől, maguk a papok pedig a kerítés mesterségét űzték, szerelmes leveleket közvetítettek, találkákat ütöttek nyélbe stb.

E keletről importált istenség férfiúi mása Bacchus, a szőlő, a bor, a szüret istene volt, kinek tiszteletére ugyancsak orgiasztikus ünnepeket, az úgynevezett Bacchanáliákat ülték a rómaiak. Ezen az ünnepségeken, melyeket misztériumoknak neveztek, ugyancsak a prostitúció játssza a főszerepet. A prostituáltak Bacchus isten tiszteletére bacchánáshnőknek öltözködnek, szőlőlevelekkel díszítik fel hajukat és az isten férfi-hódolói kíséretében hangos énekszóval, részegen járják be a várost. Mindenkit, aki e menettel találkozik, legyen az akár férfi, akár pedig tisztos hajadon, gúnykacajjal

vesznek körül, ocsmány szavakkal illetnek és kényszerítik, hogy soraik közé álljon. A bacchusi misztériumok alkalmával a tisztos polgárnők házaik legelrejtettebb zugában húzódnak meg és imádkozva várják, míg a jókedvű, részeg, kicsapongó menet elvonul.

Látjuk tehát, hogy a prostitúció a régi rómaiak vallásában éppúgy megtalálta a maga helyét, mint a többi antik vallásban. És csupán a szigorúan erkölcsös világnézet és a házasság intézményének erős védelme akadályozta meg, hogy ezek az ünnepek ne terjedjenek át a polgári társadalom tisztos asszonyaira és megmaradtak a prostitúció, a kéjencek ünnepeinek.

Róma első királyai hatalmas szerepet játszottak e város erkölcsi rendjének kiépítésében azáltal, hogy a házasság intézményét megszilárdították és szigorú törvényekkel bátyázták körül. E szigorú törvények főleg a patriciusokra vonatkoztak, kiknél az asszony semmi körülmények között sem válhatott el férjétől, a férfi pedig csak akkor kérhette eredmény reményében a válás kimondását, ha be tudta bizonyítani, hogy felesége házasságtörő volt, hogy gyermekeit megmérgezte, vagy pedig, hogy férje pénzét ellopta.

A házasságtörés büntetése kezdetben a halál volt, később azonban az asszonyt becstelenségnek jelentették ki és semmi megaláztatást se tekintettek elég súlyosnak e bűncselekmény megtorlására. így például állatokat uszítottak e szerencsétlen házasságtörő nőszemélyekre, s a hagyomány szerint hímszamarakkal való szodomiára kényszerítették őket. Nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy a házasságtörés büntetése ilyképpen sokkal szégyenteljesebb volt, mint maga a házasságtörés.

A későbbi fejlődés folyamán a szamar helyébe a város fiatalsága lépett. A szerencsétlen nőt egy a város szélén álló kalibába hurcolták, s kockával

vetették ki, hogy melyik férfi lépjen be hozzá elsőnek, a többiek pedig gúnykacaj és durva kiáltozások közben nézték végig az aktust. Egymásután járultak hozzá a férfiak, abban a sorrendben, amint azt a kockavetés megállapította ...

Hogy a hivatalos prostitúció mikor vonult be Romába, erre vonatkozóan nincsenek adataink. A Servius Tullius király által elrendelt általános népszámláláskor még nem szerepelnek a prostituáltak a listákon. Azonban bizonyos, hogy már ekkor is számos prostituált akadt Rómában. És az egykorú írók feljegyzéseiből tudjuk, hogy számuk nemsokára felülmúlja Athen prostituáltjainak számát.

Itt is általában két főcsoportját különböztethetjük meg a prostituáltaknak: azokat, akik az úgynevezett türelmi adót fizették és azokat, akik mesterségüket minden hatósági ellenőrzés nélkül űzték. Az előbbieket meretrix-eknek nevezik, míg a többiek elnevezése számtalan variációnak van kitéve, aszerint, hogy hol és milyen körülmények között folytatják foglalkozásukat. Mindenütt, ahol nagyobb forgalomra számíthatnak, felütik sátorfájukat a szabad prostituáltak. így különböző írók emlékeznek meg a malmok környékén dívó prostitúcióról, említés történik a temetőkben, sírkertekben lejátszódó szerelmi vásárról, a vendéglőkben és borbélyok műhelyeiben lefolyt prostitúcióról stb.

Mikor Róma szorosabb összeköttetésbe került Görögországgal, a fuvoláslányok Rómából is elkerülnek és itt is ugyanolyan kultusz részeseivé válnak, mint Görögországban és Kisázsziában.

A hetéra intézménye azonban Rómában ismeretlen fogalom volt. A római férfinak nem volt érzéke a szerelem azon magasztos, műveltséggel és művészetek iránti érzékkel párosult formája iránt, melyet Athenben ismertünk meg. Érzékiségük az orgiák változatosságában teljes kielégítést nyert s

a művészet és szerelem összekapcsolása ismeretlen fogalom volt előttük.

A történetíró ezt úgy fejezi ki, Hogy a római államalkotó ember volt, az athéni pedig művész. Mi pedig azt szeretnők mondani, hogy a római ízig-vérig materialista volt, Athen pedig, a művészet és költészet bölcsőjének Athénje nem lehetett más, mint idealista.

Természetes azonban, hogy Rómában is voltak előkelő prostituáltak, akik barátságot tartottak fenn az irodalmi körökkel s politikusokkal, azonban oly politikai befolyáshoz, mint ezt Athenben láttuk, soha egyik se jutott el.

Nincsenek megbízható történelmi adataink arra vonatkozólag, hogy az állami hatóságok mikor kezdenek intenzíven foglalkozni a prostitúció intézményével, illetőleg annak felügyeletével. így tehát a fejlődés menetét nem vázolhatjuk fel, hanem meg kell elégednünk a már kialakult intézmények és állami rendeletek ismertetésével.

Mint tudjuk, Róma különösen a királyság és a köztársaság korában közmondásszerű erkölcsi étellel és nemi erkölcsökkel dicsekedhetett. Említettük már, hogy miképpen szilárdította meg a királyság korának kezdeti szakasza különösen a házasság intézményét. A hivatalos hatóság maga is nagy gondot fordított az erkölcsök szigorú betartására, ennek ellenőrzése a cenzorok hatáskörébe tartozott.

A prostitúció intézménye azonban ki volt véve a cenzorok fenhatósága alól és az úgynevezett aedilis-i hivatal hatáskörébe tartozott. Ez a hivatal nagyjában és egészében a mai nagyvárosok rendőrségének felel meg, azzal a különbséggel, hogy bizonyos bírói hatásköre is volt. Az aedilisek rendelték el a prostituáltak listájának felfektetését és csak az lehetett a bordélyházak lakója, aki e listákon szerepelt és a rá kivetett fejadót megfizette.

A listába felvették a jelentkező nő személyi adatait és azt az álnevet, melyet minden prostituált felvett, mielőtt e mesterségnek adta magát, mert rendes családi neve alatt nem szerepelhetett a prostituáltak között. Hiszen ezzel szégyent hozott volna egész családjára és rokonságára, mert ha valaki egyszer prostituált volt, hiába hagyta abba e foglalkozását, hiába élt később legjámborabban és legerkölcösebben, soha többé e listáról nem törölték és azok a magánjogi korlátozások, melyek a prostituáltakra és utódaikra vonatkoztak, soha feledésbe nem mentek.

Az aediliseknek szigorúan kellett ügyelniük arra, hogy a listákra tisztos polgárok hozzátartozói semmi körülmények között se iratkozhasanak fel, mert a római szeméremérzet nem tűrte volna el, hogy a patrícius családtagja akár álnév alatt is e listákon szerepeljen. Azonban éppen az álnév kötelező használata számos visszaélésre vezetett és gyakran látjuk, hogy a római nemesség nőtagjai ugyancsak kiveszik részüket e szennyes mesterség üzelveiből. Ének legjellemzőbb esetét Messalina nevével kapcsolatban örökíti meg a történet.

Messalina Claudius császárnak volt a felesége, azonban fékezhetetlen temperamentuma arra készítette őt, hogy rendszeresen felkeresse az egyik legalacsonyabb rendű bordélyházat és itt minden jöttmenttel összeadja magát. Juvenalis, e kor egyik csodálatos tehetségű költője, írja meg egyik versében Messalina ezen éjjeli kirándulásait: „Mihelyt azt hitte, hogy a császár elaludt, a császári szájha föl-emelkedett ágyáról, hogy a cézár ágyát a prostituált gyékényével cserélje fel. Egyetlen rabnő volt a kísérője. Ébenfekete hajára szőke parókat húzott s így sietett egyik forgalmas bordélyházba, melynek foltozott függönyét félrehúzta; elfoglalja az egyik cellát, mely az ő számára van fentartva; meztelenül, csupán nyakát és arcát arannyal átszőtt fátyollal letakarva, a Lysiska hamis neve

alatt adja át azt a testet a kéjelgésnek, mely téged hordozott, nemes Britanicus; csábító mozdulatokkal fogadja a belépőket és követeli tőlük a díjazást. S ezután a minden szégyenérzésből kivetkőzött nő számtalan férfinak adja át magát. Mikor végül a gazda hazabocsátja a lányokat, kénytelen ő is kielégítetlenül távozni, habár ő volt az utolsó, ki a házat elhagyta. Kimerülve ennyi kéjtől, de még se kielégítve, vonul vissza. Arca izzadságban fürdik, szemének fénye tompa és a lámpa korma teljesen belepte; eképpen viszi a lupanár pestislehetét a császári ágyba.”

A bordélyházakban folyó életért és a bordélyházak rendjéért azok tulajdonosai vagy bérlői voltak felelősek. E felelősségük a prostituáltak listájának vezetésén kívül, főképpen a záróra betartására terjedt ki. A római bordélyházat ugyanis napközben be kellett zárni és csak a késő délutáni óráktól másnap reggelig szabadott azokat forgalomban tartani. A lányok nem laktak a bordélyházakban, hanem csupán nyitástól zárásig tartózkodtak ott. Az aedilisek sűrűn megjelentek, hogy ellenőrizzék a listákat és a záróra pontos betartását. És jaj volt ilyenkor a bordélyház gazdájának, ha az aedilis hibát talált. Rómában ugyanis az ilyen apróbb kihágásoknál, melyek az aedilis hatáskörébe tartoztak, nem ismertek hosszadalmas bírói eljárást, hanem a delikvenst azonnal lekapták tíz körméről és számlálatlan vesszőcsapással mérték ki számára az igazságot. Az aedilisek kíséretében mindig volt néhány lictor (poroszfó), hogy az ítéletet minden késedelem nélkül a helyszínen végre lehessen hajtani. A lupanárok (bordélyházak) berendezkedéséről közvetlen leírással nem rendelkezünk, azonban az írók annyi sokat foglalkoznak e helyekkel, s annyi elbeszélés színterévé választják a bordélyházat, hogy rekonstruálni tudjuk magunknak azoknak belső berendezkedését és az ott folyó életet. Természetes, hogy a lupanárok berendezése nem

volt egyforma. Egyikben több, másikban kevesebb pompa fogadta a vendéget. Tekintettel arra, hogy a rendőrhatalóság intézkedése folytán e helyek napközben zárva voltak, nem is volt szükség külön cégtáblára. Éjjel olajlámpás világítja meg a bejáratát. A lányok pontos időben elfoglalják helyüket a ház kapuja előtt. Mindegyiknek meg volt a maga külön celiája és minden cellaajtó fölött névtábla lógott, melyen a leány szakmabeli álneve volt olvasható. Ha a cella el volt foglalva, úgy csak meg kellett fordítani a névtáblát, melynek hátán az „occupata” (elfoglalt) szó állott. A cellák berendezése alig különbözött egymástól. Falaikat érzéki rajzok díszítetik, de az előkelőbb lupanároknál e rajzok helyén különböző festményeket találunk, melyeket nem egyszer kiváló művészek alkottak. A bútorzat rendszerint egy többé-kevésbé kopott szalmazsákból vagy gyékényből állott, melyet takaró borított. E szegényes bútorzatot a mindig füstölő olajlámpa és az ajtóra alkalmazott toldott-foldott függöny egészíti ki.

Az előkelőbb lupanárok belső berendezkedése nagyjában és egészében nem igen tér el a fent leírtaktól, csupán az épület maga díszesebb. A négy-szögletes udvar közepén szökőkút van és ekörül vannak építve az egyes cellák. Különböző leírásokban úgynevezett erkélyes bordélyházak is fordulnak elő. Ezek első emeletét erkély veszi körül s a félmeztelen lányok itt mutogatják bájaikat az uccák járókelőinek.

Végül a legpiszkosabb, legalacsonyabbrendű bordélyházakat stabulum-nak, istállónak nevezik.

A rendőri ellenőrzés alatt álló bordélyházakat, mint már említettük, az aedilis-i listán szereplő kéj nők, az úgynevezett meretrixek látogathatták csupán. Azonban a rendőrség által nyilván nem tartott kéj nők száma sokszorosát képezi a meretrixek számának. A fentebbiekben elmondottuk már, hogy a malmok, borbélyműhelyek stb. mind tanyái vol-

lak már régebben is a prostitúciónak. Az állami beavatkozás nem tudja megszüntetni, hogy a nyilvánvaló nem tartót prostitúció e helyeken továbbra is űzze mesterségét. Ha a rendőrség rajta csípte őket, úgy súlyos pénzbüntetéssel sújtotta ezt az erkölcstelenkedést, sőt igen gyakran ki is utasította e lányokat a városból. Azonban ha az egyik kapun kivitték őket, a másik kapun újból visszajöttek és így a hatóság többé-kevésbé tehetetlen volt velük szemben, annál is inkább, mert e nyilván nem tartott prostitúció különböző római intézményekben valóságos melegágyra talált.

Így például maga a Circus Maximus, a fejlődés későbbi szakában nem volt más e rejtett prostitúció körítőjénél és alkalomcsinálójánál. A Circus építkezése számtalan boltívével, behajlásával és cellaszerű kiképzésével, igen alkalmas volt arra, hogy az alacsonyrendű prostitúció számára alkalomcsinálóul szolgáljon. Számos egykorú írótól tudjuk, hogy előadás közben, előadás alatt is itt folytatták a prostituáltak aljas mesterségüket. De különben is Róma egész építkezési stílusa a maga számtalan boltívével, beszögellésével stb. igen előnyös volt ezen ocsmányságok véghezvitelére, melylyel szemben a rendőrség tehetetlen volt.

Külön fejezetet érdemel meg a római fürdőkben dívó erkölcstelenség leírása. Itt is a nyilván nem tartott prostitúció játssza a főszerepet. És igazat kell adnunk Bloch-nak, mikor megállapítja, hogy Róma erkölcsi rendjének pusztulása szinte egyenes arányban áll a népfürdők szaporodásával. Egyik-másik nagyobb fürdő több mint ezer személy befogadására volt alkalmas. Az erkölcsök szilárdságának korában a nyilvános fürdők mindenképpen arra törekedtek, hogy látogatóik szeméremérzetét kímeljék. Nemcsak a különböző neműek, hanem a különböző korúak is elkülönítve használták a fürdőket s a férfiakat férfi, a nőket pedig női alkalmazottak szolgálták ki. Mikor a fürdők száma még

csekély volt, külön órák voltak megszabva a férfiak és a nők látogatása számára, akik így nem találkozhattak tehát egymással. A későbbi idők folyamán azonban e fürdők mindinkább felvették az ázsiai fürdők jellegét. Elképzelhetetlen luxus és romlottság honolt bennük, ami nagyban hozzájárul az erkölcsök megromlásához és az általános elpuhultság fokozásához. Elsősorban mindkét nem közösen használta a fürdőket; igaz ugyan, hogy külön medence állott a férfiak és a nők rendelkezésére, azonban könnyen találkozhattak, beszélgethettek, találkákat adhattak egymásnak stb. Az előkelők magukkal hozták férfi és női rabszolgáikat, eunuchjaikat stb., akik megfésülték, dögönyözték, borotválták őket. A nemek e keveredésének csak prostitúció lehetett a következménye. A fürdőmesterek különböző férfi és női rabszolgákat tartottak, akik készséggel állottak a vendégek rendelkezésére. Kezdetben a fürdőkben oly sötétség honolt, hogy férfi és nő nyugodtan fürödhetek egymás mellett, anélkül, hogy megláthatták volna egymást. Később azonban nappali világosság töltötte meg a tágas csarnokokat s a meztelenség ezer formájában mindenki számára láthatóvá vált. A fürdőmedencéken és különböző dögönyöző és testápolási termeken kívül még kis cellák is helyezkedtek el a hatalmas paloták rejtettebb zugaiban, ahol a jól fizető vendég mindig megtalálta, amit keresett...

Azonban nemcsak kéjencek, hanem tisztcsaládanyák is látogatói voltak a fürdőknek és a férfi dögönyözők munkájáról Juvenalis egyik szatírájában valóban reprodukálhatatlan közléseket tesz e „tisztcsaládanyák”-kel kapcsolatban.

A fürdőket a bordélyházakkal egyidejűleg, tehát a kora délutáni órákban nyitották meg, azonban a zárórájuknak az est beálltakor kellett bekövetkeznie. Kezdetben a zárórát pontosan be is tartották, később azonban a záróra csak a nagyközönség számára volt érvényes, míg az előkelő

kéjencek a kívülről elsötétített és elhagyatottnak látszó fürdőkben most már teljes igazában átadhatták magukat a legelképzелhetlenebb kicsapongásoknak. A päderastia, lesbosi szerelem, felláció fantasztikusan kombinált formái otthonra találnak itt. Nem csoda tehát, hogy az erkölcsi szempontból oly alacsony fokra süllyedt és igen elnéző római hatóságok mégis csak megkísérlik, hogy a fürdőéletet megtisztítsák ettől a fertőtől. Hadrianus császár ily irányú kísérletei azonban nem járnak nagy eredménnyel.

Végül nem szabad megfeledkezni a kocsmákban és szállodákban dívó prostitúcióról sem, mely szintén kivonta magát az aedilisek ellenőrzése alól. A kocsmák csak nappal voltak nyitva. Ugyanakkor kellett bezárniok, mikor a fürdőknek, így tehát a prostitúciónak nem sok alkalma nyílott, hogy titokban virágozzék, bár az egykorú írók tanúságtétele szerint minden kocsmában volt egy-két különszoba, ahol a vendégnek nem igen kellett tartania attól, hogy a hatóság megzavarja szórakozását.

Az utasnak azonban, ha szállásra volt szüksége, ahol az éjszakát eltöltheti, a vendégfogadót kellett felkeresnie, ahol étellel és itallal is ellátták. A vendéglős rendes körülmények között vendégei egyéb szükségleteiről is gondoskodni tartozott és az aedilisek ennek folytán igen gyakran tartottak razziaikat e szállodákban, mert ellen akarták őrizni a vendéglőst, hogy nem-e bocsát vendégeihez olyan nőket, akik listáikon nem szerepelnek.

Látjuk tehát, hogy a nyilván nem tartott prostitúció a sötét házak bolthajtásaitól kezdve egészen a színházakig, fürdőkig és szállodákig mindenütt megtalálja a maga tanyáját. E nők jórésze a prostitúció legalacsonyabb rendű tagjaiból rekrutálódik, mert az a nő, aki szennyes mestersége ellenére is adott magára valamit, fölvetette magát az aedilisek listájára és mesterségét a bordélyházakban folytatta.

Volt azonban számos olyan nagystílű nő Rómában, aki méltóságon alulinak tartotta, hogy e listákba felvétesse magát és a hatóság előkelő szereítőkre és nagy vagyonukra való tekintettel kezdetben szemet hunyt tevékenységük felett, később pedig a szokás mentesítette őket a listákban való szereplés kötelezettsége alól.

Az előkelő kurtizánokra gondolunk. Ezek voltak a prostitúció arisztokratái. Aki este végigment a Via Sacra-n, Róma főuccáján, annak bámulatos kép tárult a szeme elé. Ez az ucca volt az előkelő prostitúció korzója, ahol azonban nemcsak a prostitúció, hanem minden más asszony is megfordult, aki azt akarta, hogy szépsége, pompája, eleganciája feltűnést keltsen. Nem igen lehetett már megkülönböztetni e korzózókat, hogy vájjon tisztcsaládanyák-e vagy pedig prostituáltak. Szédületes forgalom bonyolódott le ezen az úton. Az előkelő prostituáltak hatalmas hordszékeit tagbaszakadt négek cipelték a vállaikon, a nő pedig félig mesztele nélkül, arany tükröt tartva a kezében, mutogatta bájait a járóelőkelőknek. Kíséretében rabnők voltak, akik pávatoll legyezővel hűsítették úrnőjüket. A kevésbé tehetősek kocsikban ültek, melyek lovait maguk hajtották vagy pedig lóháton jelentek meg a korzón. A távol Kelet minden pompája, minden gazdagsága, aranya, ékköve és gyöngye itt halmozódott fel a Via Sacra-n.

Természetes, hogy a kerítők és kerítőnők ugyancsak nagy rajokban népesítik be e korzót. Ők gondoskodnak a párok összehozásáról, alkudják ki az árat, állapotodnak meg a találka helyében stb. Ha valamelyik gazdagabb ember jelenik meg a Via Sacra-n, lépten-nyomon öregasszonyok tolakodnak hozzá, viasztáblát nyomnak a kezébe, melyre a korzó szépeinek neve s ára van feljegyezve.

A rendőrség nem avatkozik bele az itt folyó életbe, mert hiszen az elegáns prostitúció nem is ad alkalmat erre. Kerülik azokat a helyeket, ahol a

rendőrség ellenőrizheti őket és nem kerülnek sohasem összeütközésbe a hatósággal.

Érdekes, hogy az erkölcsök e nagyfokú lascivitása ellenére is súlyos büntetés fenyegette az olyan férfit, aki tévedésből tisztességes nőt szólított meg az uccán és ajánlatot tett neki. Számos esetről tudunk, mikor az ilyen uccai megszólítás következménye súlyos pénzbírság volt.

Említettük már, hogy a római kurtizánok közel sem játszották azt a nagy szerepet, mint a görög hetérák és így érthető, hogy a történetíró egyiknek sem örökítette meg életrajzát. De nem is feladatunk, hogy e tárgy körbe bővebben behatoljunk. Mikor a következőkben egyik-másik római császár kicsapongó életmódját és a prostitúcióval való kapcsolatát egy-egy epizód leírásával megkívánjuk világitani, úgy tesszük ezt főleg azért, hogy a császári Róma erkölcsi züllöttségének minden képzelet felülmúló fokáról bizonyosságot szolgáltatassunk az olvasó számára és némiképpen érthetővé tegyük azt a nagy visszacsapást, melyet a kereszténység elterjedésének első századában a következő fejezetben fogunk tárgyalni.

A kezdetben igen szigorú római erkölcs akkor kezdett sülyedni, mikor maga az államfő, a császár Julius Caesar példája fertőzte meg a társadalmat. A történetírók egyhangúan szemére vetik Caesarnek érzéki természetét. Caesar érzékisége nem állott meg még a patríciusok hálósobájában előtt sem és a legelőkelőbb nemesek feleségeit sorra szeretőjévé teszi. De nemcsak saját hazájában előkelő nőket csábít el Caesar, hanem a külföldi fejedelmesszonyok is sorra szeretői lesznek a győztes hadvezérnek. Cleopatra egyiptomi királynéhoz való viszonya közbotrányt okozott az akkori előkelő társadalomban.

Caesar kicsapongó életét azonban messze elhomályosítják a császári trónon való utódainak kicsapongásai, melyek közül csupán a legjellegzete-

sebbeket említjük itt meg. Így például Caligula a császári palotában lupanárt rendezett be. Erről az örületes gondolatról Dio Cassius számol be az utókornak: „Miután Caligula a fajtalanok minden formáját végigélvezte, palotájában bordélyházat rendezett be. Nagyszámú cellát építtetett a palota egyik szárnyában és a szokásos módon rendezte be azt. Férjes asszonyok és a nemesek leányai használták e cellákat. A császár az állami épületekre e nők nevével ellátott jegyzékeket függesztetett ki és ilyenképpen hívott meg vendégeket bordélyházába.

Nero császár – kiról a történelem megállapította, hogy nem volt épeszű – teljesen a kéjelgésnek és prostitúciónak szentelte életét. Állandó látogatója volt a legsötétebb bordélyházaknak, ahol álruhában űzte ocsmánykodásait. Róma előkelő asszonyai egymásután lesznek a félőrült kéjenc szeretői, aki császári hatalmára támaszkodva attól a szörnyűségtől sem riadt vissza, hogy egyik fiatal férfi rabszolgáját, akibe beleszeretett, nyilvánosan elvegye feleségül és „császárnővé” kiáltassa ki.

E neveléses házasságról Suetonius számol be az utókornak:

Sporus gyönyörű szép ifjú volt. Nero halálosan beleszeretett és azt kívánta, bár asszony volna Sporus. Hogy e kívánságának a valóság látszatát kölcsönözze, borzasztóan megcsonkította a szerencsétlen ifjút. Miután hozományt tűzött ki számára és menyasszonyi fátyollal ékesíttette föl, nyilvános ceremóniák között házastársává tette s a tömeg üdvözlésével üdvözölte e szégyenteljes maskarádét. Nérónak Sporus iránt táplált szerelme hosszú ideig tartott. Sporus a császárnő ruháit hordta és nyilvánosan is így jelent meg Nero oldalán. (Dufour.)

Tacitus szerint Nero saját anyjával, Agrippinával is vérfertőző viszonyt kezdett és állítólag Agrippina volt az, aki hatalmát olyképpen akarta fia fölött biztosítani, hogy ágyastársává alacsonyodott le.

Nem akarjuk folytatni e kicsapongások további felsorolását, mert úgy érezzük, hogy az emberi romlottság e fantasztikus megnyilvánulása már úgyis túlmegegy azokon a határokon, melyekhez e kor jellemzésére szükségünk van.

Azonban még sem lehet teljes a kép, ha Heliogabalus császár életmódjáról egy-két szóval meg nem emlékezünk, mert ez az ember rövid négyesztendős uralkodása alatt oly mélyre sülyedt az erkölcsi fertőben, hogy ezt már a züllött Róma züllött katonasága se tudta tovább nézni, fellázadt ellene és mikor a császár a palota szennygödrébe rejtőzött üldözői elől, itt megfojtották. A szennygödör, ahol halálát lelte, méltó hely volt egész életének jelképezésére.

Heliogabalus ugyancsak lupanart rendezett be a császári kastélyban. Azonban ez nem volt elégséges számára. Fürdőt is építtetett a palota kertjében, mert mint mondta, a fürdőben található meg legkönnyebben azokat a nőket és ifjakat, akik ízlésének megfelelnek. A prostitúció papnői különös előszeretettel örvendtek szemében. Meghívta Róma valamennyi prostituáltját, kerítőjét és kerítőnőjét az egyik Bazilikába és maga elnökölt e csodálatos gyülekezetben. „Bajtársaknak” (com-militones) szólította a jelenlevőket és a prostitúció és kicsapongások különböző aktuális kérdéseiről tárgyalt velük. Elképzelt, hogy hallgatósága mily lelkes kitöréssel fogadta szavait. Majd nőnek öltözött át és így tartott lelkesítő szónoklatot hallgatóságához.

„A palotájában levő bordélyházának kapujába ő maga is meztelenül kiállott” – mint ezt Xiphilinus leírja, aki adatait Dio Cassiustól vette át – „és prostituált nő módjára felszólította az arra haladókat, hogy lépjenek be hozzá. Küldöncöket küldött szét a városba, akik új vendégeket vezettek fel a palotába. Pénzt fogadott el kicsapongásainak társaitól és dicsekedett szörnyű foglalkozásának

jövedelmével. Mikor társaival volt együtt, büszkén dicsekedett szeretőinek nagy számával és azzal a pénzzel, amit így keresett. Mindenkitől pénzt fogadott el, akivel összeadta magát. Az egyik szerepjét pompás alakja miatt trónörökössé akarta kiáltatni.”

Feleségeinek nagy számát a történétírók sem tudják pontosan, mert alig hogy elvette az egyiket, rövid idő múlva elvált tőle, majd újból feleségül vette, ahogy azt hangulata és kedve diktálta. Hites feleségei között Nero példáját követve számos férfi is volt. Vesta istennő szentélye sem volt szent a szemében. E papnőket, kik pedig örök szüzességet fogadtak istennőjüknek, ugyancsak feláldozta aljas ösztöneinek.

A legőrültebb gondolata Heliogabalusnak azonban az volt, hogy az isteneket és istennőket saját belátása szerint újból összeházasította. Így például Venus istenasszonyt Helios-szal, a nap istenével házasította össze s e házasságot olyképpen szimbolizálta, hogy az isten és istennő szobrát közös ágyba fektette és elrendelte, hogy az egész birodalom területén pompás ünnepekkel üljék meg e házasságot.

Ez az örület volt az oka annak, hogy Rómában végre megsokalták Heliogabalus korlátot nem ismerő kicsapongásait.

Halála tisztítótűzként hatott az egész birodalomban. Utódja, Alexander Severus császár hihetetlen energiával iparkodott az erkölcsi fertőt Rómából kikaparni. A korai kereszténység szelleme ekkor már megtalálta az utat egészen a trónig és jótékony hatása mindenütt érezhetővé vált. A szigorú törvények, melyeket az őskeresztények ellen hoztak s üldöztetésük nem akadályozta meg, hogy a puritán erkölcs, melyet az apostolok hirdettek, lassanként mind több hívet ne hódítson és megfékezze az érzékiségnek azt a szennyes hullámát, mely Rómát már-már elborítással fenyegette.

Az erkölcsi világnézet megváltozása véget kellett, hogy vessen nemcsak a prostitúciónak, hanem minden kinövésének is. És az olvasó, mikor az erkölcs e fertőjéből kiemelkedve a történelem azon lapjait olvassa, mely az őskereszténység világába vezet, bizonyára úgy érzi magát, mintha illatos, testet és lelket felüdítő tisztító fürdőbe lépne.

VI.

Az őskereszténység. Bizánc

*Az egyházatyák – A „hús” elleni küzdelmük –
Eltévelyedések – Nőellenes hangulat –Keresztényüldözés – őskereszténység és prostitúció –
Egyiptomi Szent Anna élete – Az első keresztény
császárok*

A kereszténység azon állatias materializmus elleni küzdelem megtestesítője, mely a római birodalom nagyjai és hatalmasai között uralkodott (Bebel). E küzdelem, mint azt a kereszténység első korszakának történetéből látjuk, legfőképpen a „hús”, a testiség elleni küzdelemből állott, ami annál természetesebb, mert a rómaiak, de az egész Kelet istenkultusza, hol rejtettebb, hol pedig nyíltabb formában, mindig magánhordja a prostitúció bélyegét.

Az az erkölcs, melyet a keresztény egyházatyák és e korszak szentjei hirdetnek, nem más tehát a prostitúció elleni harcnál. Természetes, hogy az erkölcsi fertőnek az a foka, melyet az előbbi fejezetben néhány példával illusztráltunk, elkerülhetetlenné tette azokat a túlzásukat is, melyek egyik-másik egyházatya nemes buzgalmát jellemzik, annál is inkább, mert több mint három évszázad kellett hozzá, míg az apostoloknak sikerült Vénus, Priapos, Flora, Bacchus és a prostitúció többi istenségének templomait lerombolni. Sőt miikor a kereszténység már államvallássá lett, akkor

sem tudta mindenütt szigorú erkölcsi világrendjét uralomra juttatni. A nép megtartotta a régi kultusból mindazt, amit valamiképpen össze tudott egyeztetni az új vallással és maguk a papok is sok pogány rítust vittek át a ceremóniákba, persze olyképpen, hogy eredeti pogány jellegüket új kötösbe öltöztették. így például St. Chrysostomosnak első Innocencius pápához irt leveléből tudjuk, hogy a nők a keresztelési ünnepségekkor teljesen meztelenül jelentek meg a gyülekezet előtt, az egyházi ünnepek liturgiájának elengedhetetlen tartozéka volt a zene és a *tánc*, stb.

A prostitúció elleni harc túlságba vitelének áldozata St. Pál is, aki azt tartja leghelyesebbnek, ha az ember egyáltalában elkerül minden nemi érintkezést. így például a korintosiakhoz irt levelében a következőket mondja: „Az embernek javára szolgál, ha meg sem érinti a nőt, de hogy a szajhálkodás elkerülhető legyen, legyen minden férfinak felesége és minden asszonynak férje”. Továbbá: „A házasság alacsonyrendű állapot. Házasodni jó, nem házasodni azonban jobb”. Ágoston atya pedig a következőket tanítja: „A nőtlenek tündökölni fognak az égen, mint a fényes csillagok, azonban szüleik (akik nemzették őket) a sötét csillagokhoz lesznek hasonlatosakká”.

A korai kereszténység nőellenes hangulatát azonban legjobban a maconi zsinat jellemzi, ahol súlyos vita folyt afelett, hogy vájjon van-e a nőnek egyáltalában lelke és végül csak egy szótöbbséggel hozták meg az igenlő választ.

E nőellenes hangulatot – ismételjük – a prostitúció elleni küzdelem szélsőséges hullámcsapásának tekintjük, mert az egyházatyák helyesen ismerték fel, hogy a pogányság e mentsvárának lerombolása egyengeti legjobban a kereszténység útját.

Róma előkelői és gazdagjai voltak azok, akik a legkicsapongóbb életet éltek és így érthető, hogy

miért hódított az új tanítás kezdetben főleg a proletárság, a rabszolgák, a koldusok és a megvetettek között, mely társadalmi réteg nem volt részese a kicsapongásnak.

A római előkelőség kezdetben tűzzel-vassal védekezik a neki oly kedvező erkölcsi világrend megváltoztatása ellen. Megkezdődik a keresztényüldözés, mely nem ismer kíméletet senki ellen, aki Jézus követőjének vallja magát. Minthogy a kereszténység a szüzességet tartotta a legmagasztosabb értéknek, a prostitúciót pedig a legnagyobb bűnnek, a rómaiak ezen a ponton vették fel a harcot a kereszténységgel. A keresztény hajadonok büntetése az volt, hogy a prostitúció hadseregébe sorozták be őket. De a halálbüntetés sem volt kegyelem számukra, mert ha a halálbüntetést ki is mondták, a hóhérnak kötelessége volt a hajadont előbb megbecsteleníteni.

Az egyház azonban vigaszt tudott nyújtani e szerencsétleneknek is. Mert a szent atyák csak azt a prostitúciót jelentették ki bűnösnek, melyet a nő a kereszttség felvétele után saját akaratából folytat. Ha erőszakkal kényszerítették a prostitúcióra, úgy biztosítva volt számára a bűnbocsánat.

A kereszténység a prostituáltak soraiban is erősen hódított. Tudjuk, hogy a római jog nem ismerte a prostituáltak rehabilitálását. Aki egyszer bekerült az aedilisek listájába, az bármennyire megvetette is később aljas mesterségét és bármennyire erényes életet élt is, soha többé nem lehetett részese a tisztas társadalomnak. A keresztény vallás azonban meg tudott bocsátani a szerencsétleneknek is, ha bűnüket megbánták és fogadalmat tettek arra, hogy ezentúl erényes életet élnek. Értendő tehát, hogy nagy számban ragadták meg a feljűk kinyújtott istápoló kezét. Sőt az őskereszténység számos szentje került ki az oly prostituáltak sorából, kik bűneiket megbánták és az erény útjára tértek. Így például a legelső szentek közé

tartozik egyiptomi Szent Anna, ki élete történetét maga mondja el: „Egyiptomban születtem. 12 éves koromban Alexandriába kerültem, melynek egyik nyilvános házában tizenkét esztendő töltem el. Mikor e város számos lakója Jeruzsálembe akart utazni, hogy ott a kereszt vallását megismerjék, megkértem a tengerészeket, kiknek hajója Jeruzsálem felé tartott, hogy vigyenek magukkal. Mikor megkérdezték, hogy micsoda árat fizetek az áthajóztatásomért, azt mondtam nekik: Testvérek, nekem nincs semmi vagyonom, nem adhatok nektek mást, mint a kegyeimet, ezzel fizetem meg az átvitelt. Magukkal vittek és utazás közben élvezték kegyeimet. Mikor megérkeztünk Jeruzsálembe és a többiekkel egyetemben át akartam lépni a templom küszöbét, hirtelen azt éreztem, hogy valamely láthatatlan kéz visszataszít. Újból át akartam lépni a küszöböt, de a láthatatlan kéz mindig megakadályozott, ellenben a többiek akadálytalanul léphettek a szentélybe. Ekkor átgondoltam eddig lefolytatott életemet és arra a meggyőződésre jutottam, hogy visszautasításom okát számtalan bűnben kell keresnem. Megbánást éreztem és elhatároztam, hogy vezeklésképpen saját kezeimmel fogom sanyargatni testemet”. Ezután felvette a keresztségét, letette a szüzességi fogadalmat és 47 esztendőn keresztül magános életet élt a pusztában.

A keresztyénység diadala és államvallássá való tétele lehetővé tette, hogy azok az eszmék, melyeket az új evangélium propagált, most már az államhatalom támogatásával is megvalósíthatóvá legyenek. Nem kell külön kiemelnünk, hogy a császároknak a prostitúció ellen való küzdelme nem folytatható azon szélsőséges eszközök jegyében, melyeket az egyházatyák hirdettek. A világi törvényhozás úgy látja helyesnek, ha fokról-fokra építi le a prostitúció káros kinövéseit és ilyképpen járul hozzá az erkölcsi világrend megszilárdulásához.

Az egyházi zsinatok semmiféle rendszabályt

sem léptettek életbe a prostitúció ellen. Csupán elvi kijelentésekre szorítkoznak. A világi hatalom pedig nem annyira a prostitúció, mint inkább a kerítés bűncselekménye ellen hoz drákói szigorúságú törvényeket. így tehát inkább az a cél lebeg a törvényhozó szeme előtt, hogy a prostitúció további elterjedésének korlátokat szabjanak.

Bizánc császárai rendeletekkel szabályozzák a prostituáltakra kivetett adókat is, melyeket mint erkölcstelent végül teljesen elejtenek. Justiniánus császár volt az, aki teljesen szakít a prostituáltak megadóztatásával s itt bizonyára érvényesült feleségének, Nórának befolyása, aki maga is prostituált volt, mielőtt a császár felesége lett volna. Justiniánus rendeletei már ismerik a prostituáltak rehabilitását és látjuk, hogy a keresztény erkölcsi világnézet most már a világi végrehajtó hatalom eszközeinek igénybevételével is el tudja érni egyik legmagasztosabb ideáljának megvalósítását: a megbocsátást.

VII.

A középkor első szakasza

Népvándorlás – Germán erkölcsök – Az asszonyházak – Az ágyasok – A nők nagy tiszteletben állanak – A prostitúció nyomai – Kolostori erkölcsök – A kicsapongások okai – Az 1000. év orgiái – Antikrisztus eljövetele – Szodómia – A vezeklési könyvek – A „borda” – Diákság és prostitúció – Iskola és bordélyház

A középkor első szakaszában új népek tűnnek fel a történelem színpadán. Ezek mint valami hatalmas hullám özönlik el Európa nyugati és déli részeit és véget vetnek ott a római uralomnak. E népek erkölcsi élete épp oly primitív, mint kultúrájuk. Főfoglalkozásuk a vadászat és primitív földművelés. Minthogy kultúrájuk ugyanazon a fokon áll, mint az antik kelet hasonló foglalkozású népeinek kultúrája, szükségtelen, hogy e helyen behatóbban foglalkozzunk velük és utalunk mindarra, amit az e kultúrfokon álló népekről már elmondtunk.

A középkor első évezredét a germán eredetű népek honfoglalása és hűbéri rendszeren alapuló államaik kialakulása jellemzi, mely Nagy Károly császár idejében nyer befejezést. A kereszténység tanai az V. és VI. században terjednek el az új honalapítók között és minthogy a hittérítők a régi pogányok minden emlékét tüzzel-vassal kiirtották, ma már alig egy-két adat áll rendelkezésünkre, me-

lyekből betekintést nyerhetünk a kereszténység felvétele előtti erkölcsi szokásaikba és nemi életükbe.

Julius Caesar és Tacitus leírásaiból úgy látjuk, hogy a régi germánok a történelem színpadán való feltűnésükkor meglehetősen szigorú erkölcsi életet éltek és nemi életük minden kicsapongástól mentes. A házasságtörő nő súlyosan lakol vétkéért.

Más források szerint azonban a germánok között is dívott a vallásos prostitúció: Freia vagy Fricka nevű istennőjük kultusza sok hasonlatosságot mutat fel a Vénus-kultusszal.

Azonban a puritán harcos germánok a római provinciákba való betörésük alkalmával csakhamar megismerkednek az ott dívó szokásokkal és erkölcsökkel. A kereszténység felvétele sem akadályozza meg őket abban, hogy számos római szokást át ne vegyenek. A fejlődés e szakaszában a gazdagabb emberek nem elégszenek meg feleségükkel, hanem ezek mellett úgynevezett konkubinákat, ágyasokat is tartanak, akiket mellékfeleségeiknek tekintenek és p. o. Nagy Károly császárról feljegyzi a történelem, hogy számos ágyasától származó gyermekeit palotájában neveltette és úgy szerette őket, mint a törvényes utódait. A pápák és zsinatok hiába tiltakoznak e szokás elharapódzása ellen, hiába sújtják az előkelőket egyházi átokkal. Maguk a püspökök sem tartják tiszteletben a pápa ily irányú rendelkezéseit és székhelyeiken ők is valóságos háremet tartanak. Az egyház – mit tehetett volna mást – kénytelen szemet hunyni az asszonyházak elterjedésével szemben.

Minden előkelőbb világi és egyházi férfiú palotája mellett ott áll az asszonyház, melynek előlső részében a törvényes feleség és a kegyben részesített ágyasok, hátsó részében pedig a női cselédség és rabszolgánők kívánatosabb tagjai nyernek elhelyezést. Itt laknak a serdületlen gyermekek is, és az egykorú írók tanúsága szerint egy-

egy ilyen asszonyházban annyi a gyermek, hogy végül már saját apjuk sem ismeri ki magát közöttük. Az asszonyházba idegen férfinak tilos volt belépni.

Az asszonyházak nőlakóinak foglalkozása házimunkák elvégzéséből, szövés-fonásból, ruha-varrásból és ehhez hasonló munkákból állott.

Azonban távolról se szabad e kort a császári Róma züllöttségével összehasonlítani. A régi tiszta germán erkölcsök még sokkal élénkebben éltek mindenki emlékezetében, semhogy a fertő oly mélységébe sülyedhetek volna, melyet ott láttunk. Így például a nők nagy tiszteletnek örvendtek. Nemcsak az ellenük elkövetett erőszakot, vagy más szemérmertlensége büntették súlyosan, hanem valamely nő jó erkölcsének kétségbevonása – ha ez az állítás pletykának bizonyult – a füll- és orrlevágás büntetését vontta maga után. Sőt súlyos büntetéssel illetnek minden férfit, aki szemérmertlen szándékkal érinti meg a nőnek – akár az ujjahegyét is.

De ugyanilyen súlyos büntetések érték azt a leányt vagy asszonyt is, akit szajhálkodáson kaptak rajta. Recaredes király törvényei a következőket mondják: Ha az asszony vagy leány nyilvánosan prostituálja önmagát és ha több férfival áll meg nem engedett viszonyban, akkor le kell tartóztatni és miután háromszáz botütést mértek rá, ki kell utasítani a községből. Ha megkísérli a visszatérést és újból felveszi régi mesterségét, úgy a büntetés megismétlendő s most már a község valamelyik szegény lakójának adják át, mint ennek rabszolgánőjét, ez felel életmódjáért. Ha pedig valamely szülő kényszeríti leányát a prostitúcióra, úgy ezekre száz botütést mértek ki büntetésképpen, lia a gazdája prostitúcióra kényszeríti a rabnőt, úgy háromszáz botütést tartozik a bírónak rá kimérni, ha pedig a bíró elnézést gyakorol, a botbüntetést a bírónak hajtják végre.

Nagyjában és egészében azt mondhatjuk, hogy a Krisztus utáni első évezred nem ismerte a legális prostitúciót, mert részben az asszonyházak intézménye azt fölöslegessé tette, részben pedig a törvény szigora megakadályozta. Különbösen is a fejedelmek figyelmét az állandó belvillongások és trónjaik szilárdságát veszélyeztető pártharcok tartják lefoglalva. Nem csoda tehát, hogy Nagy Károly kivételével nem érnek rá alapvető törvények hozatalára, még kevésbé közrendészeti részletkérdések elintézésére.

Az a körülmény azonban, hogy az államhatalom nem ér rá vagy nem tartja fontosnak a prostitúció rendészeti szabályozását, korántsem jelenti azt, hogy a prostitúció nem találta volna meg azt a formát, melyben a szigorú törvények ellenére is elterjedhessen. A bordélyházakat e századokban persze nem ismerik, így a prostitúció nyomait máshol kell keresnünk.

Ha az egykorú íróknak hitelt adhatunk, úgy e kor prostitúciójának főfészkeit a világi főurak züllött életmódján kívül az egyházi hatalmasságok székhelyein, továbbá a férfiúi és női kolostorokban kell keresnünk.

A világi papság züllött életmódjáról több kortársuk panaszkodik. Így például Bonifácus mainzi püspök 742-ben a következőket írja Zachariás pápának: „A püspökségek majdnem kivétel nélkül erkölcstelen laikusok és kicsapongó papok birtokában vannak, akik saját módjuk szerint élvezik életüket. Azok között, akik diaconusoknak nevezik magukat, olyanokra bukkantam, kik gyermekkoruk óta kicsapongó életet élnek és szörnyűséges gyönyöröknek hódolnak.”

A kolostorokban ugyancsak nem éltek jámbor életet. Azok a beszámolók, melyek a középkor kolostori életére vonatkoznak, tele vannak a barátok és apácák züllött erkölcsi életének leírásával. Ez annál könnyebben érthető is, mert a középkori

kolostorokat nem szabad olyan szemmel néznünk, mint a mai idők hasonló intézményeit. Tudjuk, hogy kezdetben a kolostor nem volt más, mint szegény embereknek a gyülekezete, akik közös számlára míveltek meg bizonyos földet. A szüzességi fogadalom, melyet a kolostor tagjainak le kellett tenniük, csak a házasságtól való tartózkodást jelentette, nem pedig azt is, hogy egyáltalában nem élnek nemi életet. (Fuchs.) Ilyképpen tehát könnyen érthetőnek fogjuk találni, hogy a kolostorok a fejlődés kezdeti szakaszában nem voltak olyan jellegűek, mint azt a későbbi évszázadok hasonló intézményeiről föltételezzük és az, aki e kolostorokat azzal a mértékkel méri, mely a későbbi évszázadok erkölcsi felfogására van szabva, ugyanazt a hibát követi el, mint aki az ősember nemi életét a mai kultúrember erkölcsi értékelése alapján kívánja megítélni.

Nem is akarunk e helyen bővebben foglalkozni a kolostori élet intimitásaival, melynek megemlézése azonban elkerülhetetlen volt, már csak azért is, hogy követni tudjuk azt az utat, melyre az erkölcsök általános elzüllése az ezredik év bekövetkezésekor érkezett.

A fentebbiekben látjuk, hogy sem a világi, sem pedig az egyházi kiválóságok élete nem igen nyújtott követendő példát erkölcsi téren a köznép számára. Érthető tehát, hogy az a példa, melyet a hatalmasok nyújtottak, hamar terjedt el a nép széles rétegeiben s a tizedik évszázad erkölcsi életének vizsgálata nem igen nyújt felemelő képet. Az is könnyen érthető, hogy e sok kicsapongás előbbutóbb megszülte a maga reakcióját: az a hiedelem terjedt el, hogy az ezredik év a világ végét jelenti és az Antikrisztus uralma újból kezdetét veszi. Ez a hiedelem nem járult hozzá az erkölcsök megjavításához, mert a rendelkezésre álló rövid időben mindenki oly mértékben akart részesülni a földi gyönyörűségeiben, amennyire ez csak lehetséges

volt. Az erkölcsi züllés hihetetlen méreteket öltött. A nemi kicsapongás minden formája úrrá lett az emberek fölött. Az egykori írók nem határozzák meg pontosan, hogy miben állott e kicsapongó élet s csupán általánosságban tartott szemrehányásokkal illetik kortársaikat: „Azok az emberek, akik ocsmány kicsapongó és szodomista életet élnek, szinte megvetik az erkölcsös életű társaikat”, mondja e korszak egyik névtelen költője. 1177-ben a következőket írja Clairvauxi Henrik apát III. Sándor pápának: „A régi Sodom új életre kelt hamvaiból.” Péter diakónus IX. Leo pápa nevében 1049-ben a reimsi zsinaton súlyosan megrója a papokat és a világiakat ezen állatias szokásuk miatt.

E kor erkölcsaire különben élénk fényt vetnek az úgynevezett vezeklési könyvek is. Ezekben a könyvekben elő van írva, hogy a gyóntató papság micsoda büntetést vessen ki minden egyes bűncselekményre. Megtaláljuk bennük mindazokat a perverzításokat is, melyek azokban az időkben a nép között el voltak terjedve és amelyeket a mai ember legkicsapongóbb fantáziája sem tud elképzelni.

Mint már említettük, az e korban dívó vásári szerelemről alig áll néhány adat rendelkezésünkre. Az előkelőknek meg volt a maguk asszonyháza és itt éltek le kicsapongó életüket. Azonban nyilvános házakat e korban még nem ismerünk. Tudjuk, hogy a nagyobb városokban nem volt ritka az olyan nőszemély, ki testét a piacra vitte. Ezek rendszerint a város előkelő részein laktak és jól ügyeltek arra, hogy mesterségük titokban maradjon.

A prostitúció másik formája a városok falain kívül vagy azok közvetlen környékén játszódott le. Útkeresztezések mentén vagy források partjain épített kisebb kunyhókban, az úgynevezett „bordá”-ban találnak tanyát.

A „borda” szó eleinte ily viskókat jelent, melyek kerttel voltak körülvéve. A városból száműzött prostitúció ide menekül, itt üti fel tanyáját, távol

a városi hatóság és a rendőrség ellenőrzésétől. A város férfilakossága könnyen talál alkalmat, hogy itt titokban felkeresse e nőket.

Ebből az intézményből fejlődik ki később a bordélyház.

A bordák lakói azonban nem maradnak meg a városon kívül. Lassanként a külső kerületekben helyezkednek el és a hatóság szemet huny beözönlésük előtt. így például Párizsban az egyetemi negyedben, az úgynevezett Quartier Latin-ben, találnak elhelyezkedésre és csakhamar élénk barátság fejlődik ki a diákság és a félvilág között. „Ugyanazon háznak felső emeletén helyezkednek el az iskolák, amelynek földszintjén prostituáltak laknak; az első emeleten tanítanak a tanárok és a földszinten a megvásárolható nők űzik foglalkozásukat s így gyakran előfordul, hogy a tudós tanárok előadásai és a prostituáltak egymás közötti veszekedése összekeveredik”, írja Vitry. A XII. században Paris diáknegyedében néha tizenötezer különböző nemzetiségű húsz-huszonöt éves – a kor szellemének megfelelően – fegyveres diák is lakott, kik valósággal megvédelmezték a prostituáltakat a városi hatóságokkal szemben és nemcsak az itt letelepedett prostituáltak, hanem minden más nőszemély is, aki hozzájuk fordult, romantikus védelmet talált e diákseregnél.

VIII. A falusi prostitúció

A szabad parasztság elnyomása – A jobbágyi rend kialakulása – Az első éjszaka joga – E földesúri jog megváltható – A ius primae noctis eredete – Nemi erőszak, mint a pénzbüntetés helyettesítője – A jobbágyasszony joga az ölelésre – Yendég- és próbaéjszakák – A falusi etikett – A próbaéjszaka nem szégyen – A fonó – Az itt dívó élet – Mikor kialszik a lámpa – Magyar viszonyok – Visszaélések lehetősége – A szajhálkodás büntetése – A ius primae noctis nálunk nem volt általános érvényű jogszabály

Caesar és Tacitus leírásaiból tudjuk, hogy a germánok között kezdetben földközösség uralkodott és csak a népvándorlás korában ismerik meg a földdel kapcsolatos magántulajdon intézményét. Ilyképpen alakul ki a szabad parasztság rendje, melyet azonban a hűbéri rendszer megszüntetett. Ez a folyamat Nagy Károly császár idejében éri el csúcspontját és a IX. és X. században már be is fejeződött. A hűbéri államforma ebben az időben Nyugateurópában már mindenütt kialakult és vele kapcsolatban a rendiség intézménye szilárd formát öltött. A császár hűbérura az egyes fejedelmeknek és hercegeknek, a hercegek hűbérurái a grófoknak és baronetteknek és ezek viszont a föld népe, a jobbágyság felett gyakorolják uralmukat.

A földesúr az idők folyamán majdnem korlát-

lan hatalomra tesz szert jobbágyai fölött. E hatalmat a paraszt élete minden megnyilvánulásában érzi. Roskadozik az adók súlya alatt, terményei egy részét és házi állatai szaporulatának javát be kell szolgáltatnia és robotmunkát kell teljesítenie a földesúr számára. E robot sok helyen oly sokoldalú, hogy a paraszt alig ér rá saját birtokának megművelésére és így létfenntartása a legszűkösebb formában sincsen biztosítva.

A földesúr azonban nem elégszik meg azzal, hogy a paraszt terményeit kisajátította és személyes szolgálatait igénybevette, hanem a jobbágyainak testét is magának követeli meg.

Számos adat igazolja, hogy a földesúri jog a paraszt leánya, menyasszonya és felesége felett is korlátlan hatalmat biztosított a hűbérúrnak. A paraszt nőszülése a földesúr, illetőleg jószágkormányzójának engedélyétől függött. Sőt a vőlegény az uraságnak külön adót tartozott fizetni, hogy a megkötendő házasságot érvényesnek ismerje el. Hogy e földesúri jog a jobbágylányok ártatlanságára igen veszélyes volt, az az uraság és jobbágyok közötti függő viszony folytán könnyen érthető. E függőség olyan messzemenő volt, hogy a földesúr egyes helyeken korlátlanul elcserélhette, sőt el is adhatta a jobbágylányokat, mint ezt egy 1333-ból származó okmány igazolja: „Én, urachi Truchses Konrád lovag közhírré teszem és kijelentem mindenki számára, aki ezt a levelet elolvassa, látja vagy felolvastatja magának, hogy a tiszteletreméltó rendfőnök urnák és a lorchi kolostor konventjének átengedtem két asszonyt, Ágnest és testvérét, Machilt, a néhai Reinbolt Degán lányait és azok megszületendő gyermekeit három font fillérért, melyet megkaptam. Ezt megerősítem e levéllel, melyet függő pecsétemmel láttam el. E levelet Krisztus születése utáni 1333-ik évben adtam ki.” (Scherr.)

Ez az okmány nem egyedülálló tanúbizonysága

annak, hogy a földesúri hatalom mennyire korlátlan volt a jobbágysággal szemben, bár ezzel nem akarjuk azt állítani, hogy az emberkereskedelem általánosan bevett szokás volt e korban. Az a körülmény azonban, hogy a jogban többé-kevésbé járatos egyházi méltóság vesz részt az alkuban, azt bizonyítja, hogy a földesúrnak jobbágysági teste feletti hatalmát sem egyházi, sem pedig világi jogrend nem korlátozza.

Ezek után senkit sem fog meglepni az a tény, hogy a földesúri hatalom magának vagy ispánjának követelte meg a jobbágysági menyasszony szüzenességét, nászát, nászészakáját. Hiteles adatok vannak arra vonatkozólag, hogy a menyasszony első éjszakája földesurát illette meg, bár a vőlegény a földesúr jogát pénzzel megválthatta. Így például a hirslandeni és stadelhofeni jobbágyság, az 1538-ból származó helyi érvényű rendelet (Öffnung) szerint, 5 schilling és 4 pfenninggel válthatta meg e jogot. Más vidéken pedig annyi vaját és sajtot kellett a menyasszonynak a földesúri konyhába szállítania e jog megváltása fejében, „amilyen kövér és súlyos a feneké”. (Hormayer.)

Saugenheim szerint e jog – mely *ius primae noctis*, az első éjszaka joga elnevezés alatt ismeretes – onnét vette eredetét, hogy a földesúrnak beleegyezését kellett adnia jobbágysági házasságához. A *ius primae noctis* következménye volt, hogy egyes vidékeken az oly házasság elsőszülött gyermeke, melyben a földesúr e jogát nem váltották meg, szabadnak számított, mert hiszen ereiben uralmi vér csergedezett.

Welsch bajor igazságügyi tanácsos szerint az első éjszakának megváltása Bajorországban még a XVIII. század folyamán is érvényben volt.

Ha a parasztot pénzbüntetésre ítélte az uraság és ez nem volt behajtható, úgy a witzumi szokásjogi gyűjtemény (Weistum) értelmében – mely

Salzbürg és Braunau közötti területen volt érvényes – feleségét megbecstelenítették.

A szokásjogi gyűjtemény bölcs elővigyázatossággal gondoskodik arról is, hogy mi történjék akkor, ha a pénzbüntetés behajtásával megbízott közegnek nem volna ínyére a jobbágy feleségének „alakja”: Ez esetben a megbecstelenítést az írónak kell végrehajtania, de ha az írnok is vonakodnék, úgy a kíséretükben levő poroszló tartozik a jogot és igazságot diadalra vinni.

Nem szabad azt hinnünk, hogy a középkori paraszt e helyzetet megalázónak tartotta magára nézve. Sőt igen gyakran kitüntetésszámba megy, ha a várúr vagy hatalmas ispánja leereszkedik a paraszti származású nőhöz.

Ily viszonyok között könnyen érthető, hogy a paraszti házasság e korban nem igen tekinthető a tiszta erkölcs tükrének. A házasságtörés mindennapos dolog volt és az olyan esetekben, ha a parasztasszony a férfi hibájából nem részesült gyermekáldásban, a törvény egyenesen megparancsolta, hogy az asszony más férfival háljon együtt, mert az uraság súlyt helyez a jobbágyság szaporaságára. Így például a Beuk vidékén érvényes joggyűjtemény a következő érdekes „jogszabály”-t tartalmazza: „Item, jogosnak tekinthető, hogy ha valamely jóra való férfi nem képes eleget tenni felesége jogának és ez panaszkodik emiatt, úgy a férfi kapja ölbé az asszonyt és vigye hét mesgyn túlra és kérje meg legközelebbi szomszédját, hogy legyen az asszony segítségére. Miután ez megtörtént, vigye feleségét megint haza, óvatosan tegye le és találjon eléje sült csirkét és egy kanna bort.”

A bochumi paraszti jog azt is megköveteli, hogy a férjnek, ha feleségét kilenc mesgyn túlra vitte, ott öt órán keresztül segítségért kell kiáltania vagy pedig új ruhában, pénzzel bőségesen ellátva az országos vásárra kell őt küldenie. Más vidéken pedig e ceremónia elmaradt és az asszony férje

házában minden akadály nélkül úzhette a házasságtörést. Az ilyen házasságból származó gyermekeket természetesen törvényeseknek tekintették.

E jogszabályok tehát valósággal törvénybe iktatják a házasságtörést akkor, ha a férj nem képes feleségét teherbe ejteni. A földesúrnak szüksége van jobbágysai szaporodására, szüksége van robotosokra és a törvény e cél érdekében készséggel huny szemet minden felett, ami azt elősegíti. De maga a jobbágy is nagy súlyt helyez arra, hogy házassága ne legyen magtalan. Minden gyermek egy-egy új munkáskezet, ingyenes munkaerőt jelent a paraszti gazdaságnak.

Talán ez a meggondolás magyarázza meg a vendég- és próbaéjszakák szokását, melyekről C. Fischer a XVII. század második felében a következőket írja: „Csaknem egész Németországban és különösen Svábfországnak azon a vidékén, melyet Schwarzwaldnak neveznek, az a szokás járta a parasztok között, hogy a lányok kérőiknek már jóval a menyegző előtt megadják azokat a szabadságokat, melyek különben csak a férfiek előjogait képezik. Nagyon téved azonban, aki e szokást úgy képzei el, mintha e lányok minden női erkölcsből kivétkőztek volna és kegyük jeleivel minden tartózkodás nélkül árasztanák el vőlegényüket. Szó sincs róla ! A falusi szépség épp oly okosan gazdálkodik bájaival és a szűkre mért élvezetet épp oly rártartással tudja fűszerezni, mint a pipereasztalnál ülő kisasszonyok.

Mihelyt a parasztlány ahhoz a korhoz közeledik, melyben alkalmassá válik a férfi számára, aszerint, hogy milyen csinos,; kisebb-nagyobb számú udvarló veszi körül, kik egyforma buzgalommal udvarolnak neki mindaddig, míg észre nem veszik, hogy a lány már választott. Ebben az esetben a kiválasztottnak jogába áll, hogy a lányt éjjel is meglátogathassa. Azonban e látogatások romantikus kellékét képezi, hogy útját ne vegye egyenesen

a kapun keresztül. A falusi etikett okvetlenül megköveteli, hogy éjjeli látogatásait a padlásablakon keresztül tegye meg...

E fáradságos vállalkozás kezdetben csak azt eredményezi a szerelmes számára, hogy néhány órát elcseveghet a leánnyal, aki ezen idő alatt teljesen felöltözve fekszik az ágyban és alaposan fel van vértezve Ámor minden csselfogása ellen. Mihelyt a leány elaludt, a legénynek rögtön távoznia kell és szórakozásaik csak lassabban lesznek élénkebbekké. A lány először mindenféle falusi tréfa és ingerkedés közepette alkalmat ad udvarlójának, hogy az titkos bájairól meggyőződést szerezzen. Például meglepeti magát kedvesétől valami könnyü ruhában, végül azonban mindent megenged neki, amivel az asszony a férfi érzékiségét kielégítheti. Azonban még ekkor is mértéket tartanak, de az idevonatkozó részletek közlését megtiltja nekünk az illem mai kifinomult volta. A próbaéjszakák elnevezésből sokat ki lehet találni. Így hívják ugyanis e későbbi összejöveteleket, míg az elsőknak tulajdonképpeni neve: vendégéjszaka.

A próbaéjszakák minden nap megtarthatók, a vendégéjszakák azonban csak vasárnap vagy ünnepnapokon és azok előestéjén. Az előbbieket addig folytatódnak, míg mindkét fél meggyőződik a házasságra való fizikai alkalmatosságáról vagy pedig a leány teherbe esik. Csak ezután kéri meg a paraszt a leány kezét és ezt gyorsan követi az eljegyzés és a lakodalom. A parasztok között, kiknek erkölcssei még igen egyszerűek, nem egykönnyen esik meg, hogy valaki, ha szeretőjét teherbe ejtette, azt faképnél hagyja. Feltétlenül magára vonná ez esetben az egész falu haragját és megvetését. Azonban igen gyakran megesik, hogy az első vagy második próbaéjszaka után mindketten elhidegülnek egymástól. A lány ez esetben sem forog abban a veszélyben, hogy rossz hírbe kerül, mert csakhamar más legény jelentkezik, ki szi-

vesén kezdi vele előlről a regényt. Csak akkor van kitéve a leány gyanús megjegyzéseknek, ha többször ment keresztül a próbaidőn. A falu népe ebben az esetben jogosan következtet arra, hogy a lány valami titkolt tökéletlenségben szenved. A falusiak annyira ártatlannak tartják ezt a szokást, hogy gyakran megesik, miszerint ha a helység lelkésze valamelyik paraszttól lányai hogyléte felől kérdezősködik, ez annak bizonyosságául, hogy a lányok már felserdültek, teljes nyíltsággal és bizonyos atyai önérettel beszéli el, hogy már kezdik megtartani a maguk vendégéjszakáit...”

A próbaéjszakákról Fuchs még a következőket mondja: „Különböző vidékeken a parasztlányok felserdült lányait, mihelyt erotikus érzelmeik felébredtek, a szülőktől lehetőleg távolfekvő szobákban helyezték el. Már ebből is az következik, hogy előbb vagy utóbb igazi próbákra került sor. Következik továbbá, hogy ezeken az éjjeli összejöveteleken semmiféle szemérmes tartózkodásnak nem volt helye, hanem ellenkezőleg, a leány és lány nem ritkán pározó állatok lángolásával nyilvánították kölcsönösen vágyaikat. Mivel a szülők ezt nagyon jól tudták – hiszen ők maguk is így cselekedtek valamikor –, mivel továbbá saját tapasztalatukból tudták, hogy ha egyszer a leány érkezik a leány lángoláshoz, akkor aztán legtöbbször mindent elfelednek, elfelejtik, hogy a szomszéd szobában szülők és serdületlen lánytestvérek vannak, akik aludni akarnak és akiknek aludniuk kell és mivel a szülők végül – s ez a legfontosabb – mindezt egészen természetesnek tartották, mindezt távoli szobát jelölték ki lányuknak: mindkét résznek előnyére.”

A falusi társasélet központja a fonó volt. A hosszú téli délutánokon itt jött össze a falu fiatalága, hogy szövés-fonás örve alatt találkozhassék. Az itt dívó életről számos leírásunk van, melyek egybehangzóan azt igazolják, hogy az a

munka, mely itt folyt, édes-keveset ért. Minden valamire való lány mögött legény ült, aki a gyengén megvilágított teremben nem igen mulasztotta el az alkalmat arra, hogy „kézzel fogható” bizonyosságát szolgáltatassa annak, miszerint valóban szíve választottja az, aki mögött elhelyezkedett. Erre különösen akkor nyílt alkalmá – mint ezt Thomas Murner 1519-ből származó tréfás leírásából tudjuk –, mikor a kender- és lenhulladékokat le kellett szednie a leány ruhájáról. Ha e művelet közben a keze eltévedt, úgy a lány ezt nem vette túlságosan zokon, sőt az a lány volt a legbüszkébb, kinek a legtöbb legény „segített”. E hancúrozás azonban gyakran verekedéssé fajult, előkerült a bicska, sőt a legények féltékenykedése következtében a gyilkosság sem volt ritka.

Tudunk azonban oly esetekről is, mikor a fiatalság nem elégszik meg a szerelmeskedés aránylag ártatlan formáival s a dorbézolás valóságos orgiákká fajul, melyekben nemcsak a lányok, hanem a menyecskék és fiatal özvegyek is résztvesznek. A különben is csak félhomályt terjesztő fáklya kialszik és hosszú, igen hosszú ideig tart, míg újból kigyullad...

A felsőbbbség különösen az olyan helyeken, ahol házas asszonyok vesznek részt a dorbézolásokban és ahol a verekedés gyakran követel emberáldozatot, betiltja a fonóba való járást, de ez a tilalom nem igen hatályos. Előbb titokban, majd később nyíltan is járnak el ide a falusiak és e szokás – bár enyhített formában – egészen napjainkig megtartotta eredeti jellegét.

E fejezetben kissé eltávolodtunk célunktól, a prostitúció történetének felvázolásától. Azonban a paraszt életében az igazi prostitúció, a pénzért vásárolható szerelem, mint láttuk, nem játszik nagy szerepet, először is azért, mert pénze nincs, másodszor pedig azért, mert nincs is prostitúcióra szüksége. Nincs szüksége arra, hogy a szerelmet pén-

zért vásárolja, megkapja ingyen is. A falusi lány nem takarékoskodik kegyeinek osztogatásával és ott, ahol a szabad szerelem többé-kevésbé nyílt formák között jelenik meg, a prostitúció pénzzel vásárolható formája háttérbe szorul.

Még csak annyit kell itt megjegyeznünk, hogy a falusi erkölcs egészen napjainkig nem sok változáson ment keresztül és mindenütt, ahol elnyomott és kultúrában hátramaradt paraszt él, alig ölt más formát, mint amelyet fentebb láttunk.

Hogy a középkori Magyarországon milyen volt a parasztság helyzete, arról kevés szavahihető történelmi kútfő áll rendelkezésünkre. Tudjuk, hogy hazánkban a hűbériség sohasem öltött oly éles formát, mint Nyugaton, viszont a földesúri hatalom nálunk sem volt kisebb méretű és kevésbé kegyetlen, mint másutt. Ha a *ius primae noctis*-ről és a házassági engedély pénzzel való megváltásáról a hazai krónikák tudtunkkal nem is tesznek említést, úgy ez nem zárja ki az ily irányú visszaélések lehetőségét, mert a visszaélés elválaszthatatlan velejárója a korlátlan hatalomnak.

Árpádházi királyaink idejében a magyar törvény mindenféle szajhálkodást szigorúan büntetett. Ily irányú törvények különösen Szent István és Szent László királyaink idejéből maradtak reánk. Azonban e törvények részben a házasság intézményét kívánják keresztényi szellemben megszilárdítani, részben a jobbágyt védik – idegenekkel szemben. Így például Szent István törvényei arról szólnak, hogy mi történjék abban az esetben, „ha a szabad ember másnak a szolgáló leányával paráználkodik”. Az ilyen embert első ízben vérig veszszözik és haját lenyírják. Másodízben megismétlik ezt a büntetést, harmadízben pedig arra ítélik, hogy szolgatársa legyen a szolgáló leánynak, vagy váltsa meg magát. Szintúgy tilos a szolgálóembernek más úr szolgálóleányával paráználkodia, végül pedig örökös szolgaságra kell kárhoztatni azt a szabad

embert, aki más szabad embernek, bár ennek tudtával, szolgáló lányát veszi el feleségül. (Siklóssy.) Arról azonban e korszakban sehol sem esik szó, hogy mi történjék azzal a földesúrral, ki erőszakot alkalmaz saját jobbágya női hozzátartozójával szemben. Bizonyára nem tévedünk, ha az idevonatkozó törvények hiányát úgy magyarázzuk, hogy a jobbágysorban levő nő valóban ki volt szolgáltatva a földesúr vágyainak. És ha a *ius primae noctis* nem is volt általános érvényű szokás, a gyakorlatban bizonyára gyakrabban fordul elő, mintsem gondolnók. Alátámasztja e vélekedésünket báró Jósika Miklós „Emlékiratában” található egyik passzus, melyben a Csáky grófok szurdoki birtokáról azt írja, hogy itt a földesúr a XVI. században a *ius primae noctis*-hoz hasonló jogokat gyakorolt.

IX. A katonaringyó

Katonaság és prostitúció – A prostitúció fegyelmzése – A ribanc századok – A ribanckirály – A ringyóvezéri hivatal – Tábori parancs prostituáltak részére – A ringyó századok taktikai vezetése – Feladatuk – Megszűnésük a 30 éves háborúban – Mátyás fekete seregének elkölcsei

A hetedik fejezetben már láttuk, hogy miképpen üti fel fejét a prostitúció az egyes középkori városokban. E fejezetben a prostitúció egyik igen érdekes formájával fogunk megismerkedni, melyet a középkori hadviselési rendszer termelt ki és számos ideirányuló kísérlet ellenére is egészen a harmincéves háborúig nem igen volt kiirtható.

A középkori háború a csapattestek lassú és nehézkes fölvonulási lehetősége miatt majdnem kivétel nélkül évekig tartott. Nem csoda tehát, ha a kombattáns hadsereghez a csavargó és a városokból kitzűzött prostituáltak hatalmas serege csatlakozott. Ezek óriási tömegben kísérik a hadakat. így például 1342-ben az egyik német táborban, mely kb. 3500 főnyi katonaságból állott, nem kevesebb, mint ezer ringyót számláltak meg.

Az évekig eltartó háború közepette többé-kevésbé szilárd viszony alakult ki e nők és az egyes katonák között. Menetelések közben segítik a katona cók-mókját cipelni, mosnak reájuk, gondoskodnak az élelem elkészítéséről, ápolják őket, ha megsebe-

sülnek, szóval elengedhetetlen szükségletévé válnak ilyképpen a hadseregnek.

Másrészt viszont nagy számuk miatt valósággal akadályozói a felvonulásnak, úgyhogy a hadvezéreknek előbb-utóbb gondoskodniuk kellett arról, hogy e fegyelmezetlen társaság ne sértse a hadviselés érdekeit. A gondos hadvezér tehát arra törekszik, hogy a hasznosat kapcsolatba hozza a kellemessel és megszervezik a ribancszázadokat.

Franciaországban külön tisztséget kreáltak a tábor női kíséretének fegyelembentartására s az a kamarás, kire e tisztség hárult, a rex ribaldorum, ribanckirály, hangzatos címet nyerte. A későbbiek folyamán a ribanckirály tisztjéhez tartozott a királyi palotában összegyűlt nőszemélyek s mindenféle lézengő ritterek, csavargók, zenészek és igricek közötti fegyelem fentartása és fegyelmi hatásköre meglehetősen széles terjedelmű volt.

A mindig alapos német hadvezetés valóságos tábori rendet dolgozott ki a katonaringyók (Tross-Drinen) számára, akiknek élén a ringyóvezér – Iiurrenweybel – áll. A XVI. században Leonhard Fronsberger „Hadikönyvé”-ben külön fejezetben foglalkozik a ringyóvezéri hivatal hatáskörével és teendőivel, melyet érdekes volta miatt az alábbiakban idézünk:

„A ringyóvezér hivatala és hatásköre.

Item, ahol erős ezred vagy sok század van együtt, ott a szajhakíséret sem kicsi, ide ügyes, becsületes, értelmes katona való, mint fentebb láttuk, t. i. aki számos ütközetben és rohamban vett részt, az ilyen tisztet (Weibel) bízza meg a hadparancsnok ezzel. Rendeljen ki melléje külön hadnagyot és zászlóst és ha a ringyókíséret nagy, úgy századosi fizetés jár neki, hadnagynak és zászlósának szintén, mert ez a század érdekében áll. Ezért az ilyen tisztnek tudnia kell e századokat vezetnie és irányítania, mely oly módon történik, ahogyan a

valóságos századokat vagy a szétszaladt századokat rendezik és vezetik. Item, ha az ellenség látókörében ütközet esik, úgy kell vezetnie csapatát, hogy ne keletkezzék akadály általa. Másrészt ne is menjen túlságosan messze az ütközet helyétől, hogy az ellenség azt higgye, hogy valóságos hadinép áll ott. A csapatot mindig a hadsereg után kell vezetni, nehogy előbb érkezzenek meg a táborokba és mindent elpusztítsanak, mint ez szokásos náluk és így aztán mire a hadinép megjön, nem talál sem szénát, sem szalmát, sem pedig mást, ami a tábor szükségletét képezi.”

Továbbá: „Ott, ahol árkokat, tavakat vagy gödröket kell kitölteni, melyeken keresztül rohamozni kell vagy pedig az utat ki kell javítani, ahol az ágyuk elsüllyednek vagy elakadnak, ott a kijelölt személyeken kívül a szajhák és csavargók ágakat, rőzsét és fát tartoznak hordani s ahol kell, segíteniük kell (a sárban akadt ágyuk) húzásában és komoly büntetés terhe alatt meg kell cselekedniük mindent, ami a hadinép előnyére van és nem szabad ellenkezniük.”

Freytag a következőket írja: „Nemcsak a magasabb rangú tisztek és főemberek vitték magukkal hadba a feleségeiket, hanem a lovasoknak és gyalogosoknak is jólesett, ha időnként feleségüket vagy valami csinos ringyót vihettek magukkal. Minden országból való asszonynépség, minden hájjal megkent ringyók keveredtek a hadinép közé, akik minden lehetséges módon feldíszítettek magukat és azon ürügy alatt, hogy férjük, barátjuk, unokatestvérük van a táborban, bebocsátást kértek oda. A sorozások alkalmával vagy pedig leszereléskor a tisztességes lányokat a legkegyetlenebb szélhámoskodások alkalmazásával csalták magukkal s mikor a pénz elfogyott, gyakran ruha nélkül kergették el őket. Vagy pedig néhány pint borért vagy pár tallérért elajándékozták a szerencsétleneket bajtársaiknak.”

Alba herceg hadseregéről tudjuk, hogy ezt négyszáz lovasított és nyolcszáz gyalogos, századokba elrendezett kéjű követte saját zászlaik alatt. Mindegyiknek szépsége és szeretőjének rangja szerint meg volt a maga katonai rangja is.

A ringyóvezéri rang még a harmincéves háborúban is ismeretes volt, bár ekkor már sokat vésztett tekintélyéből, mint ezt zsoldjuktól látjuk, mely kezdetben a századosi zsoldnak felelt meg, a harmincéves háborúban azonban egy és egynegyed birodalmi tallérra csökkent.

A hadviselés és szajhálkodás ily keveredése a magyarok előtt sem volt ismeretlen. Tudjuk például, hogy Kálmán király idejében Amiens-i Péter vezetése alatt az országon keresztül vonuló kereszties had kíséretében nagyszámú prostituált volt. Azonban a magyar hadviselésben e szokás nem honosodott meg és szinte jólesik olvasnunk Borfini egykorú leírását a Mátyás fekete seregében dívó állapotokról, melyeket e fejezet lezárásaképpen a következőkben adunk: „A táborban a magyar katonák mindeneknél nyugodtabban, tisztességesebben és jámborabban él. Óvakodik a zajongásoktól és verekedésektől, igen mértékletes és erkölcsös: tartózkodik a káromkodástól, esküdözéstől és törvénytelen szerelemtől. Az a vélemény, hogy a nők és gyermekes lovaskatonák, akik három éven át is egyfolytában szolgálnak, sohase szegik meg a hitvesi hűséget. Akit paráználkodáson kapnak rajta, azt örökös becstelenséggel bélyegzik meg.”

X.

A nyárspolgári prostitúció. Bordélyházak.

A prostituáltak elszaporodása a városokban – Okai – A nősülési tilalom – A prostitúció fészkei – A csodaudvarok – Koldustanyák – Vendéglők és borbély műhelyek – A bordélyházak engedélyezése – Ennek okai – Fiskális természetű okok – A bánat uccája – A nő embereknek és zsidóknak tilos a bordélyházak látogatása – Prostituált és társadalom – Szégyenoszlop – A prostituáltak öltözködése – A bordélyházak rendje – Nápolyi Johanna rendelete – A lányok megveszszözése – A főnöknő felelőssége – Illetéktelen konkurrencia – Az illegális prostitúció – A város fejedelmi vendégeit a prostituáltak fogadják – Egyéb társadalmi kötelezettségeik – Kerítők és kerítőnők – Egy ivürzburgi példa – Az apáca-kolostorok – A bünbánat házai – A visszaeső prostituáltak büntetése Szifilisz – A magyar történelmi hitfők hiányosak – Budai erkölcsök – Az óbudai jogkönyv – Tárnoki jog – Humánus felfogás

Tudjuk, hogy a városi hatóságok szigorú rendeletei ellenére a prostituáltak lassanként mindjobban elszaporodnak a városban. Ennek oka főleg abban keresendő, hogy a női proletariátus nem igen talál más megélhetési lehetőséget a teste árubaocsátásánál. Az iparban való foglalatосkodásból egy-két kivételtől eltekintve a nő ki van zárva.

A céhek szigorúan ügyelnek arra, hogy a női konkurencziát távol tartsák maguktól. Másrészt viszont ismeretes az is, hogy a középkorban nagy volt a nőfölösleg. Az állandó háborúskodás rengeteg zsoldost követel meg, kiknek nincs meg a lehetőségük arra, hogy családot alapítsanak. Ezenkívül nagyban szaporítja a nőtlen férfiak számát a számos házassági tilalom is, mely az egyes céhekben a segédek, tehát a férfilakosságnak házasságra legalkalmasabb rétegét sújtja.

A falu női proletariátusának a városokba való özönlése ugyancsak a prostituáltak seregét szaporítja, mert más életlehetőség nem nyílik számára. A titkos prostitúció tehát egyre szaporodik s mint-hogy e folyamatnak a hatóság gátatvetni nem tud, kénytelen szemethunyni előtte.

A prostitúció férfivendégei is mind szélesebb körből regrutálódnak. Elsősorban a nőtlen fiatalemberek, a céhek legényeire kell gondolnunk, kiknek mintegy coelibatusban kellett élniök. Ha ezekhez hozzászámítjuk a városokban tartózkodó nagyszámú nőtlenségre ítélt klerikusokat is, úgy bizonyára nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy a középkori város nemzöképes életkorban levő férfiainak háromnegyed része nőtlenségre kényszerült és valószínűleg rá volt utalva a prostitúcióra. És ha még tekintetbe vesszük azt a körülményt is, hogy e korban az erotikus légkörében felnőtt nők férfiak sem zárkóznak el attól, hogy hébe-korba ki ne rúgjanak a hámból, úgy azt látjuk, hogy a város aprajánagyja, fiatalja-öregje egyaránt kapcsolatot tart fenn a ledérség papnőivel.

A hihetetlen mértékben elterjedt prostitúciónak a városi hatóságok útján való hivatalos elismerését nagy mértékben egyengették a koldusmenhelyek, melyeket a magisztrátus már igen korán kénytelen volt életbe léptetni. Az örökös háborúk, éhínség, és a pestis, a koldusok és csavargók hatalmas seregét termelte ki, kiknek egyetlen célja a

város volt. Kezdetben a városok e beözönlés ellen úgy védekeznek, ahogy lehetséges. Bezárják kapukat, ha hírt kapnak róla, hogy nagy koldussereg tolul a város felé. Más rendészeti intézkedés viszont az idegen koldusoknak nem engedi meg, hogy három napon túl a városban tartózkodjanak.

Azonban ezek az intézkedések nem nagy eredménnyel járnak. Tudjuk, hogy még 1636-ban is, mikor általános éhínség és pestis pusztított, ezerszámra hatoltak be Frankfurt városába a félig éhenhalt, a pestistől megfertőzött koldusok és a városi hatóság minden igyekezete ellenére is teljesen lefoglalták a vásártereket és a templomok előtti térségeket. Ebben az időben a polgárságnak éjszaka nem igen volt tanácsos a házát elhagyni, mert az egykorú krónikák szerint az éhségtől elállatiasodott koldushad hurokkal rántotta magához az éjszaka gyanútlan sétálóját és felfalta őket.

A városok tehát már igen korán arra kényszerülnek, hogy erélyes közigazgatási rendszabályokkal elejét vegyék a koldushad s a hozzájuk csatlakozó mindenféle népség féktelenkedésének. A kor szellemének megfelelően egyes helyeken valóságos kolduscéhek keletkeznek, kik egyetemlegesen vállalnak felelősséget tagjaik viselkedéséért.

A párizsi rendőrhatóság már a XIII. században külön tanyákat jelöl ki a koldusok számára, melyeket Cours des Miracles, csodaudvaroknak nevez a néphumor, mert belőlük reggelenként mindig nagyszámú vak, sánta és süketnéma koldus özönlik ki, estére azonban e nyomorékok csodálatosképpen jókedvűen és teljesen egészségesen térnek vissza lakhelyükre, dúsán megrakodva az emberi könyörületesség értékes jeleivel. Az egykorú írók Párizsban körülbelül huszonöt ily koldusmenhelyről tudnak.

E házak női lakói kivétel nélkül prostitúcióból tartották el magukat és néhány fillérért bárki számára kaphatók voltak. Hogy ezek mennyire hozzá-

járultak a nemi betegségek elterjedéséhez, azt nem kell külön kiemelnünk. A prostitúció valóságos orgiáit ülte e házakban. A gyermekeket kora ifjúságtól már a prostitúcióra nevelték.

A koldustanyák voltak tehát az első házak, melyekben a prostitúció szinte a hatóság szeme előtt talál otthont, A másik nyílt otthona a középkori vendégfogadó volt. A régi, céhrendszer szerint bárki fölvehető volt a vendéglősök céhébe, ha a megfelelő díjat le tudta fizetni és így e céh mindennek mondható, csak „tisztas”-nek nem, mert soraiban könnyen beférkőzhetett mindenféle kétes elem. A vendéglős és prostituált már a régi római időkben is szoros kapcsolatot tartott fenn egymással s a prostitúció a középkor városainak vendégfogadóiban mindig búvóhelyre talált a hatóság éber szeme előtt.

A borbélyok céhe ugyancsak kapcsolatban állott a prostitúcióval, mint ezt számos egykorú rendeletről tudjuk. A nagy büntetés, mely a borbélyokat a prostitúció támogatásáért fenyegeti, nem igen jár eredménnyel, mert hiszen a céh e derék tagjait, kik egyben fürdőmesterek is voltak, védenek a dúskárpótlásban részesítették,

A XIV., illetőleg a XV. század folyamán végül a hatóság is belátja, hogy a prostitúció üldözése nem képes ezt kiirtani és csupán arra jó, hogy a titkos prostitúciót fokozott mértékben kifejlessze. Ez pedig sokkal veszélyesebb, sokkal ártalmasabb, mintha a könnyen ellenőrizhető bordélyházakat megtűrik.

E szemponton kívül azonban más ok is belejátszott abba, hogy a titkos prostitúciót legalizálják, így elsősorban arra voltak tekintettel, hogy a nőtlen fiatalság prostitúció nélkül szinte kényszerítve van arra, hogy tisztas asszonyokat és a családok hajadon lányait használják fel nemi vágyaik kielégítésére. Az erőszakos nemi közösülés ellen minden városi törvény szigorú és embertelen bün-

etésekkel védekezik ugyan, azonban a férfilakosság mégis számos esetben teszi túl magát e rendelkezéseken. Könnyű volt ugyan mindig az ezer apró jelből a tisztességes asszonyt a prostituálttól megkülönböztetni, azonban a polgárasszonyok és polgárlányok úton-útfélen való molesztálása napirenden volt.

A polgári erkölcs a családanyák és hajadonlányok védelmét a prostitúció legalizálásában látja és valahányszor új bordélyházak engedélyezését kéri, ezt mindig a polgári erkölcs védelmének örve alatt adják meg. Igaz ugyan, hogy más helyeken viszont a bordélyházak bezárását ugyancsak a polgári erkölcs védelmével indokolják meg. A magunk részéről aligha tudnók eldönteni azt a kérdést, hogy e kor polgári erkölcseit a bordélyházak bezárása vagy engedélyezése védte volna-e meg hatályosabban ...

A bordélyházak engedélyezésének másik szempontja fiskális természetű volt. A prostituált ugyanis, minthogy könnyen keresi pénzét, könnyen is adja ki s e költsékes hajlandóságából az államkincstár is ki tudta venni a maga részét. Egykorú adóféljegyzésekből s okmányokból tudjuk azonban azt is, hogy nemcsak a városi hatóságok, hanem világi urak, sőt az egyház fejedelmei is részt követték maguknak a szajhalkodás jövedelméből.

Fuchs idevonatkozólag a következőket mondja: „Párizs városának megmaradt adótekerceiből pontosan meghatározhatjuk, hogy mily régen kezdődik a prostitúció megadóztatása. Ezekből az okmányokból világosan kitűnik, hogy a prostitúció adójáru-lékai már a XIII. században csinos kis koncot hozott a városi adópénztárnak. Agrippa von Nettelsheim közlése szerint egy főpapi méltóság jövedelemforrásai körülbelül ezek: Volt egy beneficiuma, egy kurátuma, és húsz tallérja, egy prioratusa negyven tallérral és három szajhája a bordélyházban. Ugyancsak érdekes számadataink vannak a prosti-

tució megadóztatásáról és az ebből származó jövedelemről Hamburgból a XV. század végéről. Egy feljegyzés szerint a városi hatóság ebben az időben két bordélyvállalkozóval olyan szerződést kötött, mely szerint ezeknek minden leány után öttől kilenc talentumnyi illetéket kellett fizetniök. Hogy mily bőséges bevételi forrás lehetett sok esetben a bordélyházakból származó jövedelem, azt azokból a fejedelmi panaszokból is megtudhatjuk, melyek a jogok csökkenéséről szólnak. így panaszkodott p. o. 1442-ben Dietrich mainzi herceg a város polgárai ellen, hogy megkárosították őt azon javadalmaiban, melyek az aljas asszonyoktól és lányoktól, tehát a paráználkodásból származnak.” Egyes uralkodók, mint például a Habsburg-házból származó IV. és V. Albrecht, kitűnő szolgálatok fejében bordélyházakat adtak hűbérül alattvalóiknak.

Egyrészt az erkölcs védelme, másrészt pedig az anyagi érdekek hathatós támogatása viszi tehát rá a városi hatóságokat a bordélyházak rendszerének bevezetésére. Azonban ahány város, annyiféle a bordélyházak lakóinak társadalmi helyzete. Sok helyen a hatóság éppen hogy megtűri az új intézményt, más városokban viszont a prostitúció valószínű központjává válik a városi életnek és a „könnyű kisasszonyok” reprezentánsai lesznek a város vendégbarátságának.

Minden város megfelelő helyeket jelöl ki a prostitúció számára és elhelyezésüket olyképpen iparkodik megoldani, hogy e nők üzletkötései ne sértsék a polgárság szeméremérzetét. A legtöbb város tehát uccákat jelöl ki a bordélyházak számára és a prostituáltaknak ezekben az uccákban kellett vendégeiket fogadniok. Az ucca lehetőleg távolfekvő mellékucca volt, mely sok helyen kapuval volt elzárva. Templom és vásárterek közelében nem tűrték meg a prostituáltakat, ami számtalan perre adott alkalmat az egyházi hatóság és a céhek, valamint azon háztulajdonosok között, kik házaikat

bordélyház számára adták bérbe. A bordélyház ugyanis sokszorosát fizette annak a bérnek, mely a háztulajdonost rendes körülmények között megillette volna s így érthető, hogy ez szívósan ragaszkodik a lakóihoz. Rendszerint ősi privilégiumra hivatkozik és eképpen kívánja a prostituáltak kiakoltatását megakadályozni.

Az uccákat nem világították meg, mert így akarták a szemérmes embereknek a bordélyházak látogatását megkönnyíteni. Kezdetben szigorúan ügyeltek arra, hogy a házak lakói ne kerülhessenek ki a város szülőtteinek köréből. Ezt a rendelkezést is a polgárság szemérmessége okolja meg, aki szégyelte azt, hogy városának szülőtte bordélyházban keresi meg kenyerét. Arra is gondot fordítottak, hogy a serdületlen ifjúság, nős emberek és zsidók ne látogathassák a bordélyházakat. A nős emberekre vonatkozó tilalom, mint az a dolog természetében rejlik, csak fokozta a bordélyházak bevételét, mert hiszen a tilalmat a városi hatóság se vette túlságosan komolyan és a nős nyárspolgár kénytelen volt erszényét fokozott mértékben kinyitni, hogy a tiltott pásztoróra édes gyümölcsseit hébe-korba ő is megízlelhessen.

Annál szigorúbb volt azonban e tilalom a zsidókra vonatkozólag, kiket halálbüntetés terhe mellett tiltottak el a bordélyházakba való belépődzástől. Arra is van adatunk, hogy a halálbüntetést valóban végre is hajtották az egyik tilosban járó zsidón. Más városokban megférfiatlanítással és a városból való kibotozással büntették a bordélyházak zsidó vallású kedvelőjét.

Az idegenből a városba származott prostituált, aki ott semmiféle gyökérrel, társadalmi kapoccsal nem rendelkezett, a dolog természete szerint általában a megvetés tárgya volt. A legkisebb kihágást, melyet a prostituált elkövetett, megvesszőzéssel és a szégyenoszlophoz való kötözéssel büntette a hatóság. Minthogy pedig számtalan rendelet szabályozta

a prostitúciót és a hatóság életük legapróbb mozzanataiba is beleavatkozott, el tudjuk képzelni, hogy e büntetés előbb-utóbb majdnem minden prostituáltat elért. A legcsekélyebb panasz, mely a prostituált viselkedését kifogásolta, már a büntető hatóság beavatkozását eredményezte. így például ha valamelyik polgár azt panaszolta, hogy az uccaleánya üzleti szándékból háza előtt állt szóba idegen férfival, úgy a poroszló minden további nélkül megtette a kötelességét.

Középkori város azt is pontosan előírta, hogy miképpen kell a prostituálnak öltözködni és e szerencsétlen nők azért szenvedték el a legtöbb büntetést, mert az öltözködési szabályok ellen vétettek. E szabályok azt a célt szolgálták, hogy a kalandvágyó ifjúság könnyen megkülönböztethesse a tisztességes polgári nőket a prostitúciótól. Volt azonban oly városi hatóság is, mely ezt az öltözködési rendet egyéb praktikus célokra is felhasználta. így például az egyik svájci város tanácsa úgy akart gátat vetni a polgárasszonyok öltözködési luxusának, hogy elrendelte, miszerint a prostituáltak minél cifrább és dúsabb ruházatban, ékszerekkel teleaggatva jelenjenek meg a város uccáin. Azt remélték ugyanis, hogy a prostituáltak e cifrázkodása el fogja ijeszteni a tisztességes asszonyokat a ruházatkodási luxustól. Hogy e rendelet milyen eredménnyel járt, arról nem tudunk, nem hisszük azonban, hogy Éva lányai még tisztességes hírük megóvása érdekében is lemondtak volna arról az előnyről, melyet a pazar öltözködés, az ékszer, selymek és más luxus biztosított számukra.

A városi hatóság a prostituálnak a társadalomból való számkivetésében annyira ment, hogy sok helyen templomba se volt szabad menniök és nem egy város szabályrendelete mondja ki, hogy prostituáltakat haláluk után a dögtemetőben kell eltemetni.

Annak ellenére, hogy a prostituált társadalmi

helyzete, mint látjuk, igen alacsony, a városi Hatóságban mégis van annyi humanitás, hogy rendeleteiben gondoskodik arról, miszerint a bordélyházak gazdái ne zsákmányolhassák ki túlságosan a felügyeletükre bízott nőket.

Jäger Károlynak műve Ulm város bordélyházainak rendjét kimerítően ismerteti és a következőben idézzük az idevonatkozó passzust azzal a megjegyzéssel, hogy e bordélyházi rend többékevésbé érvényes valamennyi XV. és XVI. századbeli bordélyházra:

„A bordélyház tulajdonosának esküje alapján a következőképpen kellett az asszonyokat tartania: Minden asszonynak, ki házában lakott, hat pfeningért tartozott ebédet adni és nem szabadott ezt az arat felszólolnia. Azokon a napokon, melyeken hús járta, két tál ételre volt joga és pedig levesre és húsrá vagy pedig répára, káposztára és húsrá. A böjtnapokon heringet és két tál ételt vagy egy pár tojást kellett felszolgálnia. Pénzükért „bort is kellett adni a nőknek. Ha valamelyik asszony teherbe esett, úgy, amint ezt a gazda észlelte, azonnal el kellett távolítania a házból. Minden asszony, ki éjjel férfivendéget fogadott, egy krajcár „hálópénzt” tartozott a gazdának fizetni. Amit az asszony napközben vagy bármikor keresett, külön ládába tartozott elhelyezni. Az itt egybegyűlt pénzösszeg egyharmada a gazdát illette, a többiét pedig a hét végén, mikor a gazdával való elszámolás megtörtént, vissza kellett szolgáltatni a lánynak.

Sem a gazdának, sem pedig a gazdaasszonynak nem szabadott a lányok számára ruhákat, fátylakat és más hasonló természetű dolgokat árusítani. Ha valamely nőszemélyt szülei vagy férje, adósságai fejében, annak akarata ellenére elzalogosít bordélyházban, úgy, ha a nő távozni akar, el kell őt bocsátani, tekintet nélkül arra, hogy megkapta-e a gazda azt a pénzt, amit a zálog fejében adott. Ha az asszony egy forintot takarított meg

magának és hátat akart fordítani a bűnös életnek, úgy a gazdának ki kell adnia a megtakarított forintot és azokat a ruháit, melyekben a bordélyházba beköltözött. Ha azonban rövidebb vagy hosszabb idő múlva akár Ulm városában, akár pedig más helyen nyilvános bordélyházba lép be, úgy a gazda újból érvényesítheti mindazt a követelését, melyet elengedett. Minden nőszemély a hétfői napon egy fillért, a gazda pedig két fillért tartozott e célra beszerzendő perselyben elhelyezni és ha az egyik vagy másik asszony megbetegedett, vagy nem tudta többé mesterségét folytatni, úgy e perselyből látták el élelemmel.

Valamennyi asszony naponként két orsó fonalat tartozott a gazda számára fonni és e kötelezettségét három fillérral válthatta meg”.

Arról is gondoskodás történik a városok rendeleteiben, hogy serdületlen leányok és férjes asszonyok ne lehessenek a bordélyházak lakói.

Hogy a különböző városok bordélyházainak rendje mennyire megegyezik, ennek illusztrálására a következőkben a magyar történelemből is jól ismert Nápolyi Johannának, Nagy Lajos király öccse, Endre, gyilkosának idevonatkozó rendeletét is teljes terjedelmében ismertetjük:

„1. 1347. évi augusztus 8-án Johanna királynő megengedte, hogy a közönség szórakozására Avignonban női kolostort rendezzenek be. Nem akarja a királynő, hogy a könnyelmű nőszemélyek az egész városban elszéledjenek, hanem megparancsolja nekik, hogy egyetlen házba költözzenek és hogy felismerjék őket, balvállukon vörös szalagot hordjanak.

2. Ha valamelyik lány egyszer gyenge volt és tovább is gyenge akar maradni, úgy a poroszló ragadja meg karjánál és dobpergés közepette vörös szalaggal a vállán vezesse a városon keresztül abba a házba, ahol jövendő társnői összegyülekeztek. Tiltsa meg neki, hogy a jövőben a város bel-

sejét átlépje s ha ezt első ízben megteszi, titokban korbácsolja meg, másod ízben azonban nyíltan vesszöztessek meg és száműzettesék az országból.

3. Jóságos királynőnk megparancsolja, hogy e házat a don Pontroucat-uccában az Augustinus-kolostor közelében rendezzék be. A házra kaput kell felszerelni, melyen mindenki beléphet; azonban állandóan zárva kell tartani, hogy a főnöknő tudtán kívül, kit a város tanácsa évenként választ meg, férfi az itt alkalmazott lányokat fel ne keresse. A kapu kulcsát a főnöknő őrizze és szigorúan intse meg a fiatalságot, hogy ne lármázzanak és ne kínozzák a lányokat. A legkisebb ellenük emelt panaszs esetén pedig azonnal a toronyba kell őket zárni.

4. A királynő kívánsága ezenkívül, hogy minden szombat este a főnöknő és a tanács által megválasztott seborvos minden lányt megvizsgáljon és ha olyat találnak közöttük, aki a közösülésből származó betegséggel van megfertőzve, úgy ezt különítsék el, nehogy az ifjúság megbetegedjék.

5. Ha a lányok valamelyike teherbe esik, úgy a főnöknőnek gondoskodnia kell arról, hogy teste gyümölcsét idő előtt el ne távolítsa; a tanácsnak jelentést kell tennie, hogy ez idejében gondoskodhassék a gyermek ellátásáról.

6. A főnöknőnek nem szabad túrnie, hogy nagypénteken, nagyszombaton vagy pedig a szent húsvét napján férfi a házba lépjen; ha a főnöknő e parancsot megszegi, úgy el kell csapni és nyilvánosan meg kell botozni.

7. Végül azt akarja a királynő, hogy a főnöknő ne engedje meg a zsidóknak, hogy e házba belépjenek. Ha azonban valamelyik mégis belopódzna ide és együtt aludna a kolostor valamelyik lánylakójával, úgy azonnal le kell tartóztatni és a város valamennyi utcáján keresztül kell botozni”.

Látjuk, hogy Nápolyi Johanna rendeletei mennyire humánusok. E királynő igen jó hírben

állott saját nemzete előtt, kicsapongó életmódja és Nápolyban közmondásos érzékisége nem akadályozta meg azt, hogy valóban bölcs kormányzója legyen népének. A nápolyiak különben tréfásan azt mondták királynőjükről, hogy az annyira tüzes asszony, hogy, ha frissen kaszált rétre ül, a fü azonnal szénává változik teste tüzeségétől.

Azok a szigorú rendszabályok és drasztikus büntetések, melyek a bánatos utca szerencsétlen lakóit sújtották, továbbá az a súlyos adóteher, melyet a hatóság kivetett reájuk, az eredményezte, hogy a titkos prostitúció újból felütötte fejét és befészkelte magát mindenhová, ahová csak lehetett. A rendészeti intézkedések nem vezetnek célra. Ha a prostitúció egyik-másik titkos fészket ki is füstölök, tíz másikban találnak hajlékot az üldözött páriák.

A titkos prostitúció üldözésében a hatósági buzgalom hatékony segítségre talál a bordélyházak lakói köréből. Ami a poroszló szemében kihágás és üldözendő cselekmény, az náluk kenyérkérdés. Hiszen a titkos prostitúció ezerfejű hidrája egzisztenciájában támadja meg a legális prostitúciót.

Heinrich Dreisler krónikás a legális és illegális prostitúció harcának érdekes példáját örökíti meg az 1500-as években, mely Nürnberg városában folyt le és valóságos ütközetre vezetett a két tábor között:

„1500. évi november hó 26-án a bordélyház öt közönséges szajhája kereste fel Markhart Mendel polgármestert és azt mondták, hogy a vár alján az egyik házban titkos szajhák laknak, a gazdaasszony pedig nős embereket és legényeket tart éjjel és nappal a szobában, akik ott szajházkodnak. Azt kérik a polgármestertől, hogy engedélyével megrohamozhassák és bezárhassák e szajhákat, amit ez engedélyezett is. Ekkor megrohamozták a házat, belökték az ajtót, széjjelverték a kályhát, összetörték az ablakokat, mindegyik elvitt magával va-

lamit és mivelhogy a jómadárkák éppen távol voltak, a gazdaasszonyt szörnyű módon összeverték”.

Ez az 1500-ból származó feljegyzés azonban nem egyedüli okmányszerű tanúságtétele annak, hogy a kenyérrigység mily éles volt a titkos és legális prostitúció között ebben az időben. Sőt arról is van tanúbizonyság, hogy számos helyen maga a tanács bízza meg a nőket, hogy kutassák fel a titkos prostituáltakat és kényszerítsék őket a bordélyházba való beköltözésre. Így például a nürnbergi városi tanács 1543-ban kelt rendelete ily értelmű utasítást ad a bordélyházak lakóinak. Arról is tudunk, hogy Frankfurt város tanácsa 1493-ban meghagyta a prostituáltaknak, hogy egy leányzót, aki a titkos kéjelgés gyanújában állott, erőszakkal vigyenek be a bordélyházba, amennyiben az 14 napon belül önként nem hajlandó ide beköltözni.

A céhrendszer szellemében rejlik, hogy a prostitúció előbb-utóbb a városi társadalomban is szerephez jutott, sőt maga a hatóság is igénybeveszi őket egyes funkcióknál. A bordélyházak intézményét a hatóság elismeri és így nem tartja méltóságán alulinak, hogy ezek lakói bizonyos társadalmi jellegű közszereplésben is résztvegyenek.

Így például egyes városokban, ha azokat előkelő vendég kereste fel, a fogadtatásban nagy szerep jutott a városi bordélyház lakóinak. Tudjuk, hogy mikor Ulászló király 1452-ben meglátogatta Bécset, a város kapujában két meztelen szajha fogadta őt és tolmácsolta a városi tanács üdvözlését. Mikor Károly császár bevonult Antwerpenbe, ugyancsak a városi bordélyház leányzói fogadták az uralkodót.

A vendégek fogadásán kívül azonban a prostitúciónak más szerepe is volt, ha előkelőség látogatta meg a várost. Így Bern városának egyik 1414-ből származó jegyzőkönyve azt tanúsítja, hogy mikor Zsigmond császár a konstanzi zsinatra való utaztában megszállott a városban, a tanács el-

rendelte, hogy a kitűnő vendéget és kíséretét „azokban a házakban, ahol szép asszonyok árusítják bájukat, fizetség nélkül és barátságosan fogadják”. A császár nyilván nagyon meg lehetett elégedve e fogadtatásai, mert dicséretét nyilvánította a derék városi tanácsnak és az egykorú feljegyzések szerint „a szépasszony népeknél a kisuccában volt is a városnak számlája fizetendő”.

A különböző helyeken dívó erkölcsök lassanként számos szokást fejlesztettek ki a prostituáltak társadalmi szereplésével kapcsolatban. így például különös szokás uralkodott Magdeburgban. 1229-ben és a rákövetkező években a város előkelő polgársága meghívta a környező városokat lovagi tornára. A fegyvernem, mellyel e tornákat megvívták, a polgárság ős fegyverzete, a nyárs volt. (Innét a nyárspolgár elnevezés.) A bajnokot azzal tüntették ki, hogy Magdeburg város legszebb prostituáltja néhány héten keresztül díjtalanul állott a győztes nyárspolgár rendelkezésére. Volt is nagy ijedelem, mikor az első díjat történetesen egy Eckhart nevű 55 esztendőes nő férfi nyerte meg, aki már többszörös nagyapa volt... (Scherr.)

Parisban viszont az a szokás fejlődött ki, hogy a prostituáltak május havában követeket küldtek a királyhoz, kinek rózsacsokrot adtak át és ezzel figyelmeztették, hogy itt a tavasz, a szerelem évszaka.

Más városban a népmulatságok és hasonló szórakozások hivatásos rendezői a prostituáltak voltak. Számos ily népmulatság csúcspontja a „szajhaverseny” volt. A lányok a városi tanács által kitűzött díjért lenge ruhában futottak versenyt s persze gondoskodtak arról, hogy futás közben bájuk, a nép nagy gaudiuma közepette, minél jobban érvényre jussanak.

A titkos prostitúció velejárója és elősegítője a mindkét nembeli kerítő. Minden előkelő prostituáltnak megvolt a maga külön kerítője, aki gondosko-

dott arról, hogy úrnőjét mindig gazdag vendégek keressék fel. A kerítők viszont a már kivénhedt prostituáltak soraiból kerültek ki. A városi törvény kegyetlen szigorral bünteti a kerítést, de e szigor nem igen állott arányban a büntetés eredményességével és az ily irányú büntettek csökkenésével.

Hogy a kerítő e korban kifejtett munkájáról az olvasónak némi fogalma legyen, a következőben Konrad von Würzburgnak, a XIII. század e legsokoldalúbb, legtermékenyebb költőjének Würzburg városában lejátszódó egyik novelláját közöljük Scherr után:

„Würzburg derék városában élt egy kerítő, aki számos csendes, bár kevésbé tiszteletreméltó házasságot hozott össze. Egy szép napon, mikor nem volt sem kenyerre, sem pedig elfoglaltsága, elment a misére, hogy klienseket szerezzen. A dóm egyik prépostja, Heinrich von Rothenstein éppen keresztülhaladt Isten csarnokán, mikor a kerítő halk sugdolózással a közelébe férközött: „Szép asszony küldi általam tisztelendőségednek hódolatát és üdvözlését, kinek érzékei és szíve tisztelendőséged felé fordult”. A tisztelendő urnak ez szörnyű mód jól esett. Az erszényébe nyúlt és egy marok tallért adott át a kerítőnek s felkérte, hogy intézze a továbbiakat. Miután távozott, a kerítő észrevette, hogy egy csinos, szerelmes formájú asszony lép a templomba. Odalépett hozzá és megígulta a szépasszonynak, hogy a város legerényesebb férfiája halálosan szerelmes belé. Az asszony elpirult, azonban mégis nevetve szólította fel a kerítőt, hogy mise után közöljön vele bővebbet. A kerítő azonnal távozott és selyemövet vásárolt, melyről azt állította a miséről távozó asszonynak, hogy szerelmese küldi neki. A szépasszony elfogadta az ajándékot és megállapodtak abban, hogy a délután folyamán a kerítő házába készséggel jön el találkára, Valóban el is jött, legcifrabb ru-

hajába öltözködve. A kerítőnő elsietett, hogy a prépostot elhívja, azonban azt szerencsétlen módon sürgős ügyek akadályozták meg eljövetelében. E kínos helyzetben az asszony jól megtermett harmincéves férfival találkozott, akit alkalmasnak vélt arra, hogy a prépostot helyettesítse: „Mit ajándékoz kegyelmed nekem, ha egy gyönyörű asszony élvezetéhez segítem? – szólta meg a férfit, aki megígérte, hogy bőségesen megajándékozza és mindjárt követte is. Azonban a kerítőnő házacskájában várakozó szépasszony ijedten ismerte fel a ház felé közeledő férfiban a saját férjét. Gyorsan feltalálta magát, a belépőt hűtlensége miatt való szidalmakkal és pofonokkal fogadta s e krízis után a könnyelmű házaspár újból kibékült”.

A középkor valamennyi százada s valamennyi egykorú krónikás nem győz eléggé megbotráncolni azon az életmódon, melyet az apácázárdák lakói folytattak. Az adatok egybehangzó tömegével szemben nincs helye a kétkedésnek, azonban mégis rá akarunk e helyen mutatni arra, hogy bizonyára számos tévedésnek oka az a körülmény, hogy a bordélyházakat egyes vidékeken apácázárdáknak nevezték. Így láttuk fentebb, hogy a Nápolyi Johanna által alapított városi bordélyházat is a rendelet mindig kolostornak nevezi. Hajlandók vagyunk tehát feltételezni, hogy az egykorú írónak számos olyan adata, mely a kolostori életre vonatkozik, tulajdonképpen nem a kolostorokban, illetőleg zárdákban, hanem a bordélyházakban játszódtott le. Különösen vonatkozik ez a meggondolás azokra a hagyományokra, melyek a reformáció korából származnak és főleg Luther követői sorából maradtak reánk.

Van azonban oly kúttó is, mely kétségtelenül igazolja, hogy egyik-másik kolostorban bizony nem valami áhítatos élet folyhatott és ennek bizonysgául a következőkben közöljük württembergi Ulrich örgróf levelét fiához, Eberhardhoz, mely levél a

kirchheimi zárda viszonyait tünteti fel a XV; században: „Legutóbb Kirchheimban éjfél után két óráig tartó táncmulatságban vettél részt. Eltűröd, hogy fickóid tudtoddal és akaratoddal éjjelente a zárdába mászkáljanak. Nem elégedtél meg azonban, hogy Jómagad és kíséreted ily szégyenteljesen viselkedtetek, hanem testvéröcsédet is magaddal vitted és ott oly szörnyű zajongások közepette táncoltatok, hogy ha ez nyilvános bordélyházban történt volna, még akkor is több lett volna a soknál”.

Midőn az Ulm melletti schöfflingeni kolostorban 1484-ben Geimbus püspök a pápa egyenes utasítására vizsgálatot tartott, úgy az egyes apácellákban – mint ezt a pápához írott jelentéséből megállapíthatjuk – fajtalan tartalmú szerelmesleveleket, álkulcsokat, buja világi öltözeteket talált és – az apácák legnagyobb része áldott állapotban volt.

A katolikus egyház már korán megkísérelte, hogy az eltévelyedett nőszemélyeket jó útra terelje. Kegyes alapítványok azt a célt szolgálják, hogy zárdákat építsenek az olyan prostituáltak számára, kik meggyűlölték azt az életmódot, melyet eddig folytattak és újból vissza akartak térni a tisztas társadalomba. A nyárspolgári előítélet kezdetben nem nagyon volt segítségére a megtérteknek és bizony az egyház alapos felvilágosító munkájára volt szükség, míg a világiak is belátták, hogy helyes útra térni soha sem késő. Így például Würdenheimi János püspök 1309-ben a strassburgi vezeklési zárda beszentelésekor a következőket mondja: „A rabszolga, ha felszabadult, a szabad ember minden jogának részesévé válik; így tehát helytelen volna, ha az olyan nőszemélyekkel, kik a bűn rabszolgái voltak, nem bánnánk hasonlóképpen, ha az igaz élet ösvényére kívánnak térni”.

A vezeklési házakban természetesen igen szigorú és Istennek tetsző életmód folytatására kény-

szerítették a megtért bűnösöket. Zsákszerű apáca-ruhában kellett járniok, rengeteget böjtöltek és imádkoztak. Ha azonban valamelyik nő, ki egyszer e házban elhelyezésre talált, újból visszatért szegyeteljes életmódjához, nem számíthatott irgalomra: átadták a hóhérnak, ki zsákba varrva a vízbe fojtotta. Egykorú feljegyzésekből számos ily kivégzésről tudunk.

Az asszonyi proletariátus helyzetét jellemzi, hogy a vezeklés házainak szomorú és örömtelen élete számos nő szeme előtt elérhetetlen paradicsomként lebegett és sokan csupán azért prostituáltak magukat, hogy előbb vagy utóbb felvételre találjanak e házakban és részük legyen az itt folyó nyugodt életben.

Hogy az éhség és nyomor elől való menekülésnek ez az útja nem volt ritkaság, azt igazolja Champigny Fülöp 1497-ből származó statútuma, mely a párisi vezeklők házára vonatkozott és a következőket tartalmazta:

„Azon célból, hogy megakadályozható legyen, miszerint fiatal nőszemélyek csupán azért szenteljék életüket a szajhálkodásnak, hogy utóbb itt felvételre találjanak, mindazokat, akiket egyszer már elutasítottak, örökre ki kell zárni. Ezenfelül az olyan nő, aki felvételre jelentkezik, gyóntató atyjának kezébe szent esküvést tegyen lelki üdvére, hogy nem azért szajhálkodta el magát, mert e házban felvételt remélt”.

Egyes városokban a vezeklőházak lakóinak nem kellett örök szüzességet fogadniok, sőt az olyan férfi, aki a vezeklőház valamelyik lakóját vette el feleségül, polgárjogot nyert az illető városban.

A fentebbiekben láttuk, hogy a prostitúció miképpen válik lassanként intézményes tartozékává és elengedhetetlen kellékvé a városnak. Látjuk, hogy a prostituáltak társadalma miképpen helyezkedik el lassanként a város társadalmi életében és tudjuk azt is, hogy egyik-másik város már ott tar-

tott, hogy polgárjoggal ajándékozta meg a „könnyű kisasszonyokat, akik a köz érdekében méltányos szolgálatoakat tettek a város lakosságának”. (Münster, 1524.)

A fejlődés menetét azonban váratlanul megszakította a szifilisz fellépése, mely a legújabb kutatások szerint Amerika felfedezése után szinte rohamlépésben terjedt el egész Európában. A betegség kezdetben igen súlyos lefolyású volt és többnyire halállal végződött.

Mikor az orvostudomány rájött arra, hogy a szifiliszt a prostitúció terjeszti, a városok egymásután zárják be bordélyházaikat és tüzzel-vassal pusztítanak mindenütt, ahol e betegség terjesztésére mód nyílik.

A reformációval kapcsolatos általános lelki renaissance adja meg a bordélyházaknak a kegyelemdőfést: a XVII. század közepén egy-két európai várostól eltekintve már sehol se találunk engedélyezett bordélyházra.

A Magyarországon dívó erkölcsökről kevés oly szavahihető forrásunk van, mely a most tárgyalt korra vonatkozik. Bár a magyar történetírás igen alapos munkát végzett, és iparkodik a kérdések részleteibe is behatolni, csodálatosképpen nem méltányolja eléggé a prostitúció kortörténeti értékét, nem veszi észre, hogy az egyes emberek és a társadalom nemi élete, nemi sorsa játszik oly lényeges szerepet a történelemben, mint a hadvezérek dicső cselekedetei és mint az egyes, talán soha végre nem hajtott törvények, melyek részletkérdéseket szabályoznak.

A történetírás ezen egyoldalúsága alól örvendetes kivétel Siklóssy László dr. háromkötetes munkája, mely nagy tudással és éles szemmel dolgozza fel az idevonatkozó magyar adatokat. E kitűnő munka a következőkben számunkra is forrásul szolgál.

Hogy e korban Magyarországon városilag en-

gedélyezett bordélyház lett volna, erre csak Pozsony városára vonatkozólag van adatunk 1373-ból. E bordélyház német mintára van berendezve.

Buda városában nyilván nem volt bordélyház, mert különben az egykorú krónikák említést tettek volna róla. Buda városának jogkönyve, melyet a XV. században foglaltak írásba, szintén nem emlékezik meg a bordélyházakról, bár sok szó esik benne a prostituáltakról. Így például a 186. §. annyira humánus, hogy első szakasza a modern kor igényeit kielégíteni hivatott minden törvénykönyvben méltó helyet foglalhatna el: „A szabad lányok szegény, megszorodott, kétségbeesett népség, éppen azért erőszaktól és igazságtalanságtól meg kell védelmezni őket. A 289-ik §., mely a titkos szeretkezőkről szól, ugyancsak megérdemli, hogy e helyen teljes terjedelmében ismertessük: „Ha egy ilyet tettenérnek, vagy bebizonyosodik, hogy az ilyen vétkezett és szüzietlenkedett, az esetben, ha szabad és nem férjes, nem engedhető meg, hogy bántsák őt, vagy pedig, hogy a poroszlók és szabad lányok elhatalmasodjanak felette, avagy azért, ami történt, a városban akarata ellenére táncoljanak vele, avagy sárga szalag viselésére kényszeríttessék. Nem szabad elvenni ruhájukat sem, mert különben kétségbeesnének, elszemtelenkednének, sőt gyakran közönséges lányokká válnának azok, akik egyébként megjavulnának és bűnbánatot tartanának”.

A középkori törvényhozó ezen emberszeretettel átítatott szavai méltóképpen világosítják meg a magyar közfelfogást és lovagiasságot, mely e szerencsétlen, megesett lányokkal szemben is az igazságosság és méltányosság álláspontjára helyezkedett.

Milyen más volt a helyzet például Németországban, ahol a nyárspolgári szellem még a megtért bűnösöknek is csak az egyház unszolására volt hajlandó megbocsátani!

Az erőszakoskodásnak a nemi életbe való be-
vitele annyira ellenkezik a magyar szellemmel,
hogy a prostituált nőt is védelmében részesíti. Ide-
vonatkozik az úgynevezett tárnoki jog 73-ik §-a,
melyet e fejezet lezárásaképpen a következőkben
adunk:

„Aki nyilvános szajhát erőszakkal lenyomott,
ha az lármát ütött és tiltakozott az erőszak ellen,
az erőszakos, ha mindez megfelelő bizonyítást nyer,
fejvesztéssel bűnhődik és a ló farkához köttetvén,
meghurcoltatván, a vesztőhelyen lefejeztetik”.

XL A fürdők.

A középkori szentek aszkézise – Magyarországi Szt. Erzsébet – Fürdőszoba-intimitások – A meztelenség – Közös kádfürdők – Polgári nők is felkeresik – A fürdőhelyek – Poggio leírása – Itt meztelenség a divat – A magtalanság elleni fürdők – Papok és apácák a fürdőhelyeken – A fürdőszajhák – A fürdőmester – „Budapest fürdőváros” a középkorban – A török hódoltság női fürdői – Tribádia – Magyar vitézek a török női fürdőben

Ha a falu kaszinója a fonó volt, úgy méltán állíthatjuk, hogy a városi társas érintkezés központja a fürdőházakban található fel. És mint ahogy a fonóban annak eredeti célja, a közös munka mindjobban háttérbe szorul s az erotikus és erotizáló jelleg fokozódó mértékben jut érvényre, úgy a fürdőházba való járás is mind jobban elveszti higiénikus jelentőségét, míg végül a két nem fesztelen találkozásának válik színterévé és a fejlődés végső fokán ugyanazt a szerepet játssza, mint amelyet az antik Rómában láttunk.

Külön hangsúlyoznunk kell, hogy e korszak fürdői nem az antik Róma leszármazottai, mert a korai kereszténység aszkétikus tendenciája mindent elfojtott, ami a test ápolásával és luxusával kapcsolatos és megszüntette a római fürdőket is.

Tudjuk, hogy Hyeronimus atya, a korai gyermekkor kivételével, teljesen eltiltotta a fürdőzést, Szent Ágoston pedig a havonként egyszer való fürdőzést tartotta csak megengedhetőnek.

A testi aszkézisnek a higiénia terhére való túlzásbavitelét a korai kereszténység legtöbb szentjénél megtaláljuk. De a későbbi szentek sem vetik meg az önkínzás e módját. Így magyarországi Szent Erzsébetről azt mondja a krónika, hogy a kitzingeni apátnő unszolása ellenére is csak egyszer volt hajlandó a fürdőbe lépni és akkor is csak „fállábal pacskolt a vízben, ide-oda mozgott és így szolt: már megfürödtem”.

A keresztény aszkézis azonban – mint minden szélsőség – a középkor végső szakaszában mindjobban átcsap az ellenkező végletbe. E tendencia a fürdőzésben is megnyilatkozik. Kezdetben csak az előkelők kastélyaiban találunk primitív fürdőalkalmatosságokra. A kereszties hadjáratok folyamán azonban a lovagok megismerik a keleti fürdöluxust és ezt átplántálják kastélyaikba is. Minden kastély legpompásabb terme a fürdőszoba. Például Bibiena bíboros fürdőszobáját Rafael díszítette freskókkal. Fuch szerint a házi fürdőszoba nemcsak az intim családi használat céljait szolgálta, hanem a kastély vendégeit is elsősorban itt „üdítik fel”, ami alatt azt kell értenünk, hogy a házaszszony legszebb szolgálóleányait küldi a fürdőszobába, akik a vendég kívánságainak mindenben eleget tartoznak tenni.

Volt azonban e fürdőszobáknak egy másik érdekességük is. Ugyanis az egykori botránykrónikák szerint e fürdőszobák voltak a házasságtörések állandó színterei. Az egykorú krónikákból és leírásokból tudjuk, hogy a férj házasságtörő feleségét rendszerint a fürdőszobában szokta meglepni, mikor az szeretőjét ott fogadja. Sőt maradtak ránk régi szerelmeslevelek is, melyekben az asszony azt írja szeretőjének, hogy férje távol van, most tehát

itt az alkalmas pillanat, hogy felkeresse őt kastélyában, ahol „kedves és vidám fürdő vár reá”.

E korszakban érvényes egészségügyi szabályok szerint a forró fürdőben való tartózkodás ideje négy-öt óra volt. A vízben való e hosszú tartózkodásnak következménye azonban az úgynevezett fürdőkiütés vagy víziküütés volt, mely a fürdőzők egész testét belepte. Nagy fájdalommal járt, ha e pörsenéseket ruha érintette s ennek következtében férfi és nő meztelenül tartózkodtak a vízben.

A meztelen fürdés szokása az említett okból honosodott meg a városi nyilvános fürdőkben is. Itt férfi és nő közös medencében fürdött és csak itt-ott választotta el egymástól palánk a fürdőzőket, azonban ezeken is könnyen át lehetett látni, beszélgetni és udvarolni. A férfiak legfeljebb rövidke kötényt viseltek ágyékuk körül s a nők fürdőtoilette sem volt változatosabb. Ellenben, mint ahogy Poggio írja, fölrakták összes ékszereiket és pompás frizurában keresték fel a fürdőmedencét, hogy ezáltal meztelenségüket még jobban hangsúlyozzák. Kedvesen jegyzi meg az egykorú író, hogy a nők „ha hordtak is fürdőkötőt, azt gyakran, látszólag véletlenül, elejtették”.

De nemcsak magukban a fürdőkben űzi orgiáit a meztelenség. Az ifjú hajadonok már lakásukon vetkeznek le és a város utcáin végig majdnem meztelenül keresik fel a fürdőházakat. Erről a szokásról, mely Hall városában dívott, a következőket jegyzi meg az egykorú krónikás: „Hányszor látok (s ezért nem nevezem meg a várost) 10-12, 14, 16 és 18 éves lánykákat egészen meztelenül, egy kurta vászondarabbal, gyakran foszlott és szétrongyolódott fürdőköpennyel letakarva elől és a hát körül. Karjuk és lábuk szabadon van, egyik kezüket illedelmesen a hátsó felükön tartva, így szaladnak házuktól végig a hosszú utcán világos nappal a fürdőig! És hány egészen meztelen

10-12, 14 és 16 esztendőös fiú szalad mellettük és kíséri a tiszteletreméltó csapatot”.

A nyilvános fürdőben azonban nemcsak a közös medencéket, hanem a kádfürdőket is ismerték. Az egykorú rajzok és leírások hitelesen igazolják, hogy a kádfürdőket is közösen használták a férfiak és nők. Persze a kádfürdők nem elkülönített fülkékben voltak elhelyezve, mint ma, hanem nagy termekben állott kád kád mellett és a dolgok természetes rendje volt, hogy egy-egy hatalmas kádban egymással szemben helyezkedtek el egy férfi és egy nő. E kádakban ugyancsak négy-öt órát töltöttek el és könnyen elképzelhetjük azokat az intimitásokat és azok következményeit, melyre a kádfürdő vize enyhe fátyolt borított, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy az udvarlás kézzelfogható formája különben is e kor privilégiumia közé tartozott ...

A közös kádfürdők egyik igen érdekes ábrázolása maradt ránk e korból a Brüsszeli Királyi Kincstár őrizetében: A pompás, hosszú teremben tizenöt-húsz hatalmas kád van egymás mellé helyezve. Mindegyikben egy-egy férfi és nő ül egymással szemben. A kádakon keresztül hosszú deszka van elhelyezve, melyeken mindenféle étel és ital azt igazolják, hogy e kor Ínyenc urai és hölgyei nemcsak a szerelmeskedéssel törődnek, de súlyt helyeznek gyomrukra is. A terem közepén lantos apród áll, ki énekszóval szórakoztatja a fürdőzőket. Viszont a hatalmas terem körül elhelyezett apró fülkék függönyei mögül itt-ott csókolódzó szerelmes párok kandikálnak ki.

A közös kádfürdők életét következőkben jellemzi egy tizenhatodik századból származó leírás: „A szüzesség kulcsa a szemérmesség, mert éppen a szemérmesség az, ami sok embert akarata ellenére visszatart az erkölcstelenségtől; ezekben a fürdőkben azonban elvész a szemérmesség és meztelenre vetkőzve mutogatja magát a férfiaknak. Ugyan-

azon helyiségekben vetkeznek le, amelyekben fürödnek és a fürdőkádak telve vannak mindig együttülő férfiakkal és nőkkel, hogy minél jobban és alkalmasabban láthassák egymást és hogy szemérmességüket mindjobban elveszítsék egymással szemben”.

Téved, aki azt gondolja, hogy e közös kádfürdőket csak a szerelem hivatásos papnői keresték fel. Nem. E közvetlenség okát abban kell keresnünk, hogy a testi szemérmesség ebben a korban messze állt attól a formájától, melyet a XVIII. század vége felé ért el és amely a XIX. század teljesen zárt, magasnyakú, földig érő ruhájában érte el csúcspontját. Napjainkban újból azt látjuk, hogy a szemérmesség e túlhajtott formája kezd mindinkább eltűnedezni. Gondoljunk csak a térdig érő szoknya és a lenge női ruházkodás divatjára. Akinek pedig alkalma nyílik arra, hogy a mai közös strandfürdők alig leplezett női meztelenségében gyönyörködjék, az bizonyára nem fog megbotránkozni e most tárgyalt kor erkölcssein. A szemérmesség intenzitása – mint minden, nem az emberrel veleszületett érzés, hanem csak felvett szokás – állandóan változik, szinte divatszerű jelleget ölt. Az egyik véglet könnyen csap át a másikba. A meztelenségnek azon orgiaszerű tobzódása, melyről most szó van, reakciója volt a korai kereszténység aszkézisének. A meztelenség másik végletének tekinthetjük a Bidermeyer-kor szégyenlős szemérmességet és a múlt század 70-es éveinek fűzőbeszorított, magasnyakú és földigérő szoknyába bujtatott nőinek álromantikáját. Ma pedig, alig huszhuszonöt évvel a magasnyakú divat eltemetése után – az álszemérem néhány értelmetlen és főleg beteg fantáziájú prédikátorának kivételével – senki se talál kivetni valót azon, ha férfiak és nők alig leplezett meztelenségben fürödnek együtt a közös strandfürdőkben.

A gyógyfürdőket a közönség kezdetben egész-

ségi okokból keresi fel. Hogy azonban már a XV. század elején mivé fajultak e fürdők, arról élénk tanúbizonyságot szolgáltat a Firenzéből származó Poggio. Ez az élesszemű olasz XXIII. János pápát kísérte 1417-ben a konstanzai zsinatra, majd gyógykezeltetés céljából Badenbe utazik. Itteni tapasztalatairól levélben számol be egyik honfitársának és ebből azt láthatjuk, hogy Baden harminc vendégfogadójában számtalan fürdővendég tartózkodott.

A köznép számára két hatalmas fürdőmedence szolgált, ahol férfi és nő, ifjú és leány közösen fürdött. Bár a két nemet deszkafal választotta el egymástól, az asszonyok a férfiak szeme láttára meztelenül szállottak a fürdőbe. A vendégfogadóban elhelyezett fürdőmedencék díszesebbek voltak és ezeket is mindkét nem közösen használta. Ezeket is deszkafal osztotta ugyan két részre, de e deszkafalakon annyi nyilas volt, hogy mindkét oldalról át lehetett látni és ami még gyakrabban fordult elő, meg is lehetett egymást érinteni. A férfiak kötött hordtak a vízben, az asszonyok pedig fürdőingeket. Órák hosszat ültek a fürdőben, ott étkeztek, úszó asztalokon. Naponként három-négy fürdőt volt szokás felkeresni s a nap hátralevő részét énekléssel, ivással és tánccal töltötték el. Sőt egyik-másik fürdővendég magában a vízben is zenélt és énekelt hozzá. A fürdők fölött galériaszerű erkélyek voltak elhelyezve, itt helyezkedtek el az urak, hogy a fürdőző hölgyekkel beszélgethessenek. Az a szokás dívott itt, hogy a hölgyek a föntől lefelé szemlélődő uraktól tréfaképpen ajándékokat kértek. Virágcsokrokat és kisebb pénzdarabokat dobtak a férfiak a fürdőző nők közé és a szépek buzgón emelték fel fürdőingeket, hogy a ledobált ajándékokat elfogják ...

Majd gúnyosan így folytatja Poggio: „S ha tovább kérded, barátom, hogy mi az itteni víznek az ereje, hát bizony az nagyon sokféle és külön-

böző. Némely esetben különösen nagy, sőt szinte isteni, mert nem hiszem, hogy az egész világon volna olyan fürdő, mely annyira javára volna az asszonyok termékenységének. Ha olyan asszony jön ide, akinek teste bezárt volt, csakhamar tapasztalja a fürdők hatását, ha szorgalmasan használja azokat az eszközöket, melyeket a tudomány a magtalanok számára előír”.

Aki Poggio gúnyolódását nem akarja elérteni, annak szolgáljon útbaigazításul a két alábbi, e korból származó közmondásszerű szállóige: „Magtalanság ellen a gyógyfürdő elég – ha nem használ a fürdő, megteszi a fürdővendég”. Továbbá: „A fürdő s a kúra mindenkinek javára vála – terhes az anya s lánya, cselédje s kutyája”. (Fuchs.)

Baden, mint láttuk, főleg impotencia és terméketlenség ellen szolgált gyógyfürdőül és így bizonyára épületes látvány, hogy a papok és apácák micsoda buzgalommal iparkodnak e fürdőkbe. így például adatunk van arra, hogy 1415-ben a müncheni női kolostor apátnője egyik majorságát adta el, hogy az így bevett pénzzel elutazhassék Badenba. A tössi kolostor apácái pedig nagy pénzen vásároltak pápai indulenciát, hogy Badenba utazhassanak és itt világi ruhát hordhassanak. A kappeli prépost Badenbeí való kicsapongó életét a kolostorból való kiüzetésével fizette meg. (Shcerr.) Ugyanilyen állapotokat találunk más fürdőhelyeken is a renaissanceban. Így például Glauber a következőket jegyzi fel a Zürich melletti Aargauról: „Némely asszonyok szívesen mennek azért is a szénsavas és meleg fürdőkbe, mert férjük öreg és hideg”. Guarinonius pedig 1610-ben a következőket írja: „Sok asszony azért jár Hallba, mert ott vigan rakhat viaszortt (szarvakat) férje ábrázatára”.

Csodálkozhatunk-e tehát ezek szerint azon, ha a fürdők valóban gyógyító hatásúak voltak a női magtalanság ellen?

De fordítsunk hátat a nagyvilági élet e luxustanyáinak és térjünk vissza a nyárspolgári erény fallal körülkerített fellegváraiba, a városokba. Láttuk, hogy a fürdőházak miképpen vesztik el eredeti, a testápolás céljait szolgáló rendeltetésüket és miképpen válnak a mindkét nembeli ifjúság szexuális céljainak kerítőivé. A további fejlődés folyamán a prostitúció nyíltan is bevonul a fürdőbe. Ilyen jellegű volt a nürnbergi úgynevezett Rózsafürdő, a vvieni Csodavár, melyben az egykorú leírások szerint hivatásos protsituáltak állottak a fürdővendégek rendelkezésére. Ulm városában külön fürdőjük volt a prostituáltaknak, mint azt a közhasználatban levő neve „Szajhafürdő”, igazolja. A városi szabályrendeletekből is látjuk, hogy e fürdők tulajdonképpen nem mások a specializált bordélyházaknál, így például Mainz városának egyik 1517-ből származó szabályrendelete azt mondja, hogy: „egy fürdő se fogadhat be apácát vagy férjes asszonyt, a fürdős nem tarthat olyan asszonyt, aki a viszketegség veszedelmes betegségében szenved”. Továbbá: „a férfiakat nem szabad a fürdőbe becipelni vagy becsábítani” stb. Csupa olyan rendelkezés ez, mely tulajdonképpen a városi bordélyházakra vonatkozott s csak mikor a fürdők is bordélyházakké alacsonyultak le, alkalmazták rájuk e szabályokat.

A fürdőmester iparát többnyire borbélyok látták el. E mesterség ily körülmények között nem is tartozhatott a céhek által „tisztos”nek elismert iparok sorába, mert a fürdőmester tulajdonképpen alkalomcsináló, kerítő volt. ő volt a gazdája és kenyéradója a fürdő női alkalmazottainak. Ezek hivatalosan arra voltak hivatottak, hogy a férfiaknak fürdés közben segédkezzenek. Mint az egykorú feljegyzésekből és ábrákból látjuk, e lányok öltözéke igen primitív volt, rendszerint egy szál ingből állott, mely átlátszó szövetből készült. Számos kép tanúsága szerint azonban az ing se volt elengedne-

ismerteti forrásunk, mely nevét onnan nyerte, hogy hatalmas medencéjében a király szokott fürödni. Megemlékszik továbbá Oláh Miklós a felhévizi melegforrásról is, mely abban az időben a környék lakosainak strandfürdője volt.

Az egykorú források tanúsága szerint a különben piszkos és elhanyagolt Budának a török hódoltság idején a fürdők voltak legnagyobb ékeségei. A törökök vallása mindennapi fürdést ir elő számukra és így érthető, hogy miért fordítottak különös gondot a fürdők felépítésére és fentartására. Így pompás fürdőházakat építettek a mai Gellértfürdő, Rácfürdő és Rudasfürdő helyén, mely utóbbit a magyar eredetű Szokoli Musztafa pasa építtette.

Ugyancsak jókarban tartották a törökök a felhévizi és aquinkumi fürdőket.

Természetes, hogy a törököknél dívó fürdőélet teljesen elütött a keresztény nyugaton bevett szokásoktól. Itt szó sem lehetett a férfiak és nők közös fürdőzéséről, hiszen a Korán utasításai szerint a török nő még arcát is befátyolozza, nehogy idegen férfi megláthassa.

Hogy a török női fürdőben micsoda élet folyt, erről Szokoli Musztafa pasa fürdőjére vonatkozólag szemléltető leírás maradt reánk Wenner Ádám tollából, mely 1616-ból származik: „A nők fürdője külön van. Itt van az ő legnagyobb szórakozásuk és multságuk. A nők ugyanis férjük engedelmével nem mehetnek el hazulról máshová, csupán a fürdőbe és elhunyt hozzátartozóik sírjához. Ha elmennek hazulról, annyira be vannak burkolva, hogy csak szemüket lehet látni, mert a török annyira féltékeny, hogy feleségeit és lányait a házak leghátulsó részében tartja, nehogy valaki megpillanthassa őket. Éppen azért, és mert a törvények is előírják a gyakori mosakodást, az asszonyok hetenként legalább háromszor-négyszer ellátogatnak a fürdőbe, néha azonban ezen ürügy alatt más-

hová is, ahol kellemesebb öröm és gyönyörűség várja őket.

Egyébként görög nők is, török nők is közösen egész társaságoként, nyolcan, tízen, tizenketten mennek a fürdőbe, mert amint Keleten szükségképpen lenni szokott, az asszonyok másutt, mint a fürdőben nem tudják egymással pletykáikat közölni. Azt is gyakran hallottam, hogy ha tudomást szereznek egy szép asszonyról, vagy lányról, – ezek ugyanis, ahogy én láttam, együtt is járhatnak – nem nyugszanak addig, amíg vele a fürdőben nem találkoznak és egymást a gyönyörűség és tréfa kedvéért alaposan meg nem nézik és össze nem fogdossák.

Reggeltől délig szoktak „a fürdőben maradni, mint jó játszótársak egymáshoz simulnak, dörzsölik és mossák egymást”.

Werner Ádám, ki, mint II. Mátyás király követe kereste fel Konstantinápolyt, bizonyára nem gondolt arra, hogy a nők e közös fürdőjében mennyi minden szexuális jellegű esemény játszódik le. Annál is inkább tételezhetjük fel ezt róla, mert jól tudjuk, hogy a lesbosi szerelem sohasem öltött Werner hazájában oly jellegzetes formákat, mint a hárembe zárt keleti nők körében.

Végül emlékezzünk még meg a magyar katonáknak e török női fürdőkkel kapcsolatos egyik kalandjáról, melyet Siklóssy László után közlünk: „A magyar katonák nagyon unták magukat Pest városában, különösen szemben a virágjában levő félholdas Budával. Szóval Lehner százados vezérlete alatt összeállt néhány magyar katona, meglepetésszerűen átrohant a Duna befagyott jegén és usdi be Musztafa pasa fürdőjébe, amely tele van törökökkel.

Még nagyobb volt az ijedtség – de talán nem humor nélkül való – a nők fürdőjében. Képzeljük el, hogy e rejtett helyen, hová még eunuchoknak se volt szabad bejárásuk, a csupasz keleti szépsé-

gek között egyszerre megjelent egy csomó daliás magyar vitéz. Asszonyok és lányok otthagyták ruhájukat, lepedőket kaptak magukra, jajveszékelve széledtek el és rohantak télvíz időben csupasz lábbal a várba, városba. Gondolhatjuk, hogy azután fürdés közben hogy megtárgyalták e nevezetes eseményt: amikor a magyar katonák itt jártak...”

XII.

Boszorkányság és prostitúció

A boszorkányosság kapcsolata a prostitúcióval – A démonok – Az ördög- és boszorkányhit elterjedése – A fekete mágia – A sátán jegyesei – A boszorkánytörvényszékek – Pápai bullák – A boszorkányosság erotikus magja – Az incubus és succubus – A sátánnal való fajtalankodás – A boszorkánykenőcs erotizáló hatása – A boszorkányszombat – A sátáni kultusz – Lakoma – Boszorkánytánc – A Gellérthegy boszorkányos prostitúciója

Az egész renaissance-korabeli boszorkányosságnak, ördögimádatnak stb. úgy az inquizitorok, mint a boszorkányok részéről szexuális gyökere van és oly közeli kapcsolatot tart fenn a prostitúció bizonyos beteges formájával, hogy e könyv szűkre szabott terjedelme ellenére is okvetlenül foglalkoznunk kell vele.

Valamennyi vallás a „jó” és „rossz” ellentéteségéből és az azok közötti küzdelemből tevődik össze. A keresztény vallás sem kivétel e szabály alól. A jó az isteni, a rossz pedig az ördögi princípiumot képviseli. Az ördöghit a zsidó-kereszténység legelső stádiumában is meg volt már, azonban csak a későbbi évszázadok folyamán öltötte azt a formáját, mely ma ismeretes és elismert.

Már az új testamentum is megemlékszik a roszindulatú démonokról és egyes teológusok való-

sággal benépesítik az egész mindenséget ördögi lényekkel. Azonban, hogy az ördög-hit csak a későbbi évszázadok folyamán vonult be hivatalosan az egyházba, azt a padeborni synodus Krisztus után 785-ben kelt rendelkezése is bizonyítja, melyet Nagy Károly császár hirdetett ki népeinek: „Aki azt hiszi, hogy az ördög, mivel néhány dolgot hozott létre, saját hatalmából villámot szórni és menydörgést előidézni, zivatart vetni és szárazságot létrehozni tud, az átkozott legyen.” Ugyancsak Nagy Károly vonja kétségbe a már ebben a korban is elterjedt boszorkányhitet, mikor egyik törvénye a következőket mondja: „Aki az ördögtől elvakíttatva pogány módra azt hiszi, hogy boszorkányok léteznek és ezeket máglyára veti, az halállal lakoljon.”

E két idézet igazolja, hogy az ördög- és boszorkányhit ebben a korban már el volt terjedve, azonban az egyházi és világi hatóságok az ördöghitet korlátokba akarják szorítani, a boszorkányoskodást pedig mint nem létezőt nem ismerik el.

Azonban hiába volt az egyház és a világiak harca az oly néphit ellen, mely a legszélesebb rétegekben gyökeredzett. A boszorkányok létezésébe s az ördög hatalmába vetett hit az ősi pogány vallás öröksége volt, melyet a kereszténység kiirtani nem tudott. Néhány évszázaddal később maga az egyház az, mely meghajlik a közhiedelem előtt és tanításai közé sorozza a boszorkányok létezéséről szóló tanítést.

Az isten és az ördögi elv ellentétessége mindjobban kiéleződik nemcsak a közhiedelem, hanem a hivatásos teológia körében is. Hiszen minden gonoszság, minden rossz, minden fájdalom, mely az embert éri, most már magyarázatra talál az ördögi princípiumban. Sőt a betegségek is, melyeket az akkori kor primitív orvostudománya sem felismerni, sem gyógyítani nem tudott, az ördög kontójára kerültek. Hamar kész volt a megállapítás, és diagnózis, hogy a szerencsétlen epileptikusok,

hisztériások és hasonló lelki defektusban szenvedők, ördögmegszállotta emberek. S az egyház most már hivatalosan foglalkozik az ördögüzéssel és az ördögi hatalommal való szembeszállást egyik legfontosabb funkciójának tekinti. Az isten és a szentek csodát művelnek, az ördög és szövetségesei pedig varázsolnak. A varázslat, melyet az egyház minden rendelkezésére álló hatalommal üldöz, ördögi szövetségből származó adomány, mert a varázsló a gonosz szövetségese.

A varázslás tudományával e korban rengeteget foglalkoznak s neve: fekete mágia.

A varázslókban való hit primitív népeknél és falusi embereknél mind a mai napig fentartotta magát. A szemmel való megverés és mindenféle babonás formulákkal való elátkozás és ehhez hasonló hiedelmek nem irthatok ki primitív műveltségű emberek gondolatvilágából.

A most tárgyalt korszakban főleg az asszonyok köréből kerültek ki az ördög szövetségesei, akiket boszorkányoknak neveztek. A hiedelem szerint Sátán e nőket jegyeseivé avatta, s a legelképzelhetlenebb fajtalankodásokat üzte velük. Az idevonatkozó adatok boszorkányok ellen lefolytatott pörökből ismeretesek. Sátán az általa kiválasztott jegyeseit rendszerint jóképű fiatalember formájában látogatta meg először és a nő csak az idők folyamán jött rá, hogy tulajdonképpen Sátánnal adta magát össze. Később bakkecske, kandúr, patkány, légy és más állatok képében keresi fel a Gronosz a szeretőit. Rendszerint valamely stigmával jelöli meg őket, mely a szeméremrészek körüli szemölcs, lencse, májfolt stb. formájában örökös nyoma marad a Sátánnal való szajhálkodásnak. Részletes leírások vannak arra vonatkozóig, hogy milyen volt a Sátán nászéjszakája: Ez nem volt valami kellemetes dolog, mert a nők nagy fájdalomról panaszkodtak és egybehangzóan azt vallják

az inkuiziciós törvényszék előtt, ut semen eins frigidum erat.

Boszorkánytörvényszékek előtt, mint látjuk, a boszorkányok lényegben egybehangzó vallomást tesznek az ördögre vonatkozóan. Ennek oka kettős. Elsősorban e törvényszékek vizsgáló biztosai inkuizitorikus eszközökkel oly vallomásokat csikarnak ki a boszorkányoktól, melyek a teológia akkori álláspontja szerint az ördöggel való szajhálkodást jellemezte. A boszorkány kénytelen azt elismerni amit a vizsgálóbiztos akar. Az egybehangzó vallomások második oka pedig abban a szuggesztív erőben rejlik, mellyel a pápai bullák által szuggerált közvélemény az ördöggel való mindenféle fajtalanzkodást elképzelt.

A boszorkányokról két pápai bulla is jelent meg. Az egyiket IX. Gregor pápa adta ki 1233-ban, a másodikat két és fél évszázaddal később XVIII. Innocencius. Mindkét bulla részletesen leírja az ördögi praktikákat és képzelhető, hogy e kor tekintélytisztelete és a pápai csalhatatlanságba vetett hit e bullák alapján egységes képet alkotott magának a boszorkányokról és mindenről, ami ezzel kapcsolatos. Nem csoda tehát, hogy a boszorkányok többé-kevésbé egységesen vallanak az ördögökkel kapcsolatos élményeikről.

Miután a boszorkány megtagadta az istent és Sátán hívének vallotta magát, ünnepélyesen felveszik Sátán imádóinak körébe és most már részt vehet a boszorkányszombaton.

A boszorkányszombatnak általában kettős jellege van. Az egyik tényező a katolikus egyházi szertartások kigúnyolása, mely Sátán tiszteletére történik, a másik jellegzetessége pedig a legelképezhetetlenebb fajtalankodás, orgia, mellyel Sátán követőit megjutalmazza.

Ezekben az orgiákban kell látnunk a Sátántisztelet és boszorkányosság tulajdonképpeni magját. Aki a boszorkánypörököt figyelmesen végig-

tanulmányozza, azt fogja tapasztalni, hogy a boszorkányok két csoportra oszlanak. Az egyik csoport azokból kerül ki, akiket a „szomszédasszony” mindenféle babonás hiedelem alapján jelent fel a boszorkánytörvénytörvényeséknél, s akikből a bölcs bírak kínzóeszközökkel csikarnak ki beismerő vallomását. A másik csoport pedig a nemileg ki nem elégitett hisztérikus asszonyok soraiból regrutálódik. Ezeknél játszik szerepet az a Sátán, aki először „csinos legény formájában” keresi fel őket s buja fantáziájuk termeli ki mindazt a fajtalankodást, melyet a valóságban megélni nem tudnak. Szerencsétlen nimfomanikus, hisztérikus, perverz nőszemélyek ezek, akik férfiéhségüket a fantázia birodalmában csillapítják.

Hogy mennyire helyénvaló ez a megállapításunk, ezt az incubus és succubus-okról szóló tanítás igazolja. Az ördög ugyanis azzal szokta megtisztelni kiválasztottjait, hogy azokat a nőket, akik aszkétikus életet élnek, incubus, az aszkétikus férfiakat pedig succubus formájában szokta meglátogatni. S e látogatás teljes nemi kielégülést eredményez a meglátogatottaknál. Ha tekintetbe vesszük, hogy e korban nem igen tudtak az emberek azokról a fiziológiai fogalmakról, melyekben a nemi élet különböző szakaszában egyenlően része van az aszkétikus vagy még serdületlen nőnek és férfinak (pollutio), úgy könnyen megmagyarázhatjuk magunknak az incubusok és succubusok gyakori megjelenését.

A serdületlen lányokat meglátogató ezen „incubus” egyik példáját Jean Vier említi meg és elmondja, hogy az egyik apácakolostor alig tizennégyéves leánynövendékének cellájában (1565) forró szerelmesleveleket találtak, melyeket a lány a Sátánhoz címzett, ki őt ily incubus formájában szokta volt felkeresni. 1545-ben pedig Madeleine de la Croix, az egyik spanyol kolostor apátnője, III. Pál pápa trónusának lábaihoz vetette magát és bűnbánóan vallotta be, hogy több mint harminc

éve folytat fajtalankodást Sátánnal, ki éjjelenként szokta őt incubus formájában meglátogatni.

Látjuk tehát, hogy teljesen mindennapos fiziológiai folyamatoknak miképpen adhat a beteges fantázia természetellenes formát.

Végül további magyarázatát is tudjuk adni a boszorkányosság erotikus fellegének. A boszorkányok ugyanis, mielőtt a Sátánnal való találkozásra indultak volna el, mint ezt valamennyi leírásból tudjuk, az úgynevezett boszorkánykenőccsel kenték be egész testüket, hogy láthatatlanokká váljanak. Az újabb kutatás feltételezi, hogy e kenőcs alkat-elemei között számos oly anyag volt, mely a „boszorkányt” erotikus álomba készítette és ilyképpen született meg az ördöggel kapcsolatos erotikus fantázia. Hiszen jól tudjuk, hogy számos kábítószer, mely ma is éppen ezért örvendő közhasználatnak (morfium, éther stb.) erotizáló hatást fejt ki azokra, akik e szereket használják. Az orvosi tudományban igen gyakran fordul elő, hogy a műtét céljából ily szerekekkel narkotizált nők, ha kábulatukból felébrednek, arról panaszkodnak, hogy az orvos vagy asszisztense nemi erőszakot követtek el rajtuk.

Mindenütt, ahol boszorkányokban hisznek, az a hiedelem van elterjedve, hogy a boszorkányok a hét minden szombatján egy előre meghatározott helyen szoktak találkozni és körükben itt maga a Sátán jelenik meg és paráználkodik velük. Ezen összejöveteleket boszorkányszombatnak nevezi a nép fantáziája. A boszorkányok mielőtt elindulnának ide, előbb bekenik magukat a boszorkánykenőccsel, majd sertésekre, bakkecskékre, söprűnyélre pattannak s így keresik fel a gyülekezetet, melynek központjában ül Sátán öfelsége, arannyal dúsan kirakott trónusán. Félig ember, félig bakkecske formáját ölti ilyenkor, állát hosszú kecskeszakáll övezi és hatalmas fark egészíti ki az épületes látványt. Lábai libalábakhoz hasonlatosak s ujjai hosszú karmokban végződnek. Fején körös-

körül apró szarvak helyezkednek el, melyek koronává fonódnak össze. A boszorkányszombat ceremóniája azzal veszi kezdetét, hogy a gyülekezet földreborul az ördög előtt és az isten és szentjeinek megtagadása közben újból Sátánt ismerik el uruknak, megcsókolják balkezét, ballábát és testének bal alsó részét. Ekkor veszi aztán kezdetét a tulajdonképpeni szertartás, amely travesztiája a katolikus egyház kultuszának. Bevallják „bűneiket”, melyek többnyire abban állanak, hogy jót cselekedtek felebarátaikkal, meglátogatták az istentiszteleteket stb. Végül Sátán bűnbocsánatot ad híveinek és kiosztja közöttük a szentelt vacsorát, azonban az ostya fekete, kemény, mint a cipőtalp és rothadt íze van, a pokoli kehely tartalma pedig az ördög undortkeltő excrementumaival és mindenféle utálatos állat vérével van tele. Ezután a hívek táncra perdülnek és lakomához fognak, melynek fogásai az akasztott ember húsából, döghusból s ehhez hasonló csemegékből állanak. Tánc és lakoma közben az ördög minden egyes hívét azzal tünteti ki, hogy a férfiakkal subcubus, a nőkkel pedig incubus formájában paráználkodik. Végül felszólítja híveit, hogy tiszteletére minél több gonoszsgot kövessenek el és a kakas első kukorékolásának hallatára a gyülekezet feloszlik.

A magyarországi közhiedelem szerint a boszorkányszombatok színtere a budai Gellérthegy volt. Hogy miért éppen ide teszik a boszorkányok találkozóhelyét, ennek többféle magyarázata van. Vanak tudósok, kik ennek okát ősi magyar vallásos mítoszokban keresik, az újabb kutatás azonban megállapította, hogy Buda prostitúciója a Gellérthegy lábánál, a mai Tabánban talált elhelyezkedést és elképzelhető, hogy a törvényen kívül álló prostituáltak, kik csak a sötétben, elhagyatott helyeken mertek mutatkozni, könnyen alapíthatták meg a babonás nép fantáziájában a Gellérthegy boszorkányos hírét.

Viszont a Gellérthegy német neve – Blocksberg – már maga is tápot nyújthatott ama hiedelemnek, hogy a hegyen valóban boszorkányok szoktak találkozni, mert a németországi hasonló nevű hegyről ugyanez a hiedelem volt elterjedve. Természetesen kétséges, hogy a Gellérthegyet boszorkányos híre miatt keresztelték-e el a budai polgárok Blocksbergnek vagy pedig e neve miatt keletkezett a hegy boszorkányos híre.

A magunk részéről hajlandók vagyunk Siklóssy álláspontját elfogadni, aki szerint a Gellérthegy úgy nyerte boszorkányos hírét, hogy a tabáni prostitúció salakja itt tanyázott.

XIII.

Intermezzo

A bordélyházak bezárása nem szünteti meg a prostitúciót – A francia udvari élet – A főnemesség züllött erkölcei – A párizsi szellem térhódítása – Mária Terézia – Mintaszerű családi élete – Erkölcsnemesítő törekvései – A spionok – A prostituáltakat Magyarországra szállíttatja – II. József reformjai – A pesti és budai prostitúció – Napoleon újból engedélyezi a bordélyházakat

Ismeretes, hogy a városi bordélyházak bezárásának okát a szifilisznek Európában való rohamos terjedésében kell keresnünk. Ne higyjük azonban, hogy a bordélyházak bezárása egyben a prostitúció ezerfejú hidráját is ártalmatlanná tette. Nem. A bordélyházak bezárásának csupán az volt az eredmény, hogy a prostitúció ezer más, sokkal változatosabb formában ütötte fel fejét és az ellene folytatott harc ugyancsak sokkal változatosabb, sokoldalúbb volt, mint eddig.

A francia királyi udvar volt az, mely e korszak erkölceiben döntő szerepet játszott. A Valois család nevéhez kapcsolódik az a dicsőség, hogy az európai fejedelmi trónok környezetét, udvartartását a prostitúció melegágyává alacsonyították le. Először csak közvetlen környezetük, a francia főnemesség követte a királyokat kicsapongó életükben. Minden valamirevaló francia urnák szeretője, úgynevezett maitresse-je volt és szinte szégyen-

számba ment e korban, ha az ifjú főnemes nem dicsekedhetett három-négy előkelő családból származó szeretővel. Maga az uralkodó valóságos háremet és jelleget kölcsönözték. E hárem, melyet az ország előkelőségeinek lányaiból és asszonyaiból egészítették ki, legfontosabb kelléke volt az udvartartásnak. A francia főnemesség felfogását jellemzi, hogy a hercegek, grófok és főméltóságok büszkéek voltak arra, ha feleségeik a király ágyasaivá fokozták le önmagukat, ha pedig valamelyik hajadon másállapotba került a királyi öleléstől, úgy mindig akadt szolgálatkész és loyális főnemesi alattvaló, aki készséggel vette feleségül e másállapotos nőt és kitüntetésszámba ment, ha a gyermek atyjának vallhatta magát.

A párisi szellem igen gyorsan hódította meg a többi fejedelmi udvar felfogását is és nem csodálhatjuk, hogy a köznép is mindenütt követi a fentről mutatott példát. Engedélyezett bordélyházakat e korszak nem ismert s a prostitúció az egyre szaporodó kocsmák különszobáiban és fülkéiben talál elhelyezkedést.

Az osztrák udvarban sem voltak mások az állapotok egészen Mária Terézia korszakáig. Erről a szép asszonyról számtalan sikamlós adoma terjedt el a nép között, azonban a történelem kétségtelenül bizonyítja, hogy mindez teljesen légből kapott dolog. Mária Terézia a legharmonikusabb családi életet élte férjével, Lotharingiai Ferencsel s e harmóniát az sem zavarta meg, ha Ferenc hébe-korba maga is örömet talált abban, hogy a bécsi arisztokrácia gyönyörű asszonyaival tartson fenn összeköttetést. A császárnő sokkal okosabb asszony volt, semhogy ne tudta volna, hogy férjének ezen apró liesonjai házasságának harmóniáját nem fogják megbontani. Hatalmas birodalmának gondjai közepette is ráért arra, hogy tizenegy gyermekének neveléséről személyesen gondoskodjék és azt irányítsa.

Az erkölcsről való szigorú felfogását misem

jellemzi jobban, mint hogy elhatározta a prostitúció teljes kiirtását. Erre már sok példát láttunk a történelemben, láttuk egyben azt is, hogy a prostitúció oly mély gyökeret vert valamennyi idő társadalmi talajában, hogy minden ideirányuló kísérlet már eleve is reménytelen volt. Mária Terézia kísérlete sem sikerült, jó szándékát ezernyi könny, fájdalom és bánat tette emlékezetessé hatalmas birodalmában.

Különösen Bécs városa volt színhelye a császárnő erkölcsnemesítő törekvéseinek. Külön bizottságot állított fel, melynek az volt a feladata, hogy a szabados erkölcsöt élő nőszemélyeket összefogdossa. E bizottság polgári ruhás tagjai az úgynevezett „spion”-ok valósággal tűrhetetlenné tették a bécsi nők életét, mert mindenki ben laza erkölcsű nőt sejtettek. Számptalan letartóztatás, számptalan ártatlan nő üldözése jelezte e hatósági közegek túlbuzgalmának útját.

Mária Terézia úgy intézkedett, hogy az erkölcstelenkedésért elítélt nőket a birodalom területén össze kell fogni és az akkor többé-kevésbé lakatlan Bácskába és Bánátba kell deportálni. A deportáció hajókon történt és ezek a Dunán lefelé úszó deportációs hajók európai hírességre tettek szert. Gyakran megtörtént, hogy egyik-másik nő nem tudta elviselni a deportáció szigorú büntetését és a hajóról a Dunába vetette magát...

Mária Terézia fia, II. József – a legtehetségesebb Habsburg, ki valaha magyar trónon ült – folytatta anyja tevékenységét a purifikáció terén, bár ő inkább rendeletekkel, mint a spionok munkájával akarta birodalmát a prostitúciótól megszabadítani. Az ő rendeletei alapján Magyarországon is kezdetét veszi az erkölcstrendészet. Különösen Buda és Pest városai voltak elnézők József rendeleteinek kiadásáig a prostitúcióval szemben, mely – mint láttuk – Budán, a Tabánban, Pesten pedig a város falai mellett elhúzódó kis kocsmákban húzódtott meg.

József rendelete a városok polgármesterét és tanácsát személyükben tette felelőssé a prostitúció kiirtásáért és e korból származó számtalan dokumentum tanúskodik arról, hogy Pest-Buda is most már komolyan veszi a purifikációt.

Azonban éppoly kevésbé, mint ahogy ez Pesten és Budán sikerült, volt eredményes ez az akció a Habsburg dinasztia hatalmas birodalmának többi városaiban. Az ügybuzgalom lassanként alábbhagyott. A végrehajtó hatalomnál újból felülkerekedett az a meggyőződés, hogy a prostitúció sokkal könnyebben ellenőrizhető és fegyelemben tartható, ha a bordélyházakat újból engedélyezik.

Napoleon császár volt az, aki birodalma területére újból szabályozta a prostitúciót, engedélyezi a bordélyházakat és rendeletet dolgoz ki a bordélyházakra vonatkozólag. Az ő idevonatkozó rendelete mintaképpül szolgál Európa többi országa számára és a XIX. század elején minden városnak, legyen az bármily kicsiny is, újból megvan a maga bordélyháza.

Látjuk tehát, hogy a bordélyházak bezárása csak epizód volt a prostitúció életében, ez az epizód, ez az intermezzo rengeteg könnybe és fájdalomba került ugyan, de nem volt alkalmas arra, hogy bármily mértékben is hozzájáruljon a prostitúció csökkentéséhez.

XIV.

A modern bordélyház és lakói

A nemi ösztön korlátozásának lehetősége – A prostitúció hármasság gyökere – A szüzesség magas becsben tartása – A flört – A hozomány – A változatlanság utáni vágy – A született prostituált – A gazdasági kényszer – Példák – A született prostituált a házasságban sem tagadja meg önmagát – Esetek – A harisnyapénz – Állam és prostitúció – Az állami beavatkozás jogosultsága – Közrendészeti, vagy egészségügyi kérdés? – A bordélyházak megtűrése körül folytatott vita – Civilizáció vagy szifilizáció? – A bordélyházakban folyó élet – A luxushelyek – A vendég kizsárolása – Az alacsonyabb rendű bordélyházak – Goncourt leírása – A háború előtti Budapest bordélyházai – Kikötői bordélyház – Az egészségügy – Rendőri felügyelet – A rendőr, mint a prostituált réme – Hatósági túlbuzgóság – Példája – Hotelrazzia – Sokszor ártatlanokat fog el a rendőrség – Öngyilkosság sem ritka e razziákon

A prostitúció akkor és ott a legelterjedtebb, amikor és ahol a szabad szerelem erős társadalmi előítélet és erkölcsi felfogás következtében igen kis mértékre van szorítva vagy pedig a házasság lehetősége meg van nehezítve.

Kétségtelen, hogy a nemi ösztön nem tűr korlátozást, bár az orvostudomány újabban ellentétes álláspontot foglal el a kérdéssel szemben. Míg a

fiziológusok és a Krafft-Ebing-Bloch-Forel-féle iskola szerint a nemi önmegtartóztatás nem káros, addig a Freud-Steckel-Sadger-féle álláspont a nemi ösztön elnyomását súlyos hisztérikus tünetek okozójának tartja. A fiatal lányoknál és általában a nemi önmegtartóztatásra kényszerített embereknél előforduló számos lelki betegség nyilván az utóbbi felfogás helyességét látszik megerősíteni. De különben is az a tény, hogy a prostitúciót az ellene folytatott évezredek küzdelem sem tudta kiirtani, azt igazolja, hogy a nemi szükséglet nem mindig tud megalkudni a társadalmi etika követelményeivel, erősebb annál, győzedelmeskedik felette. Mióta prostitúció van – már pedig láttuk, hogy a prostitúció a kultúra igen korai szakaszában terjedt el – hellén kultúrkör kivételével minden tisztább erkölcsi alapon álló gondolkodó és egyház küzdött ellene. E küzdelem újabban feminista oldalról kapott hathatós támogatást.

Az elvi küzdelem azonban nem sok eredményre vezetett addig, míg a nemi morál a háborús erkölcsök meglazulása és nők gazdasági helyzetének átalakulása következtében oly engedményeket nem tett a nemi ösztön számára, melyek a prostitúcióért kárpótolták. (Lásd e sorozat 5. kötetét.)

A XIX. század prostitúciójának hármas gyökere van. Az egyik a szüzesség túlbecsülésében található meg, a másik a késői házasodásban s végül a harmadik a házas férfiak poligám hajlandóságával magyarázható.

A szüzesség magas becsbentartása különösen a városi polgárság és felsőbb körök szemében volt elengedhetetlen kelléke a lányok férjhezmenetelének. Az érintetlenség épp oly fontos tényező volt, mint a hozomány és különösen az a lány, aki nem igen számíthatott hozományra, törekedett arra, hogy leendő férjét érintetlenségével kárpótolja. De ettől eltekintve a szeméremérzet is erősebben volt kifejlődve a XIX. század Évjában, mint napjaink sport-

és táncgörljeiben, ami e korszaknak a szűziességről való felfogásában találja magyarázatát.

Ezzel szemben talán egyetlen században sem fejlődött ki oly művészi tökélyre az udvarlás és később a flört, mint a XIX. században. Mái pedig a tűzzel való játéknak erotizáló hatása kétségtelen. Nem csodálkozhatunk tehát, ha a nőtlen férfiak tömegesen keresik fel a bordélyházakat, ahol ösztöneik könnyen elérhető, gyors és olcsó kielégítésre találnak.

Van azonban még más tényező is, mely a prostituáltakhoz kényszeríti e században a férfiakat: ennek okát a középosztálynál általánosan elterjedt hozományházasságban kell látnunk. A gazdasági viszonyok, jobb élet utáni vágy, luxushajhászat szinte elengedhetetlen kellékké teszi, hogy a fiatalember csak oly lányt vegyen el feleségül, kinek némi vagyona van. Ilyen azonban nem sok akad és ha akad, szülei igen ügyelnek arra, hogy lányuk csak olyan férfihoz menjen férjhez, kinek magának is már megalapozott gazdasági existenciája van, aki a hozományképpen reájábízott pénz nem veszélyezteti, sőt ügyesen kamatoztatja. A gazdasági egzisztencia megalapozása azonban a fiatalember harmincéves kora körül szokott csak bekövetkezni s így nem igen házasodhatik meg addig, míg e kort el nem éri. Ez tehát újból arra készíti a férfit, hogy nemi érettségének tíz-tizenkét esztendejét a prostituáltak s a bordélyházak környezetében élje le.

Végül a prostitúciónál, találja meg a férj is azt a változatosságot, melyet a poligán ösztöne megkíván.

Ezek szerint tehát nagy kereslet nyilvánul meg a prostitúcióval szemben s ez magyarázza meg nagy elterjedtségét is.

Lombroso óta hosszú és szenvedélyes vita folyt a tudósok között arról, hogy a prostituált nőt gazdasági viszonyok viszik-e arra, hogy testét áruba

bocsátsa vagy pedig a gazdasági viszonyoktól függetlenül is, bizonyos születési adottságuknál és hajlandóságuknál fogva szajha válnék-e belőle. Nem kívánok részt venni e helyen e vitában, mert „A prostitúció okai” c. fejezetben Moll behatóan kitér e kérdés megtárgyalására.

E helyen az irodalom bőséges kazuisztikájából akarunk csupán néhány eset bemutatására szorítkozni, hogy az olvasó önmaga alkothasson magának képet e kérdésről.

Robert Hessen dr. nőgyógyász a következő esetet mondja el:

„Betty, aki sokgyermekes polgári családból származott, Délnémetország egyik városában élte le fiatal korát. Már 14 éves korában órákhosszat ült kézimunkájával vagy könyvével az ölében és azon gondolkodott, hogy tulajdonképpen miképpen is játszódik le az a titokzatos „valami”, amit a felnőttek oly félve rejtenek a serdületlen gyermekek előtt. Tizenöt éves korában a város előtti országúton találkat adott egy diáknak, aki össze-vissza csókolja, ami igen tetszik a kislánynak; tizenhat éves korában titkon megszökik egy önkéntes után annak garnizonjába.

Majdnem tönkreteszi egészségileg e fiatal embert, mégis megcsalja és szakít vele. Most az egyik gazdag hadnagynak lesz a szeretője. Van egy barátnője, aki bécsi jogásznak a lánya és tizenöt éves korában szökött el hazulról, ugyancsak gyönyörű kislány és ugyancsak katonatiszt barátja van. A két lány nagyszerűen öltözködik s a legelegánsabbak az egész városban. Mindenütt, ahol valami történik, ők játsszák a vezetőszerepet.

Ekkor valamelyik irigy asszonyszemély azt beszéli be nekik, hogy barátjaik a pincérnőnek udvarolnak. A két lány, anélkül, hogy az állítás valóságáról meggyőződnenek, minden csomagolás nélkül felültek a vonatra, elutaztak St. városába és

ösztönös, buta bosszúvágytól hajtva, fölkeresték a bordélyházat és ott is maradtak. Közben hat hét telik el, a fiatalemberek kétségbeesetten keresik őket, persze eredmény nélkül. Azonban valamelyik katonai ünnepség alkalmával megtudják, hogy a közeli St. városka bordélyházában egészen különleges két kislány lakik. Veszedelmet szaglászhatnak és elmennek oda. Szörnyű jelenet játszódik itt le. A bécsi lányt rá lehet beszélni és visszatér. A dacos Betty azonban nem, ottmarad.

Néhány hónap múlva bátyja itt ráakad, kiváltja őt a gazdaszonytól, mert a kislány minden szorgalma ellenére is tele van adóssággal és visszahozza őt a családi körbe. Itt újból hat hetet tölt el, résztvesz a bálokon és fölkeresi egyik házas nővérét is, aki egy rajnamenti városkában lakik. Az asszony szívesen fogadja hűgát, Betty azonban itt sem tartja ki sokáig, újból megszökik, most már meg sem áll egészen Lipcséig. Az egyik itteni bordélyházban tölt el egy esztendő, majd újból visszatér St.-be. Mikor az egyik nyugatnémetországi nagyvárosban találkozott vele, szépsége már tünezőben volt, azonban még mindig feltűnést keltett, különösen nagy, szomorú, fekete szemei és ovális alakú, fekete hajjal övezett angyalfejecskéje. Igen hálásnak mutatkozott velem szemben, mert embersegesen bántam vele és újból felkeltettem érdeklődését az iránt a világ iránt, melyet elhagyott, bár modorában és beszédjében sohase adta fel teljesen egykori jóneveltségét. Félfrancia származása folytán bizonyos szellemesség szikrázott ki egész lényéből. Azt az ajánlatomat, hogy új életet kezdjen, rövid meggondolás után mindig visszautasította: úgy kell már ennek az életnek befejeződnie, mint ahogy megkezdődött, szokta volt mondani. És gyorsan be is fejeződött. Igen hamar alkoholista lett belőle, mindenféle nemi betegség harapódzott el rajta és húszéves korában féllábbal már a sírban volt, amikor utoljára beszéltem vele rendelőórámon...”

Született prostituált? Nem hisszük, hogy akadjon valaki, aki ezt kétségbevonná?

Ugyancsak Robert Hese dr. mondja el a következő esetet is:

„Ágnes a legjobb indulatú kislány volt, kivel valaha találkoztam. Mindig jókedvű volt, jóságos, egészen az önfeláldozásig és élénk. Az apja, ki vonatvezető volt, vasúti szerencsétlenség következtében fiatalon halt meg s anyja öt kis gyermekével Berlinbe költözött, ahol varrással, mosással, vasalással és szobák kiadásával kereste meg mindennapi kenyerét. Egész élete regeitől estig tartó robot volt. Egyik fia munkakerülő s lustálkodó fráter a másik, aki tanonc volt, ugyancsak anyai támogatásra szorult. A legidősebb leány söröskocsis-hoz megy feleségül, a következő, egy sötetszemű szépség előtt magasabb célok lebegnek. Táncolni jár s anyjának nincs ellene kifogása.

Ágnest, aki korán kifejlődött, tizenhároméves korában egy idősebb úr magával csalja egy zárt kocsiba, azonban a leány erélyes védekezése miatt nem történik semmi. Tizenhatéves korában a háztulajdonos fia egy üveg olaszbor segélyével elcsábítja. Egy szép napon idősebb nővére, ki beteg, elküldi őt egyik barátjához, hogy megvigasztalja, amit Ágnes jóindulattal és minden meggondolás nélkül tesz meg. Forró vére most fellángol. Napközben anyjának segít, este azonban nővérel jár el hazulról táncolni. Majd megbetegszik és hosszú hónapokon keresztül fekszik a kórházban. A nehéz testi munkára betegsége következtében nem igen gondolhat, minthogy azonban keresnie kell, minden este rendszeresen eljár sétálni. Háromnegyed éven keresztül tehát az a foglalkozása, amit a berlini diákhumor úgy szokott jellemezni: kicsi polgárlány saját külön kapukulccsal. Sértőbb elnevezés valóban nem illik rá, mert mindenekelőtt sokkal félénkebb, semhogy kérni merészeljen valamit kísérőitől, így gyakran becsapják. Egyszer mindenáron venni

szeretne valamit anyja születésnapjára, elmegy sétálni, kétszer is odaadja magát, azonban üres kézzel, sírva jön haza.

Mikor egészsége lassanként helyreáll, azonnal különböző foglalkozást kísérel meg, gyári munkásnőnek áll be, megtanul fésülni stb. Elég szépen keres. Végül a konfekciósiparban helyezkedik el. Gyors felfogása következtében könnyen tanul és ügyes szabásznő válik belőle. Otthon lassanként minden teher reáharul. Az anya mindinkább kidől a robotból, fivérei nem keresnek, sőt őket is ki kell tartania s Ágnesnek bútorokat kell vásárolnia részletfizetésre, hogy még több szobát lehesen kiadnia. A budgetet apró ismeretségek tartják egyensúlyban, még ha Ágnes nem is akarná... Hat év óta nagy gyengédséggel és gonddal neveli kis fiát. Jövedelme szépen fokozódott, mert igen ügyesnek tartják. Saját maga csodálkozik legjobban azon, hogy ennyire megváltozott. Mint maga mondja, mióta munkájából el tudja tartani magát és családját, nem is érdeklik a férfiak.”

Véleményünk szerint Hesse dr. itt két teljesen ellentétes jellemű és típusú nőt mutatott be. Kétségtelen, hogy az egyiket vére hajtja a prostitúció felé, a másiknál pedig ugyanezt a végzetes szerepet a gazdasági körülmények játsszák.

Hogy a született prostitúció még a házasságban sem tagadja meg önmagát, erre vonatkozólag Wulf fen hoz fel igen érdekes példát:

„Az egyik vőlegény, hogy múltjával teljesen szakítson, annyira elővigyázatlan volt, hogy menyasszonyának bordélyházi élményeit is elmesélte. Többek között azt is elmondta, hogy a bordélyházi lányok borraivalót, úgynevezett harisnyapénzt szoktak kérni és kapni vendégeiktől. Tréfából menyasszonyának harisnyájába is pénzdarabot csúsztattott. Ez a jegyespár a legjobb társadalmi körökhöz tartozót, Az eddig fel nem világosított menyasszony

elértette a tréfát és emlékképpen megőrizte a pénzt. Mikor a házasság folyamán libidója felébredt, egyszer közösülés előtt fölszólította a férjét, hogy adjon neki harisnyapénzt. A férfi ezt megtette. Az asszonynak tetszett a játék és megragadta az alkalmat, hogy ilyképpen külön zsebpénzre tegyen szert. Később azonban megvallotta az orvosnak, hogy a harisnyapénz s a hozzá fűződő elképzelések különösen módon fokozzák erotikus ingereit. Ez a játék később a férjnél is ingerfokozó hatással volt, mely nélkül talán nem is tudta volna a nemi aktust végrehajtani. Ez az eset azt bizonyítja, hogy bizonyos szexuális természetekre a nemi aktus látszólagos megfizetése erotizálóan hat, úgy a fizetőnél, mint a megfizetettnél. Ennek a játéknak azonban csúnya következménye volt. Az asszony később megcsalta az urát és joggal tételezhetjük fel, hogy erkölcsének e lazasága az említett szokásban leli kiindulópontját.

Még sötétebb az itt következő másik eset, melyet ugyancsak orvos közlésének köszönhetünk. Egy anya, ki az úgynevezett jó polgári körökhöz tartozott, arra tanította meg leányát, mikor ez férjhez ment, hogy férjének, aki igen érzéki ember volt, csak úgy engedélyezze a közösülést, ha előzőleg egy aranyat ad neki harisnyapénzképpen. A fiatal asszony bizonyos érthetetlen közvetlenséggel fogadta el a tanácsot és mindig meg is tartotta. A férj igen gazdag ember volt, s a fiatal asszony így egész vagyont gyűjtött össze. Az anyánál leplezett kerítőnői hajlandóságokat kell feltételeznünk, mely nyilván a mások nemi érintkezése fölötti örömben éli ki magát. A férj a házasságban különböző kívánalmakkal lépett fel, melyeket a leány közölt anyjával. Az anyja ekkor valóságos tarifát állított fel, melyet a férjnek el kellett ismernie és be is tartott. Különböző perverzítások ára meg volt szabva e tarifában. Az üzlet jó volt, mert az érzéki férj szigorlan betartotta a tarifát és igen jól érezte magát e

házasságban, mely bordélyházi fantáziáit mindenben kielégítette.”

Az általános érvényű erkölcsi világnézet csak egyetlen nemi kapcsolatot szankcionál és ez a házasság. Az állam azonban, bár nem helyezkedik szembe az erkölcsi világrenddel, mégis tovább megy egy lépéssel és a házasságon kívül a prostitúcióra is kiterjeszti figyelmét. Nemi téren tehát az állam két irányban is beleavatkozik az egyén életébe, mert csak azt a házasságot ismeri el törvényesnek és részesíti magánjogi védelemben, melynek megkötésénél közreműködött és a prostitúciót csak abban az esetben hajlandó megtűrni, ha állami ellenőrzés alá helyezkedik. A titkos prostitúciót minden állam üldözi és hazánk büntető törvénykönyve a tiltott kéjelgésről és a munkakerülésről szóló paragrafusok segítségével teszi ártalmatlanná.

Nem kívánjuk, nincs is helyünk arra, hogy vizsgálat tárgyává tegyük, miszerint az állami beavatkozás polgárainak magánéletében mennyire indokolt, méltányos és hasznos. E kérdés eldöntésére az államjogász és filozófus hivatott. Csupán annyit kívánunk itt megjegyezni, hogy Budapest városának azt a szabályrendeletét, mely a prostituáltaknak a bordélyházak tulajdonosaival szemben való védelmét célozza, liberális szellem hatja át. Ha az állami beavatkozás erre a térre szorítkozik, úgy ezt csak üdvözölni tudjuk.

Azonban legalább is vitásnak kell tekintenünk azt az álláspontot, mely a prostitúció egész komplexumát közrendészeti kérdéssé egyszerűsíti le, holott ez nem annyira rendészeti, mint inkább közegészségügyi probléma. A háború utáni Németországban ezt már be is látták és kivették a prostitúciót a rendészeti hatóságok felügyelete alól. Az ellenőrzést csupán közegészségügyi szempontból gyakorolja az egészségügyi hivatal.

Bármilyen szempontot is foglaljunk el azonban a prostitúció állami ellenőrzésével szemben,

kétségtelen, hogy a bordélyházak intézményének favorizálása századunk egyik kultúrszégyene.

A bordélyházak megtűrése és engedélyezése körül hatalmas vita folyt a múlt század végén pro és kontra: Az egyik álláspont szerint a bordélyházak rendszere azért hasznos, mert bizonyos helyekre lokalizálja a prostitúciót és megtisztítja a város más helyeit az erkölcsi fertőtől. Azonkívül könnyen ellenőrizhetővé is teszi, ami úgy közigazgatási, mint egészségügyi szempontból egyaránt előnyös. A bordélyházak megszüntetését követelő másik irányzat ezzel szemben főleg azzal érvel, hogy az ide bezárt lányok itt emberhez nem méltó életet élnek. A bordélyházi rendszer melegágya a lánykereskedelemnek, melegágya a nemi betegségeknek, végül pedig nem centralizálja a prostitúciót, mert hiszen a bordélyházakba bekaszarnyázott prostituáltak száma elenyészik az uccai és a titkos prostitúció előtt.

„Ez nem civilizáció, hanem szifilizáció” – mondja a bordélyházak egyik szellemes ellenzője és ha tekintetbe vesszük, hogy Marcuse statisztikai adatai szerint a bordélyházakban szerzett nemi betegségek száma minden orvosi ellenőrzés ellenére is ijesztően nagy, sőt sokszorosa annak a számnak, melyet a titkos és nem kaszarnyázott prostituáltaknál szereztek be az áldozatok, úgy a magunk részéről is a bordélyházak teljes megszüntetése mellett kell pálcát törnünk, már csak azért is, mert a bordélyházakban valóban páriaéletre vannak szorítva a nők.

E kultúrszégyen megszüntetése vezette a magyar hatóságokat is, mikor a kommünben bezárt bordélyházak újból való megnyitását nem engedélyezte.

A bordélyházak élete nem egyforma. Aszerint, hogy jobban fizető vagy szegényebb látogatóik vannak-e, ismerünk pompás palotákban elhelyezkedő luxushelyeket, mely a prostitúció krémjének szol-

gál lakó- és „munka”-helyéül, viszont a külvárosi zuguccák ütött-kopott házaiban a prostitúció salakja talál elhelyezkedést. E két véglet között számtalan variáció fordul elő.

A luxushelyeken rendszerint már a belépődíj is magas. A fényes előcsarnokban portás fogadja a vendéget, majd „a ház asszonya” bevezeti a „szalonéba, ahol tizenöt-húsz lenge, fátyolszerű ruhába öltözött démon vár az áldozatra, akik körülveszik és arra törekszenek, hogy a fogyasztott ételek és italok számlája minél nagyobb legyen. Zene, tánc és az intimitások változatos sora következik most, mely a vendég érzéki hangulatát van hivatva kellő fokra hevíteni.

Ha a prostituált elérte célját, úgy rendszerint az egy emelettel feljebb levő pompás boudoirok egyikébe viszi magával a vendéget, ahol ez újabb zsarolás után, melynek borraivaló vagy „harisnya-péNZ” címén van kitéve, végre eléri célját...

Persze a kevésbé előkelő bordélyházakban az egész aktus kevésbé körülményesen és sokkal rövidebb idő alatt folyik le. Marcuse szerint az egyik leány ily helyen például egyetlen éjszakán harminckilenc vendéget fogadott és elégített ki!

De adjuk át a szót Edmond Goncourt-nak, a XIX. század közepe kiváló francia költőjének, aki a „La fille Elisa” című pompás regényében (magyarul „Eliza” címen jelent meg), mely jórészt bordélyházakban játszódik le, kitűnő képét adja e harmad- és negyedrangú bordélyházakban folyó életnek:

„Amint leszállt az est, a cifra épület, mely nappal komolyan és álmosan meredt maga elé, egyszerre kigyúlt. Valamennyi ablaka fényárban úszott, mintha a ház égne belül. Földszintjén volt a nagy, széles szalon, tíz csillárjával, amelynek fényét a vörös falakon elhelyezett dísztükrök megsokszorosította és vakító fény kékéket vetett az ivók fejére, mint valami sugárzuhany. Ez a keskeny, hosszantnyuló terem valami olcsó varázskastély tükörfolyo-

sójára emlékeztetett és a szalon végében egy asztal körül szorosan egymás mellett ültek a hölgyek, olyan csoportozatban, amely valami feltornyosodó és ingadozó gúlához hasonlított. Fátyolszerű fehér ruhák, mezítelen karok és vállak közt olykor-olykor kezek nyúltak elő, amelyek egy csomag olcsó, közönséges dohányból cigarettát sodortak. Az ing kivágása elárulta meztelen keblüket és némelyiknek prémes hónalját is. Minden lány magas, tornyos, fantasztikus frizurát viselt, amely aranypapírból való virágai volt díszítve és ezek kacér fürtjei homlokukba lógtak.

A kasszában számtalan széles palack között, amelyek a nagy tükörből visszatükrözödték, a gazdasszony trónolt. Az idős hölgynek szürke hajából hatalmas, díszes, tornyos frizurát csinált a fodrász, amely haj ék még itt-ott szőke fényekkel csillámlott, mint valami diadém. Az öreg nő régimódi színpadi markizhoz hasonlított, ruhája bűvész mesterek köntösére emlékeztetett, piros szaténból volt, gazdag csipkedíszítéssel. Mellette állt férje, egyik könyökére támaszkodva: egy fiatal fickó, gondosan borotvált pofaszakállal. Mellényén vastag óralánc fityegget és zöld posztóból való vadászkabátja elárulta karja hatalmas izmait.

Az asztalok lassanként megnépesedtek. Mindenféle fegyvernemhez tartozó katonaság lepte el őket. Két hosszú, fekete bajuszú pincér szaladgált fel és alá, mint több és több pohár állt márványlapu asztalokon. A zsvaj egyre növekedett. A katonák rövidre nyírt koponyái alatt agyuk egyre felhősebb let, arcukat a részegség pirossá és kötekedő kifejezésüvé tette. Néha idegesen megcsörrentek a kardok és a terem lármája dühös morgássá erősödött.

A gázlámpák és a gőzölgő puncsok következtében a teremben mind nagyobb lesz a hőség és a lányok bőrén az izzadságcsöppek felolvasztották az olcsó arcfestéket, mely szürke sávokban folyt le.

Az első emeletre vivő lépcsőn mind több és

több pár tűnt el, hogy rövid idő múlva újból megjelenjenek a teremben. A vendégek jöttek-mentek, a katonák köré szürke kalappal vagy sapkával a fejükön polgárok is vegyültek. Mind zajosabb, tombolóbb lett az orgia, bármily halálosan fáradtak és álmosak is voltak a lányok.

Egyik-másik leány hátrahajtott fejjel ült a széken, keze félig felbomlott frizurája alá volt dugva és amint így könyökölt, látszott hónaljának préme és álmoasságtól félig lehunytt szeme.

Az egyik nőnek csupasz karjára nagy betűkkel ez a szó volt betetoválvá: „Szerelmem...” ez alatt valamikor férfinév állhatott, melyet egy elkeseredett napon a nő kikapart, kivágott, kitörölt élő húsának fájdalmában és lázában. Egy másik nő magasan húzta fel térdét, karjával átölelte lábszárát és orcájával a hideg falhoz támaszkodott, hogy ébren tartsa magát.

A nőket mámoros álmoasságukból egy pillanatra magukhoz térítette az, hogy egy pincér tálcán egy arany pénzdarabot vitt keresztül a termen. A nők babonásan köpködtek a húszfrankos arany után. Végre itt volt az éjfé! Az uccai ablaktáblákat becsukták és a gázlángokat eloltották. Már csak a terem végében világított egyetlen csillár, amely alatt két-három rendületlen ivó, lányok társaságában mulatott. Minduntalan szólt az éjjeli csengő, mely új vendéget jelzett és a mulató társaság egyre szaporodott az éjszaka újabb lovagjaival. Abban a félhomályban, amely most a szalont elborította, abban a sötét ködben, mely a dohányfüsttől és emberi kigőzölgéstől szinte sűrű volt, a nők fakó arccal és álmos mozdulatokkal vánszorogtak. Olyanok voltak, mint a megsebesült denevérek. Letelepdedtek a padra, fáradtan, összetörve nyújtózkodtak ki s úgy terültek ott el, mint valami rongycsomó, mintha nem is emberek lennének. A terem végében, ahol világos volt, a vaskályha három cinkgráciája csillogott s alattuk még mindig ott beszélgettek heves

taglejtésekkel a korhelyek. A lányok fáradt fejüket a szék támlájára hajtották, szoknyájuk magasan felcsúszott térdük fölé. Így töltötték el az éjszakát, egészen pitymallatig, reggeli öt óráig, amíg végre ágyaikba mehettek aludni...”

A háború előtti Budapest nagyszámú elegáns bordélyházaival európai hírességre tett szert.. A külföldiek figyelmét különösen az egyik óuccai bordélyház kötötte le, melynek néma portása volt. A belépő idegennek a portás megmutatta a házban található prostituáltaknak falon függő kis fényképeit. Azoknak a prostituáltaknak fényképe, kiknél vendég volt, le volt takarva. Az idegen a portásfülkében kiválaszthatta a neki tetsző nő fényképét, mire a portás megnyomott egy villanygombot és a fénykép automatikusan elhalványult s helyette a „foglalt” szó jelent meg az üvegtáblán.

Európai hírességre tett még szert az egyik magyaruccai bordélyház is, melyet egyetlen Budapestre ránduló idegen se mulasztott el megtekinteni.

Hogy a bordélyházakról itt felvázolt képet teljessé tegyük, a következőkben Gotthold Lehnerdt után egy olasz kikötőváros bordélyházának rajzát adjuk, melyet főleg tengerészek és munkások keresnek fel:

„Nápolyban egy rendőrkollégám kalauzolása mellett felkerestük az egyik kikötői bordélyházat. Az itt átélt látvány örökké feledhetetlen marad számomra. A város egyik hírhedt részében odúszerű házba léptünk. Ez egyetlen nagy szobából állott, hátul pedig deszkafallal elválasztva, kisebb alkov volt beépítve. E két helyiség közötti ajtót molyrágta rojtozott szélű, pizsoktól fényes függöny választotta el. A nagy szobában pipafüst és borgőz között 10-15 férfi ült szegényes ruházatban a fal mellett elhelyezett fapadokon. Az alkovban ágy állott, melyben a matracot piszkos rongyok helyettesítették. Ebben puffadt arcú, meztelen nő feküdt egy félig levetkőzött fiatalemberrel. Néhány perc múlva a

férfi elhagyta az elkovot s a helyiség tulajdonosa a sorban utána következő férfit szólította fel előkelő kézmozdulattal, hogy a függöny mögé lépjen. Borzongva kérdeztem kollégámtól, hogy mennyi az itt szokásos ár. Körülbelül 25 fillérnek felelt meg...”

A bordélyházakba be nem kaszányázott prostituáltakat a rendőrség úgynevezett „egészséglap-pal” látja el. E fekete könyvecske a prostituált személyi adatait tartalmazza és külön rovatok szolgálnak a hetenkint egyszer vagy kétszer történő rendőrorvosi ellenőrzés bejegyzése számára.

E lapokkal ellátott nők egy része úgynevezett nyilvános házban lakik. E házak abban különböznek a bordélyházaktól, hogy nincs külön közös szalonyuk, minden egyes prostituálnak külön” szobája van és itt fogadja vendégeit, akikkel rendszerint a ház kapualjában vagy ablakán keresztül ismerkedett össze.

A rendőri felügyelet alatt álló nő életének nagy része az uccán játszódik le. A nagyvárosok legforgalmasabb uccái azok, melyeket nagy előszeretettel keresnek fel. Egyes uccák este kilenctől tizenkettőig valóságai hemzsegnek a prostituáltaktól, elannyira, hogy tisztességes nő ebben az időben nem is mutatkozik ezeken az utakon férfikíséret nélkül, bár a prostituáltakat általában könnyen meg lehet különböztetni a tisztességes nőktől feltűnő, sokszor ríktó színü ruházatuk és modoruk miatt, mellyel a férfivilág figyelmét magukra akarják vonni. A legtöbb város csak bizonyos uccákban engedi meg a prostituáltak sétáját, melyet „strich”-nek neveznek Budapesten és Bécsben. Azonban ezekben az uccákban sem szabad a férfiakat megszólítani, nem szabad csoportosan járkálniok, álldogálniok, csak ha a férfi csatlakozik hozzájuk, szabad velük összeismerkedniük.

Szigorúan ügyel erre a rendőr, a prostituáltak réme. A legtöbb nagyváros külön titkos rendőröket

tart e rendészeti szabályok ellenőrzésére. Azonban a lányok rendszerint gyorsan felismerik e „titkos” rendőröket, jelt adnak egymásnak és a tilos ucca csakhamar kiürül.

A rendőrség a legkisebb kihágást is elzárással bünteti. Ez azonban talán nem is oly tragikus az ucca lányaira nézve. Legalább van néhány nyugodt éjszakájuk, melyet átálhatnak. Sokkal súlyosabban érinti a prostituáltat az a túlzott ügybuzgalom, melyet sok város rendőrhatalmára részéről tapasztalnak. Különösen akkor érinti ez a lányt súlyosan, ha búcsút akar mondani piszkos mesterségének és vissza akar térni a polgári életbe. A hatóság rendszerint nem hiszi el, hogy a lány szándéka komoly és állandó vegzatúrák azt eredményezik, hogy a polgári munka előbb-utóbb lehetlenné válik a lány számára s kénytelen újból kimenni az uccára, hogy egzisztenciáját biztosítsa.

Kurt Moreck érdekes példával világítja meg a lányok e hányatott életét. A következő sorok egy prostituált emlékkönyvből valók:

„Frankfurt am Main-ban történt. Untam már ezt az életet, napról-napra kimenni az uccára, undok beszédeket hallani s a férfiak érzékiségét kielégíteni – mindez undorral töltött el. Azonkívül a rendőrség örökös üldözése is idegesített. Megfelelő állást kerestem tehát és találtam is. Éjjeli vendéglő volt, azonban itt nem folyt oly közönséges élet, mint sok más lokálban. A gazdaasszony, ki még fiatal volt, a legszebb akart lenni és éppen azért alkalmazott engemet, mert nem voltam számára konkurencia. Ez igen megfelelt nekem. Végre-valahára nem kell szépnek lennem!

Csak jobb közönség kereste fel a helyiséget s bár nagy számlát csináltak, tisztességesen viselkedtek, aminek igen örültem.

Nem akarom elhallgatni, hogy egyszer-egyszer egy-egy gavallért vittem lakásomra pásztorórára. Azonban nem szorultam rá erre, mert keresetemből

el tudtam magamat tartani. Legjobban annak örültem, hogy nem kellett többé kimennem az uccára.

Három hétig voltam állásban, amikor idézést kaptam a rendőrségre. Nem mentem el, mert korán kellett már az üzletben lennem, de különben is nyugodt voltam, hiszen állásban vagyok.

Egyik reggel két markos rendőr jött értem, kiráncigáltak az ágyból s elvittek a rendőrségre. A rendőrbiztos szörnyű módon megszidott, mert nem jöttem el. Udvarias formában mentettem ki magam, mire a biztos a következőket mondta: Maga M.-ben már rendőri felügyelet alatt állott. Miért megy maga itt állásba és miért nem jelentkezik a rendőri ellenőrzésnél] Erre a következőket feleltem: Biztos úr, szerencsétlen körülmények folytán sodródtam M.-ben ebbe az életbe, melytől Undorodom. Most azonban naponként hat-nyolc márkát keresek és nincs szükségem arra, hogy romlott életet éljek. Abban a helyiségben, melyben alkalmazásban vagyok, igen rendes élet folyik, az ember soha sincsen egyedül az urakkal. Kérem, hagyjon meg állásomban, hiszen olyan boldog vagyok, hogy nem kell többé kimennem az uccára.

Gúnyos nevetés volt a válasz: Most azonban elég! Hiszen ha a helyiség zárva van, maga mégis csak strichre jár!

Odadobta felém az ellenőrzőkönyvet. Sírva kiáltottam: Nem akarok rendőri ellenőrzés alá kerülni, meg akarok maradni az állásomban. De a biztos rámkiáltott: Akár kiváltja a könyvet, akár nem, a mai naptól kezdve számunkra ellenőrzés alatt áll és eszerint igazodjék. Most pedig takeredjék az ördögbe bömbölésével!

Rendőri előírás szerint a rendőri ellenőrzés alatt álló lány nem szolgálhat ki nyilvános helyiségben, tehát akár akartam, akár nem, újból ki kellett mennem az uccára”.

Az olvasóra bizzuk, hogy ebből az épületes történetből a következtetéseket maga vonja le, E fe-

jezet lezárásaképpen pedig még rá akarunk mutatni a rendőri ellenőrzés, a razzia lefolyására, mely ugyancsak számos igazságtalanságnak, bánatnak, sőt öngyilkosságnak is okot szolgáltat.

Minden nagyváros rendőrsége előszeretettel veszi erkölcsrendészeti ellenőrzés alá azokat a kisebb garniszállodákat, melyeket szerelmes párok szoktak inkább rövidebb, mint hosszabb tartózkodásra felkeresni. Előre meghatározott stratégiai terv szerint szokott a rendőrség egy-egy nagyobb különítménye e razziákon résztvenni.

A szállodaportástól megtudják, hogy melyik szoba van elfoglalva s minden egyesbe bezörgetnek: „Itt az erkölcsrendészet, kérem felnyitni!” Hosszabb-rövidebb tanakodás után rendszerint felnyílik az ajtó s a férfi adja meg az első felvilágosítást. A rendőrség közegei pontosan megkérdezik tőle, hogy ki az a nő, akivel együtt van, mióta ismerik egymást stb. Majd ugyanezt kérdezik meg a nőtől is, persze olyképpen, hogy sem a férfi, sem pedig a nő nem hallhatják a rendőrközegeknek adott választ. Ha a válasz egyezik s a rendőrség így meg tudja állapítani, hogy nem valami futó ismeretségről van szó, hanem hosszabb barátságról, úgy bocsánatkérés közepette továbbáll. Ha azonban a két érdekelt fél felvilágosításai nem egyeznek, ha például nem tudják egymás nevét, foglalkozását, személyi viszonyait, amiből arra lehet következtetni, hogy az ismeretségük nem valami régi keletű, úgy a nőnek, hacsak nem áll rendőri ellenőrzés alatt, a rendőrökkel kell mennie és másnap egészségügyi vizsgálatnak vetik alá s ha nincs rendes foglalkozása, a tolonházba kerül.

Persze gyakran megesik, hogy egy-egy könynyelmű teremtés, aki távol van attól, hogy a szerelmeskedést üzletszerűen űzze, olyképen szintén a rendőrség kezébe kerül. Sőt Budapesten történt, hogy egy ilyen razzia alkalmából másfél évvel ezelőtt az egyik kétségbeesett lány levetette magát a szál-

loda harmadik emeletéről és holtan terült el a kövezeten. Életével fizetett meg tehát a rövid pásztoróra kétes értékű gyönyöreiért. A nyomozás folyamán megállapítást nyert, hogy a lány egyik előkelő vállalat jól fizetett irodai alkalmazottja volt s ebben az esetben kétségtelenül rendőri túlbuzgóságról beszélhetünk. Másrészt viszont a nagyvárosi razziák azt igazolják, hogy az ilyen szállodákban összefogott lányok nagy százaléka nemi-beteg s ez teszi indokolttá a razziák megtartását.

ADALÉKOK A PROSTITÚCIÓHOZ

Irta:

Dr. A. MOLL
egészségügyi titkos tanácsos

XV. Milyen a prostituált?

A prostituált jelleme – Hazudozása – Hengegése – Álházasságok – Nem ismeri a magántulajdon fogalmát – Az eleven takarékpersely – Sokan családjukat tartják el – Ragaszkodásuk törvénytelen gyermekükhöz – A társadalom teszi őket jellemtelenekké – Vendégei gyakran becsapják és zsarolják a prostituáltat – A bíróság nem hisz nekik – Viselkedésük nem mindig feltűnő – Alkoholizmusuk – Az Alfonz és a strici – Nemi rabszolgaságuk a stricivel szemben – A prostituálttal való durvaság erotikus magja – A strici és a társadalom

Ami a prostituált jellemét illeti, úgy különösen hazudozó voltát szokták kiemelni. E tulajdonsága részben a beteges szélhámoskodásban, részben pedig a hisztériában és tipikus gyengeelméjűségben gyökerezik. Közismert az a gyorsaság, amellyel a legtöbb prostituált egész regényeket hord össze: a gárdatisztról, aki tizenötéves korában elcsábította, vagy a férjéről, aki Dél-Amerikában vagy Egyiptomban elhagyta őt, szoktak e fantasztikus regények szólni. Se hely, sem pedig személy, legyen az akár bíró, akár pap, nem imponál a prostituálnak. Legkevesébbé azonban azok, akik a prostituált nőket komolyan veszik. Leginkább még annak mondja meg talán az igazat, kinél meggyőződött arról, hogy jóindulattal van iránta és nem az erkölcsprédiká-

tor köntösében fordul hozzá. Az a feltevés, hogy a nő a legalkalmasabb a prostituált befolyásolására, újabb időben különösen a nőmozgalom hívei között talált erős hangsúlyozásra. Azonban nem mindig helyesen. Nem szabad megfélekednünk arról sem, hogy az erkölcsprédikátor igen gyakran szemérmetlen szándékkal közeledik a prostituált felé és természetes, hogy ily körülmények között neki is csak megvetés lehet az osztályrésze. Minthogy ez igen gyakran esik meg a prostituálttal, gyanakvóvá válik minden erkölcsprédikátorral szemben. Hogyha azonban meggyőződött arról, hogy az, akivel beszél őszinte szándékkal közeledik hozzá, úgy teljesen mindegy neki, hogy férfi-e az illető avagy nő. A hazudozással szoros kapcsolatban van a hengegés is. Ha bizonyos személyeket sokat emlegetnek nyilvánosan, – egyre megy, akár nagystílű szélhámós, vagy pedig előkelő arisztokrata-e az illető, kinek gáláns kalandjairól sokat beszélnek – bizonyosak lehetünk benne, hogy számos prostituált mindjárt azt fogja mesélni, hogy az illető szemérmeltyel kapcsolatban állott. A hengegési vágyhoz hozzátartozik a prostituált azon kívánsága is, hogy többnek lássék, mint amennyi valóban, vagy pedig, hogy szaktársnőinél magasabb nívón állónak tűnjék fel. Így érthető, hogy a prostituált számos arisztokrata zilált anyagi viszonyait fordítja a saját előnyére és a közvetítők egész raja foglalkozik azzal, hogy a prostituált számára arisztokrata férjet szerezzen, azzal a hallgatólagos megállapodással, hogy a válás azonnal be fog következni. Egyébként megtörténik ugyanez a nem prostituáltak körében is és csupán az összeg nagyobb, amennyiért számos kereskedő, különösen Amerikában, arisztokrata férjet vásárol leánya számára. Különben is, ha a prostituált jellemét meg akarjuk tárgyalni, állandóan összehasonlításokat kell tennünk más foglalkozásokkal, mert csak így jutunk objektív ítélethez. Ha más foglalkozási ághoz tartozóknak

előkelő körökből származó klienseik vannak, úgy szintén gondoskodnak arról, hogy ez széles körökben ismeretessé váljék.

A magántulajdon fogalma igen gyakran nem egészen szabatosan van kifejlődve a prostituáltnál. A legtöbb prostituált például magától értetődőnek tartja, hogy a kölcsönképpen vagy megtekintésre kapott gyűrűt, ékszereket és hasonló tárgyakat megtarthasson. Bizonyos hírhedtségre tett szert e téren az egyik párisi prostituált, akinek femme-tire-lire, az eleven takarékpensely volt a gúnyneve. E nő a kávéházakban nagy előszeretettel adatott magának arany húszfrankosokat s ezeket a szájába vette és elnyelte, hogy minden utólagos reklamációt kizárjon. Otthon azután a természetes útján hozta a pénzdarabokat ismét napvilágra.

Azonban számos prostituált becsületesség dolgában minden normális emberrel felveheti a versenyt. Foglalkozásukat üzletnek tekintik, melyet épügy vezetnek, mint a többi tisztas kereskedő. Mercier mond el egy esetet, mely körülbelül száz évvel ezelőtt játszódott le Parisban: Egy férfi hatalmas összeggel telt pénztárcát veszített el az uccán. Ezt egy szegény prostituált találta meg, aki meggondolás nélkül juttatta vissza az összeget tulajdonosának. Számos ily prostituált létezik még ma is.

A prostituált jelleme azonban mégsem^ annyira barátságatlan, mint ahogy azt sokszor leírják. Számos prostituált családját segíyezi és igen megható az a szeretet, mellyel e szerencsétlen nők törvénytelen gyermekük felé fordulnak. De ha a prostituált nemesebb vonásai gyakran elhalványulnak, vagy nem mutatják őket, úgy ennek okát a társadalomban kell keresni. Teljesen osztom Robert Hessen-nek azt a véleményét, hogy a prostituált, ha eredetileg nem is volt angyal, mégis akad közöttük sok jó teremtes is, ezeket azonban a társadalom tette lassanként jellemetlenekké. A férfivilág igen

gyakran becsapja a szegény lányokat. Eltekintve attól, hogy a nekik járó fizetség, mely „erkölcstelen üzelmekből származik”, per útján nem is érvényesíthető, a lányok jól tudják, hogy a bíróság úgysem ad hitelt nekik. Azonkívül a férfi úgy megy el tőlük, hogy rendszerint nem is tudják, hogy kicsoda. Végül pedig a prostituált állandó zsarolásnak van kitéve az úgynevezett tisztességes férfiak részéről, akik a rendőrséggel való mindenféle fenyegetés útján tagadják meg a fizetséget. A legjobb társaságból származó férfiak ösztöneik kielégítésére használják fel őket, a társadalom és hatóság részéről pedig állandó üldözésnek vannak kitéve, így jutnak el ahhoz a felfogáshoz, hogy a társadalomban állandó ellenségüket látják és ki kívánhatná ezek szerint ezektől a lányoktól, hogy üzdözőiket és üldözőik által alkotott törvényeket magas becsben tartsák!

Ami a prostituáltak külső viselkedését illeti, úgy ez igen különböző. Az a tévhit, hogy a legtöbb prostituált feltűnően viselkedik, úgy terjedt el, hogy azokat a prostituáltakat veszik leginkább észre, akik valóban feltűnően viselkednek. Sokan azonban úgy az uccán, mint a helyiségekben kifogástalanul viselkednek, annál is inkább, mert a rendőri felügyelet alatt állók félnek a büntetéstől, akik pedig nem állnak ellenőrzés alatt, attól tartanak, hogy ellenőrzés alá kerülhetnek. Különbösen is, itt az üzleti szempont fontos szerepet játszik. Egyik részük – s ezek az alacsonyabbrendűek – arra törekszik, hogy feltűnő modoruk segítségével minél hamarabb tegyenek szert férfikíséretre, másik részük pedig annál raffináltabb: jól tudják, hogy szerény modoruk segítségével ugyancsak felkeltetik a férfivilág figyelmét és éppen a magasabb osztálybeli férfiakat inkább tudják magukhoz csábítani e fogással. Azonban igen gyakran a legalacsonyabbrendű prostituálnál is feltűnően jó modort tapasztalhatunk. Idevontakozóan egyik or-

voskollégám közli velem a következőket: Városbójában egy magasrangú tiszt felesége intim barátságot kötött az egyik prostituált nőbetegével, aki természetesen nem tudott róla, hogy a nő prostituált és nem győzte eléggé hangsúlyozni orvoskollégámnak, hogy mennyire jólnevelt az illető hölgy.

Igen gyakran ki szokták emelni a prostituáltaknak az alkoholizmus iránt mutatott hajlandóságát. Azonban az alkoholélvezetnél több szempontot kell megkülönböztetni. És pedig az üzleti érdeket és az alkohol élvezete iránti komoly hajlandóságot. A bordélyházakban a prostituáltat a gazdaasszony kényszeríti az alkohol élvezetére, úgyszintén a különböző bárókban és más helyiségekben is. Ily helyeken a prostituáltak és férfikísérőjének alkoholélvezete igen nagy, még pedig azért, mert a nő per centet kap az elfogyasztott ital után, vagy pedig attól fél, hogy a gazda vagy a pincérhad rossz szemmel nézi majd, ha nem fogyasztanak elég alkoholt. Ehhez még az is hozzájárul, hogy egymásik prostituált szívesen látja, ha leendő ágyastársa kissé be van csípve, mert így könnyebben érhetnek el nála magasabb fizetséget. Azonban számos prostituáltnál az alkohol élvezete egyben öncél is. Hangsúlyoznom kell azt is, hogy sok lány viszont egyáltalában tartózkodik az alkohol élvezetétől.

Igen fontos jelenség a prostituált életében a kitarzott, vagyis az a férfi, aki a leány prostitúciójából él. Ez a típus különösen a nem kaszárnázott prostituáltak mellett található meg. Berlinben Louisnak vagy Ludwignak hívják, Parisban a maquereau az Alfonz névre hallgat, Bécsben pedig a kedélyes strici elnevezés szolgál e foglalkozás megjelölésére. (Budapesten ugyancsak stricinek vagy latrigónak hívja a köznyelv a prostituáltak e barátját. *A ford.*)

Különböző szempont viszi rá a leányt arra,

hogy kitarítottat fogadjon magához. Általában csak fizető férfivel adják össze magukat, azonban meg van az a szükségletük is, hogy valakivel szerelemből, fizetség nélkül közlekedjenek és ezt a férfit ők maguk keressék ki maguknak. Közelfekvő dolog, hogy züllött férfiak a lányok e szokásokat kihasználják. A lányoknak kitarítottjaik iránt érzett szerelme néha oly nagy, hogy Krafft Ebing ezt az állapotot helyesen jelöli meg a „nemi rabszolgaság” elnevezéssel: ez tehát valamely embernek abszolút, azonban nem perverz függősége a más nemű embertől, amikor is az uralkodó fél akarata az elnyomott akarata felett úgy érvényesül, mint a földesúr hatalma jobbágyai felett. A pszichoszekszuális tényező is lényeges szerepet játszik itt, azonban elsősorban az erősebb férfiban való támasz szükséglete a döntő.

A kitarított igen gyakran a védelmező szerepét is játssza, ezt a tényezőt azonban sokszor túlbecsülik. Az az eset, mikor a kitarított kényszeríti ki a prostituált vendégéből a fizetséget, igen ritka. A prostituált többnyire teljes függőségben él kitarítottjától. Veszekedés, bántalmazások, melyek szinte kéjes érzetet ébresztenek a leányban, nem akadályai annak, hogy kevéssel utána újból intim érintkezés ne fejlődjék ki közöttük. A kitarítottak többnyire a bűnözők világából származnak s a közvélemény így is képzelel el magának e legényeket. Azonban újabb időben itt is változás állott be. A kitarított elegánsabb lett, finom kávéházakban fordul meg. Külsejük e megváltozásának okát abban kell keresni, hogy a magasabb körökből származó kitarítottak száma állandóan növekszik. A viszonyokban jártas ember körülbelül harminc százalékra becsüli a jobb osztályokhoz tartozó striciket. El tudjuk képzelni, hogy a viszonyok állandó rosszabbodása következtében számos félbenmaradt vagy eladósodott egzisztencia e foglalkozási ágra vetette magát. Különösen alacsonyrendű ez a foglalkozás már

csak azért is, mert a kitartott rendszerint javíthatatlan. Emellett azonban néha emberséges érzés is lakozik bennük. Bizonyos összetartás tapasztalható közöttük és ha kiszabadul közülük valamelyik a fegyházból vagy dologházból, úgy ünnepélyesen fogadják. Hans Oszvaldtól tudjuk a következőket: Az egyik kitartott büszkén mesélt neki „fejlett szociális érzékéről”: „Tudja kérem, igen sok szociális jelentőségű dolgot vezettem be a mi köreinkbe. Gondoskodtam arról, hogy dalárdánkban, mely különben ötven tagot számlál, segély egyesületet is alapítsunk azok számára, kiknek menyasszonya a női dologházba vagy kórházba kerül. Nagy összetartás van közöttünk”. Azonban ezen esetleges jobb vonások ellenére is a szakértők megegyeznek abban, hogy a strici a leggyűlöletesebb emberfajta és a prostituált helyzete különösen akkor sajnálatraméltó, ha ily embernek van kiszolgáltatva.

A legtöbb állam üldözi a kitartottakat vagy legalább is dologházba utalja őket. Azonban a törvény szigora nem igen tud segíteni ezeken az állapotokon, mert a leány nem árulja el szerelmesét a rendőrségnek s így nehezen lehet bizonyítani azt a körülményt, hogy a férfi a leány fajtalanzkodásából él. A leány e viselkedésében egyenlőképpen játszik szerepet a strici iránti szerelme és annak bosszújától való félelme.

XVI.

Prostitúció és perverzió

A szigorú masszörnő – Flagelláció – A férfiak fűzői – A vesszőzés – Különböző izlés – A katekizmusból való „kihallgatás” – A hirdetés – Homoszekszualitás és mazochizmus – „Szigorú masszászs” és „angol nevelés” – Hullagyalázás – Gyerme prostitúció – A budapesti „ponnyistálló” – Homoszekszuális prostitúció

Minthogy a prostituált foglalkozását kereseti forrásnak tekinti, természetes, hogy látogatóinak igényeihez iparkodik alkalmazkodni. Ebből magyarázható, hogy a prostituáltak perverz emberek ösztönének kielégítésére is törekszenek.

A XIX. század elején Bertley asszony Londonban a szigorú masszírozónő szerepét vállalta. Látogatói a legjobb társadalmi körökből kerültek ki. Saját találmányú szerszám segítségével, mely a látogatók megbilincselésére szolgált, folytatta e mesterséget, mely végeredményképpen a szodomazochisztikus korbácsolásból állott. Arról is van híradásunk, hogy IV. György is felkereste az egyik ilyen „masszörnőt”.

Újabb időkben a londoni „Society” című lap foglalkozik legtöbbször a flagellációval. Ebben az újságban többek között még az úgynevezett fűzőmazochizmussal is találkozunk. A fűző szűk volta bizonyos személyeket mazochisztikus kielégülésben részesít. Férfiak által használt ily fűzőkről is szó esik e folyóiratban és bizonyára nem a véletlen összetalálkozása, hogy éppen itt hirdetnek fűzőket férfiak számára.

Egy hamburgi prostituált 1887-ben megjelent emlékirataiból tudjuk meg, hogy mi mindent követelnek a lányoktól a bordélyházakban: „A legmegszokottabb ily irányú jelenség a hársfaveszőkkel való megvesszőzés, azonban mindegyik kéjencnek más és más kívánságai vannak e téren. Nagy figyelmet fordítanak a vesszők hosszára és vastagságára, arra a szalagra, mely a pálcikákat összeköti, szalag színére, szövetségére stb. A legtöbb keskeny, vörös szalagot részesít előnyben, azonban vannak olyanok is, akik a kék vagy zöld színt kedvelik, a sárgát azonban sohasem. Azt is pontosan meghatározzák, hogy mily erősen kell őket ütni”. Azután az egyik klienséről mesél, aki rendszeren szombat este hat és hét óra között kereste fel. Meg volt határozva, hogy milyen öltözékben kell e vendégét fogadnia: Lila ruha, fehér vászonkötény, fekete szalaggal, fehér főkötővel a fején és elválasztott frizurával. Ez az úr rendszerint új kis virágcsokrot hozott magával, továbbá Luther kis katekizmusát. Ekkor azután a lánynak ki kellett őt hallgatnia a katekizmus egyik vagy másik fejezetéből és ha hibát követett el, a virgáccsal rá kellett egyet ütnie. Harmadik példaképpen egy tisztviselő esetét hozza fel, kinek az volt a vágya, hogy ifjú lányokat borotvával a hónuk alatt vagy más titkos helyükön megborotváljon.

A bordélyházakban számos perverzitás talál otthonra. Ha azonban a bordélyházi rendszer ellenzői azt hiszik, hogy a pervezitások kizárólagos forrása itt található meg, úgy tévednek, mert a szabad prostitúció ugyanily mértékben tesz eleget vendégei hajlamának. Sőt igen gyakran találkozunk újsághirdetésekkel is, melyek ily felkínálkozást tartalmaznak. Természetesen e hirdetéseket és felkínálkozásokat csak a beavatottak értik meg. A homoszekszuálisok igen gyakran keresnek hirdetés útján barátokat és barátnőket. A jeligéjük rendszerint „Sappho” vagy „Uranos” szokott lenni s ez

minden kétséget kizár. Mazochisztikusak az olyan hirdetések, melyekben Vanda keresi a Severint vagy pedig Severin a Vandát – ezek ugyanis Sacher-Masoch „Vénus-bandában” című közismert mozichista regényének főszereplői. Gyanúsak továbbá az olyan hirdetések, melyeknek jeligeje „szigorú masszázs”, vagy „angol nevelés”.

Hogy mennyire alkalmazkodnak a prostituáltak a perverz szükségletekhez, az abból is kitűnik, hogy Berlinben egyes prostituáltak sántának tetteik magukat, ha távolból megpillantják azt a bizonyos urat, akiről közismert, hogy csak a sánta lányok érdeklík.

Leo Taxii, ki annakidején a klerikalizmus ellen furcsa, de etikai szempontból nem kifogástalan harcot folytatott – azt állította ugyanis, hogy Bitru ördöggel állott összeköttetésben, – könyvet írt „La Prostitution Contemporaine” címmel s bár e könyv nem igen mélyen szánt, tartalmi szempontból mégis kifogástalan. Kimerítően felvázolja könyvében a prostitúciónak a perverzitással való kapcsolatát és itt tesz említést arról a prelátusról, ki ben a holttest látványa ébresztett szekszuális ingert. Minthogy pedig holttest nem állott rendelkezésére, úgy a bordélyházban teremtett magának megfelelő szituációt. Itt kívánságára mindent megfelelőképen rendeztek el. Az egyik prostituáltat, aki halottnak tetette magát, két gyertya között szabályszerűen felravatalozták s miután a prelátus halotti imát mondott fölötte, szekszuális vágyainak kielégítésére használta fel a mozdulatlanul fekvő nőt. Hogy a perverz egyénből Leo Taxil-nál katolikus prelátus lett, azon nem kell csodálkoznunk. Én azonban sokkal valószínűbbnek tartom, hogy ott ez illető csak katolikus lelkésznek öltözködött ki, mert perverz ingerének ez is fokozására szolgált.

A gyermekprostitúciót is fel kell említenem. Igen gyakori és igen elterjedt a fiatalokú gyermekek proistituálása. A Pall-Mall című londoni újság

1885-ben megjelen leleplezéseit bőven foglalkoznak e tárggyal. Kb. 50 évvel ezelőtt az egyik budapesti bordélyházban is, melyet ép ezért ponnyistallónak neveztek, kizárólag fiatal lányokat tartottak, akik azonban már betöltötték a törvényes kort. Számos anya kerítónőjévé válik saját kiskorú gyermekének kik az uccán virágokat, gyufát és hasonló tárgyakat árusítanak, s gyakran keresik e módon a szekszuális kapcsolatokat is. Nagyvárosokban sokszor látunk anyákat, akik feltűnően öltözött lánygyermekkeikkel sétálnak az uccákon. Kétségtelen, hogy itt a férfiak csábításáról van szó. Hogy azonban ez igen gyakran zsarolásokhoz is vezet, az könnyen érthetővé válik, ha tekintetbe vesszük, hogy kiskorúakkal való fajtalankodásokat a törvény súlyosan bünteti.

De a prostitúció a homoszekszuálisok igényeit is kielégíti. Igen gyakori eset, hogy normális érzelmű férfiak és nők szolgálnak a homoszekszuális férfiúi és női betegek kielégítésére. Meg kell azonban itt jegyezni, hogy a homoszekszuális prostitúció szintén szoros kapcsolatban áll mindenféle zsarolási manőverrel. Számos prostituált férfi inkább zsarolásból él, mint a prostitúcióból. A homoszekszualitáson alapuló zsarolások azonban asszonyok ellen már csak azért sem irányulnak, mert a női homoszekszualitást a törvény nem bünteti. A homoszekszuálisok ingereit kielégíteni hivatott férfi-prostituáltak nőies viselkedésükről már külsőleg is felismerhetők. Tudniillik erősen festik magukat, a járásuk nőies, himbálódzó, sőt egyesek női ruhát is hordanak. A női ruhában járkáló ily férfiakat gyakran meg sem lehet különböztetni a normális nőktől. Tudunk oly esetekről is, hogy e női ruhába öltözött férfiakhoz normális hajlandóságú férfiak közeledtek, amikor is a férfitprostituált valamely kifogás örve alatt (például havibaj) megtagadta a coitust és valamilyen perverzitás segítségével elégitette ki partnerét.

XVII. A prostitúció okai

A férfi késői nősülése – Nagy kereslet – Degeneráció – Büntetett és prostituált gyakran hasonló jelleme – Tetoválás – Szűkös lakásviszonyok – Törvénytelen anyaság – A gazdasági tényező szerepe – A prostituáltak nagy százaléka azelőtt cseléd volt Ennek okai – A defloreálás szerepe – Az alkohol mint kerítő – A nagyvárosok szerepe – Az ipari városok – Kampfmayer elmélete – A csábítás – A cicomázás és luxus utáni vágy – Az alkalmi kerítés – Lánykereskedelem – A genfi koncenció – A lányexport – A hatóság tehetetlen – Sokhelyütt meg van vesztegetve – Lánykereskedelem apróhirdetés útján

Az a közkeletű kísérlet, mely a prostitúciót egyetlen okra akarja visszavezetni, sikertelen kell, hogy legyen. Már az a körülmény, hogy legalább is két személynek kell szerepelnie: a prostituáltnak és szeretőjének, egymagában is azt mutatja, hogy az okozatok láncolatának kell itt közrejátszania.

A férfi szempontjából tekintetbe kell vennünk, hogy gyakran csak oly korban nősül, mikor a nemi ösztön már régen felébredt és kielégítést követel, azonkívül számos férfi úgy nőtlen, mint nős korban változatosságra vágyódik. Mikor a nagyvárost tesz oly gyakran felelőssé a prostitúció elterjedéséért, úgy az idegenforgalom fokozott voltát sem szabad tekinteten kívül hagynunk. Idegenek, he-

lyesebben mondva a kisvárosiak és falusiak azok, akik, ha a nagyvárosba jönnek, tömegesen keresik fel a prostitúciót. Bátran megkérdezhetünk erre vonatkozólag minden szakértőt, hogy mit jelent a kongresszusok ülésezése a prostitúció számára és meg fogjuk tőlük hallani, hogy e napokon a prostituáltak bevétele mily nagymértékben fokozódik. Természetes, hogy a prostitúció e vidéki vendégei között számos nős embert is találunk. Arra használják fel a nagyvárosban való tartózkodásukat, hogy egyszer végre valahára amúgy istenigazában „kitombolhassák” magukat. A változatosságban található gyönyörön kívül igen gyakran csábítja a férfit a prostituált alacsonyrendű volta is és különösképpen pedig feltűnő ruházatuk és a közlekedésben való raffinaitságuk. Bizonyos tehát, hogy a férfi ösztönélete és érzései a felelősek a prostitúcióért.

Számos szempont vezetheti a nőt a prostitúcióhoz. Elsősorban el kell ismerni, hogy sok prostituált valóban dégenérait. Igaz ugyan, hogy ez még nem vezet el szükségképpen a prostitúcióhoz, azonban életük stabilitása mindenesetre szenved dégenérait voltak következtében. Bizonyos habozás jellemzi egyéniségüket, etikai, szociális és más ellentézetek nem igen találnak náluk megfelelő talajra. A degeneráció gyakran valóságos betegség formájában nyilatkozik meg náluk, p. o. nehéz hisztéria, gyengeelméjűség stb. elég gyakori jelenség e körökben. Későbbi fejezetben bővebben fogjuk megtárgyalni az egyes degenerációs tüneteket. Itt csak annyit akarok megjegyezni, hogy Lombroso a büntettest és a prostituáltat egyenlő társadalmi fokra helyezi, amennyiben a női nemnél bizonyos mértékben a prostitúciót tekinti a férfiúi bűncselekmények equivalensének. Mindkét kategóriánál különös súlyt helyezett a degenerációs jelekre. Ezek közé számítja a tetoválást is, ami inkább pszichikai, mint anatómiai jellegű dolog. Véleménye szerint a tetoválás jellegzetes ismertető jele a bűntevőnek és

megemlíti, hogy számos prostituált különös előszeretettel tetoválja magát. Azonban az utóbbi időben a tetoválást már csak a legalacsonyabb rendű prostituáltaknál találjuk meg és főleg azoknál, akik a gonosztevők világával és a tengerészekkel tartanak fenn kapcsolatot.

A degenerációhoz még szociális tényezők is hozzájárulnak. A prostituáltak legnagyobb része alacsony körökből származik. A szűkös lakásviszonyok következtében már gyermekkorában megfigyelhette a prostituáltak viselkedését, vagy legalább is az illegitim nemi közlekedést. Igen sok prostituált házasságon kívül született és már gyermekkorában idegen emberekhez került. De még ha ez nem is történik meg, a törvénytelen anya szűkös anyagi viszonyai és szociális helyzete következtében nem igen lehet részük rendes nevelésben. Nagy számmal vannak olyanok is, akiket szüleik vagy gyámszüleik már fiatal gyermekkorukban a prostitúció karjaiba hajtottak. Mindezen tényezők természetesen annál nagyobb hatást fejtenek ki, menél inkább korlátozza a velükszületett degeneráció az ellenállóképességüket.

Nagy szerepet játszik itt a gazdasági tényező is. A gyárakban, gazdaságokban és házimunkákban elérhető kismértékű kereset ugyancsak forrásává, valhatik a prostitúciónak. Azonban aligha hiszem, hogy a gazdasági tényező egymagában döntő szerepet játszana. Falun p. o. alig találunk prostitúciót. Ezzel szemben viszont igen elterjedt itt a házasságon kívüli nemi közlekedés, bár falun, még ha az olcsóbb megélhetési lehetőséget vesszük is tekintetbe, a munkabérek aránylag sokkal alacsonyabbak, mint a városokban. Nyilvánvaló tehát, hogy nem annyira a gazdasági viszonyok és kereseti lehetőségek nyomott volta, mint a városba került leányok cicomázási és luxus utáni vágya az, ami a prostitúció karjaiba hajtja őket.

Már az a tény is, hogy annyi sok cselédlányt

találhatunk a prostituáltak körében, azt igazolja, hogy nem a gazdasági szükség a döntő tényező. A hosszú idő óta észlelhető cselédhiány következtében a szolgálólányok helyzete nem a legrosszabb. Hiszen sok prostituált, aki azelőtt munkásnő volt és munkanélküliség miatt vált prostituálttá, bizonyára nem így végezte volna életét, ha cselédleány lehetett volna belőle. A cselédleánynak rendes ellátása van. A lakásviszonyai többé-kevésbé kielégítőek és a bérből könnyen takarékoskodhatik is. Betegsége esetén a munkásbiztosító gondoskodik róla. Látjuk tehát, hogy e lányokat nem a nyomor hajtja a prostitúcióba.

Másrészt viszont kétségtelen, hogy kell lenni bizonyos okoknak, melyek a cselédlányt a prostitúció karjaiba hajtják. Azt hiszem, hogy állásuk kötöttsége és az a rossz bánásmód, melyben sok gazdájuk részesíti őket, elviselhetetlenné teszi számukra az életüket és ezért részesítik előnyben a prostitúcióval kapcsolatos szabados életmódot.

Valamennyi ember, sőt állat is annál vadabban tombolja ki magát, mennél inkább felszabadul a megszokott korlátozások és kötelékek alól. Ezt látjuk a cselédlányoknál is, ha végre sikerül nekik kötelékeik alól felszabadulni, melyek gyakran túlságosan szorosak. Ehhez még hozzájárul az is, hogy a cselédlányok, ha állásukat változtatják, mindenféle kéteshírű „kvártélyos” asszonytól szállnak meg és itt számos kísértésnek és kerítésnek vannak kitéve.

Az elmondottakhoz számos más és talán még fontosabb szempont is hozzájárul. A legtöbb cselédlány nem él családi keretben. A prostitúcióhoz való kapcsolódásukban nagy szerepet játszik az elhagyatottságuk. Addig, amíg a szülői házzal vagy pedig a rokonsággal fenn tudják tartani a kapcsolatot, nem igen válik belőlük prostituált. Othmar Spann fejti ki a következőket: „A cselédlány kora fiatalságában elkerül családjától és teljesen ki van téve a város

szociális kísértéseinek. A cselédlányok nagy része faluról származik, ahol a házasság előtti nemi közlekedés szokása sokkal általánosabb, mint a városban. A leány ily nézetekkel kerül a városba és nem gondolja meg, hogy a házasság előtti nemi közlekedés a városban sokkal ritkábban vezet a házassághoz, mint falun. így aztán igen hamar jelentkezik a törvénytelen gyermek, ez pedig a prostitúció kapuit tárja fel számára. A törvénytelen apa elhagyja s ilyképpen nincs számukra más elhelyezkedés, mint az ucca”.

Még ha a férfit a törvény gyermektartásra kötelezi is, többnyire ez esetben sem lehet rajta a költségeket behajtani s így gyakorlati szempontból ez mitsem jelent a lányra nézve. Különben is a bíróság által megítélt összeg rendszeren annyira csekély, hogy nem elégséges a létfenntartási költségek fedezésére. Maga a lány pedig, ha teherbe esik, rendszerint súlyos szemrehányások között kénytelen munkahelyét elhagyni. Ez különben nemcsak a cselédlányokra, hanem más munkakörben foglalatosskodó lányokra is érvényes. Mihelyt észreveszik terhességüket, elvesztik állásukat és kenyerüket, sőt igen sok esetben hozzátartozóik is elhagyják őket. Látjuk tehát, hogy a törvénytelen gyermek mily szoros kapcsolatban van a prostitúció terjedésével.

Különösképpen ki akarom még emelni azt is, hogy nemcsak a törvénytelen gyermek, a róla való gondoskodás szüksége és az állás elvesztése játszik itt nagy szerepet, hanem a szüzesség elvesztése és a nemi közlekedés megszokása is. Ez igen könnyen vezethet a prostitúcióhoz még akkor is, ha a leány szüzességét igaz szerelemben vesztette el. Az olyan lány, aki rendes nemi életet élt, még akkor is, ha ez tiszta szerelemből történt, később hajlamosabb lesz arra, hogy a nemi közlekedést anyagi téren is kihasználja, mint az olyan lány, aki még nem ismerte meg a nemi élet örömeit. Eléjük kell tehát tárnom azoknak, akik a tiszta szerelemből való nemi életet

meg akarják engedni, ellenben a prostitúció ellen küzdenek, hogy a nemi élet minden formája igen könnyen vezethet a prostitúcióhoz.

Az egyik szociáldemokrata újságban azt olvashattuk, hogy a magasabb társadalmi körökhöz tartozó férfinak a proletárlánnyal való nemi életében mindig van valami prostitúciószerű. Ez a megállapítás teljesen helytálló. Azonban ha proletár deflorálja a proletárnőt és szerelmi viszonyt folytat vele, úgy ha a leányt később elhagyja, az ő felelőssége sem kisebb, mint azé a bizonyos ficsúré, aki a lányt elhagyja s a prostitúció karjaiba kergeti.

Rá kell mutatnunk még arra is, hogy éppen azok a lányok, akik forrón tudnak szeretni, ha szerelmesük elhagyja őket, kétségbeesésükben könnyen választják vigaszul az uccát.

Ebben az összefüggésben újból szólnunk kell még az alkoholról is. Számos író az alkoholnak tulajdonítja a prostitúció számára való kerítésben a legfontosabb szerepet. Ez azonban csak bizonyos esetekben és csak közvetett módon igaz. A defloreálás s a szemérem legyőzése igen gyakran alkoholmámorban történik és ennyiben igaz az az állítás is, hogy az alkohol is szerepet játszik a leánynak a prostitúció felé való fordulásában. Azonban az alkohol, mint látjuk, nem vezet el közvetlenül a prostitúcióhoz, hanem csak a defloreáláshoz és az ezt követő házasságon kívüli nemi élethez, így tehát csak közvetett előidézője és terjesztője a prostitúciónak.

Az eddig elmondottakban főleg a férfi és a nő szempontjából vizsgáltuk azokat a tényezőket, melyek a prostitúcióhoz vezettek. Azonban szükségesnek tartom, hogy a külső tényezőket is vizsgálat alá vegyük. Kétségtelen, hogy mélyebb jelentőséget kell tulajdonítanunk azon ténynek, mely szerint a prostitúció leginkább a városokban virágzik, falun ellenben teljesen jelentéktelen.

Magam is azt hiszem, hogy igaza van Kampf-

mayernek, mikor azt állítja, hogy a különböző szociális osztályelemeknek egyazon nagyvárosba való koncentrációja előbb-utóbb kiváltja a prostitúciót. A nagyvárosokban igen sok fizetőképes nőtlen férfit találhatunk, aki az osztályában uralkodó fel fogások szerint saját osztálytársnőivel nem élhet házasságon kívüli nemi életet s ugyancsak sok olyan nőt találunk, aki nem él rendezett családi körben. Ezzel szemben az ipari városokban a lakosság sokkal egységesebb jellegű. A nagypolgári réteg itt csak igen kevésbé van képviselve és a jómódú fiatal emberek könnyen megengedhetik maguknak azt a luxust, hogy a nagyvárosok elegáns prostituáltjait felkeressék. Viszont a munkások és munkásnők egymás közötti nemi életében nem igen játszik szerepet a pénzért vásárolható szerelem, bár a házasságon kívüli közlekedés az ipari városokban általánosan el van terjedve. Kampfmayer statisztikai összehasonlítást is hoz. Kimutatja, hogy 1900. évi december hó 1-én a főleg ipari munkásokból álló Alsberg kerületben összesen csak 399 prostituált volt található, ezzel szemben az alig 30.000-rel nagyobb lakosságú Berlin kerületben a prostituáltak száma 4147 volt.

Bármennyire is értékes Kampfmayer munkája, a benne felhozott számok mégsem meggyőzőek. Az a körülmény, hogy több avagy kevesebb lány áll-e rendőri ellenőrzés alatt, igen gyakran a rendőrhatalóságok szigorától és az ellenőrzés intenzív voltától függ, nem pedig a prostitúció tényleges elterjedtségétől. Azonkívül maga Kampfmayer is elismeri, hogy a nagyvárosokban a prostitúció vendégei közé kell számítani azt a sok idegent is, ki e városokat hosszabb vagy rövidebb időre felkeresi. Ezzel szemben az ipari városoknak nem igen van idegenforgalmuk. Mindez azt bizonyítja, hogy a számokat így egyszerűen egymással összevetni nem lehet. Viszont Kampfmayer azon alapgondolata, mely szerint az osztályellentétek lényeges szerepet

játszanak a prostitúció elterjedésénél, minden bizonnyal mérlegelést érdemel.

Az említetteken kívül Kampfmayer nem veszi (ekintetbe a következőket sem: A munkás, ha az ipari városban vagy máshol defloreálja is a munkásnőt, nem tartja mindig kötelességének, hogy feleségül vegye. Falun e szempontból sokkal szigorúbb erkölcs uralkodik s a falusi lány a legtöbb esetben a házasság előtti nemi élet ellenére is férjhezmegy és ez tartja távol a prostitúciótól. Minthogy azonban ez az erkölcsi kényszer az ipari munkást nem köti, aláhúzottan kell hangsúlyoznunk, hogy sok lányból, aki házassága előtt nemi életet élt, prostituált válik csak azért, mert defloreálva vannak és a saját osztályukból származó szeretőjük nem hajlandó őket feleségül venni. Elismerjük, hogy igen gyakran a magasabb társadalmi osztályokból származó férfi játssza a munkásnőnél a csábító szerepét. Azonban bármennyire meg is rójjuk e magas osztályból származó férfiak ezen eljárását, fokozottabb mértékben kell rosszalásunkat kifejeznünk azon tény felett, ha a munkásember hagyja el az általa elcsábított osztálytársnőjét. A hallei női klinikán Frankéi doktor huszonnégy prostituált nő között huszonegy olyanra akadt, akiktől azt a feleletet kapta, hogy saját osztályukba tartozó férfiak defloreálták őket. Megfelel ennek számos más tény is, melyet saját tapasztalatomból tudok, így tehát nyugodtan állapíthatjuk meg Kampfmayer-rel szemben, hogy a prostituáltak legnagyobb része a munkásság által déflorált munkásnők köréből származik.

Tekintettel kell még lennünk arra a csábításra is, mely a már régebben prostituált nők befolyása következtében adódik. E prostituáltak rendszeren azt szokták mesélni, hogy nagy összegeket keresnek és a kevésbé ellenállóképes lányokat eképpen csábítják el az alkalmi vagy hivatásos prostitúcióhoz. Természetes, hogy itt a legtöbb esetben csak hencegésről van szó, azonban a cicomázási vágy és luxusra való

hajlandóság a tisztességes lányokat is elvakítja. Képzeljük csak el, hogy összetalálkozik két lány, kik valaha ugyanabban a házban voltak cselédek, az egyik elegáns, ékszerekkel dúsan fel van ékesítve, a másik pedig nyomorúságos rongyaiban kénytelen járkálni. Ha tekintetbe vesszük még azt is, hogy a női nemnél általában erős hajlamosság nyilatkozik meg a cicomázás iránt, úgy nagy akaraterő kell az ellentálláshoz és sokkal inkább csodálkozom azon, hogy számos szegény leány tisztességes marad, mint azon, ha nem tudnak elenállni a csábításnak. Ha arról hall, hogy valamelyik kokott, aki „maga sem több, mint ő”, nagy összegeket keres, úgy ez bizonyára igen erős csábító eszköz. Arról persze bölcsen hallgatnak a prostituáltak, hogy az általuk keresett pénz nagy részét kerítőknek, bordélyháztulajdonosoknak, szabónőknek és ékszerészeknek kell leadniuk. Ha különös alkalom nyílik reá, például kongresszus van az illető városban és a leány meghallja, hogy mennyit keresett azon a héten a prostituált, úgy e számot naivan ötvenkettővel szorozza meg és azt hiszi, hogy ez minden héten így történik. A szűkös napokról természetesen megfeledkezik. Ha még mindehhez a kerítő praktikai is hozzájárulnak, úgy újból csak azt hangsúlyozhatom, hogy nem tudom eléggé csodálni azoknak a lányoknak az ellenállóképességét és erkölcsi bátorságát, akik nyomorúságos tömeglakásokban laknak és mégis ellen tudnak állni mindennek.

E – hogy úgy mondjuk – alkalmi kerítésen kívül a hivatásszerű kerítés is jelentős szerepet játszik. Nagy számban élnek a nagyvárosokban az olyan asszonyok, akik nemcsak a felkínálkozó prostituáltaknak szereznek férfitendékeket, hanem akik férfiakkal állnak összeköttetésben, hogy számukra a kívánt árut megszerezzék. Ebből aztán rendszeres és a nő minden gyöngéjét kihasználó csábítási ipar fejlődik ki, melynek terjedelme a nagyvárosban szinte hihetetlen mértéket ölt.

A kerítés legsúlyosabb formája a leánykereskedelem. Már a középkorban is adtak el német lányokat Velencébe, Londonba vagy más városokba. Azonban a XIX. században a leánykereskedelem igen fokozódott, ami nyilván a közlekedési eszközök fejlődésével függ össze. Németországnak ezen újabb keletű leánykereskedelemben csupán az a szerep jutott, hogy a Galíciából, Magyarországból, Lengyelországból és Oroszországból exportra kerülő lányokat Németországon keresztül hajózzák be a különböző egzotikus vidékekre. A leánykereskedelem organizációja nemzetközi. Rendes cégek foglalkoznak ezzel az aljas mesterséggel s ezek a központok a legkülönbözőbb személyeket foglalkoztatják, ügynököket, kerítőket és hivatásszerű csábítókat, stb. Az a körülmény, hogy a háború következtében a nemzetközi megállapodások lazábbakká váltak, viszont a nemzetközi kapcsolat igen megnehezült, fokozott mértékben segítette elő a leánykereskedelem praktikáit. Újabb időben a Népszövetség vállalta a leánykereskedelem elleni küzdelmet. A Népszövetség teljes ülésén, 1921. évi szeptember hó 30-án megfelelő konvenciót kötött az egyes államokkal. (E konvenciót Magyarország is elfogadta. *A ford.*)

A leánykereskedelemre vonatkozó számos megfigyelést közöl Wegener, aki szerint minden foglalkozási ágban megtalálhatjuk a leánykereskedelem ügynökeit. Különösképpen az állásközvetítők, kintartottak, masszörök, szülésznők és kivándorlási ügynökök foglalkoznak az eleven hús árubabocsátásával. A jól megszervezett leánykereskedők ügynökei azonban oly körökbe is be tudnak tolnakodni, ahol az embernek sejtelve sem lehet arról, hogy kívül van dolga. így például Bécs városában az egyik leánykereskedelemmel foglalkozó asszony négy vallásos egyesületnek volt tagja, Svájcban pedig előszeretettel kereste fel lakóhelyéül a katolikus otthonokat. Sok városban az idegenvezetők vagy a bér-

kocsisok szerepében találkozhatunk velük. Nyelv-
mesterek is gyakran foglalkoznak fiatal leányok
kerítésével. Nem a legjelentéktelenebb szerepet
játssza itt az újságokban található apróhirdetés sem.
Wagener néhány ilyen tipikus hirdetést közöl köny-
vében:

1. Fiatal, jóalakú hölgyet keres táncsoport.
Jelige: U. 128. Poste restante.

2. Gyermeknevelőnőt keresek Magyarországra
bizonyítvánnyal vagy anélkül. Jelige stb.

3. Előnyös elhelyezést biztosítok német nevelő-
nőknek, tanítónőknek és gyermekkertésznőnek.
Varsó stb.

4. Csinos, művelt leányt keresek idősebb hölgy
mellé. Fizetés 60 márka havonként, állandó, kelle-
mes elhelyezkedés. Választ fénykép melléklésével
kérek stb.

Wagener hozzáfűzi, hogy e hirdetések annál
veszélyesebbek, mert rendszerint olyan lapokban
jelennek meg, melyeket intim családi körben szok-
tak olvasni. A leánykereskedelmet többnyire nem
úgy üzik, hogy a leány felismerhesse. Sőt többnyire
állásokat kínálnak a szerencsétleneknek. Az ügynök
igen gyakran felségül szokta venni az áldozatot s a
szülők többnyire boldogok, hogy lányuk férjhez-
ment, holott a házasságot csupán valamelyik papi
ruhába öltözött cinkos „áldotta meg”. Különösen
az Egyesült Államokban dolgoznak így a leány-
kereskedők, ahol a házasságkötéshez semmiféle for-
malitás sem szükséges. Rockefeller elnöksége alatt
Newyorkban összeült bizottság ugyan azt állapí-
totta meg hogy e szempontból Newyork a legtisz-
tább város, azonban Wagener egészen másképpen
vélekedik. A bevándorlási bizottság jelentése alap-
ján megállapítja, hogy a newyorki leánykereskede-
lem szinte elképzelhetetlen méreteket ölt. Ugyanez
áll Dél-Amerikára, különösen Buenos-Airesre. A
leányokért fizetett ár igen különböző. 1878-ban egy
írországi leánykereskedelemmel foglalkozó asszony

háromszáz frankot kért egy lányért. Ma az árak sokkal magasabbak és csak ezresekkel fejezhető ki. Természetesen a vevő már csak azért is kénytelen magas árat fizetni, mert a közvetítők száma, akik ugyancsak keresni akarnak, igen nagy. Így érthető, hogy négyezer márka sem túlságosan magas összeg, melyet a bordélyház tulajdonosa szívesen megfizet az áruért. A leánykereskedőknek külön tolvajnyelvük van, melyet leveleikben és sürgönyeikben felhasználnak, öt hordó magyar bor például öt magyar lányt jelent. A leány kereskedők organizációja annyira raffinált, hogy mint Wagener is elismeri, sehol sem sikerült őket teljesen leleplezni. Ha azonban a leánykereskedelmet a hatósági ellenőrzés ellenére is túl nagy mértékben sikerül üzni, – hiszen sokezer nőt adnak el egzotikus kikötők bordélyházaikban – úgy ez csak a hatóság lekenyerezésével lehetséges. Ha minden rendőrtisztviselő megtenné e téren kötelességét, úgy bizonyára sokkal könnyebben lehetne legyőzni a leánykereskedelmet és ha a Rockefeller vezetése alatt álló bizottság azt állapította meg, hogy Newyork nem ismeri a leánykereskedelmet, úgy ezt az elentétet bizonyára úgy érthetjük meg, ha szem előtt tartjuk, hogy Newyork rendőrfőnökét és számos rendőrhivatalnokát nyilvánosan azzal vádolták meg, hogy titokban összezsúrirozzák a levelet a leánykereskedőkkel. Mikor pedig beigazolást nyert, hogy a newyorki rendőrfőnök valóban pénzt fogadott el a leánykereskedőtől, föbelőtte magát.

XVIII.

A prostitúció elleni küzdelem

A prostitúció a házasságon kívüli nemi élet legártalmatlanabb formája – A szabad szerelem nem alkalmas a prostitúció leküzdésére – Megkárosítja a női nemet – Elősegíti a prostitúciót – A prostitúció korlátozásának módjai – Jobb munkabéretet a nőknek – A nemi felvilágosítás előnyei – Javító nevelés – A férfi házasságon kívüli absztinenciájának kérdése

Mielőtt a prostitúció elleni küzdelemre térnék, fel kell vetnem azt a kérdést is, hogy vajjon jogosult-e a teljes kiirtása. Erre a kérdésre nem tudok feltartás nélküli igennel válaszolni, mert az a meggyőződésem, hogy a házasságon kívüli nemi élet legártalmatlanabb formája a prostitúció.

Jól tudom, hogy a prostitúció legyőzésére sokan más illegitim formákat ajánlanak. Hiszen éppen a legutolsó évtizedekben vált hangossá a szabad szerelem körüli harc, amely alatt a nemi ösztön nem valami szabados kielégítését értik, hanem a szabad egyesülésen és kölcsönös szerelmen nyugvó nemi viszonyt. Azt hirdetik a szabad szerelem apostolai, hogy ebben a kötelékben nem árusítják a testet pénzért, hanem a lélek játssza itt a főszerepet. A szabad szerelem ebben a beállításban tehát a nemi élet megnemesbedése. Nekem azonban az a véleményem, hogy a szabad szerelem a női nemet megkárosítja. Minden olyan kapcsolat, melyet nem kötöttek

meg állami vagy egyházi közvetítéssel és amellyel nem kapcsolatos a kényszer, magában foglalja azt a lehetőséget, hogy a felelősségérzetet csökkentse, mert a defloreált és esetleg másállapotba jutott nők faképnél hagyása túlságosan meg van benne könnyítve. Mindez elgondolható volna valamely eszményi állam számára, amely különben sem szorul törvényekre, ahogy ezt az anarchisták elgondolják. A prostituált jól tudja, hogy bizonyos rövid időre szánt élvezeti cikk a férfi szemében; azonban az a nő, aki szabad szerelemben kapcsolódik a férfihez, az elváláskor rendszerint megkárosodik. A mai társadalmi felfogás szerint a szabad szerelemben élő nő előtt rendszerint bezárul a tisztességes polgári élet lehetősége és belátható időn belül nem is várható e téren változás. Ez az oka annak, hogy kisebb rossznak tartom a nőre nézve a prostitúciót, mint a szabad szerelmet. Éhez hozzájárul még az is, hogy a prostitúció az illegitim kapcsolatból származó számos kellemetlenséget gátol meg. Így például tudjuk, hogy a deflorált leányt csábítója a legtöbb esetben átengedi sorsának és a törvényhozás a törvénytelen gyermek számára alig biztosít jogokat az apával szemben. Minthogy a legtöbb leány nem igen törődik a szerelmi mámorának természetes következményeivel, a jelenlegi államrend szerint, melyet e sorok írója szem előtt tart, a prostitúciót tartja a kisebb rossznak, mindaddig, míg az államrend a törvénytelen gyermekek sorsát nem biztosítja emberségesebben. Különben is az előző fejezetben már kimutattam, hogy a szabad szerelem – ha nem is játszik benne szerepet az anyagi szempont – megkönnyíti az utat a prostitúció felé. A szerelem megnemesedéséről hallott sok beszéd nem tudja elhomályosítani azt a tényt, hogy az olyan leány, aki – bár szerelemből is – nemi kapcsolatot tart fenn valamely férfival, könnyebben és kevesebb meggondolással fogja magát egy másik férfinak pénzért átengedni.

Ez a meggondolás azonban nem akadályozhat meg bennünket abban, hogy meg ne vizsgáljuk, vajjon lehetséges volna-e a prostitúció egyes kinövésait megszüntetni. Hiszen tudjuk, hogy a prostituált igen gyakran csak szerencsétlenségének köszönheti, hogy ebbe a helyzetbe került és bizonyára nem vinné vásárra testét, ha a sors kegyesebb lett volna vele szemben.

Nem hiszem, hogy az anyagi természetű eszközök valaha is oly bőven állanának a nők rendelkezésére, hogy már egymagában ez is kizárná a prostitúciót. Hogy néhány fillérrel többet vagy kevesebbet keres-e a leány, nem játszik lényeges szerepet e szempontból. Azonban mindezek ellenére is igazuk van azoknak, akik azt állítják, hogy egyes foglalkozási ágakban a nők fizetsége oly csekély, hogy munkaadójuk szinte belekalkulálja azt a lehetőséget is, hogy a nő a prostitúció útján keresi meg létfenntartási költségeinek nagyobb részét. Áll ez különösen a színésznőkre és táncosnőkre vonatkozólag. A lányoknak itt nagy összeget kell kiadniok ruházkodásra, tehát így mindegyik kénytelen gazdag barátot tartani és e viszony igen gyakran vezeti őket a prostitúció karjaiba.

Másik viszont a leányok nemi felvilágosításától várnak sokat e téren. Azt is ajánlják, hogy nevelés segélyével a cicomázási vágyat már korán el kell fojtani a nőben. Végül joggal hivatkozik számos szociológus arra is, hogy a prostitúció a lakásviszonyok állandó rosszabbodása következtében is tág talajra talál.

Az ideirányuló reformtörekvések minden esetre csak helyeselhetők. Elismerjük, hogy a nevelésnek nagy hatása lehet s a lakásnyomor megszüntetése ugyancsak üdvös hatást fejthet ki a prostitúció elleni küzdelemben. Úgyszintén igen jelentős tényező a prostitúció elleni küzdelemben a különböző kultúrállamokban törvényileg biztosított javítónevelés, mely különösen a kiskorúakat aka-

dályozza meg abban, hogy a prostitúció martalékaivá váljanak, bár véleményünk szerint ezek az intézkedések még csak a fejlődés igen kezdeti szakaszában vannak. A törvénytelen anya és törvénytelen gyermekéért sokkal többet kell tennie az államnak, ha valóban meg akarja akadályozni, hogy a prostitúció e forrásból merítse áldozatainak legnagyobb számát.

Azonban a prostitúció okai közül legfontosabbnak a férfi nemi kívánságait kell tekinteni. A prostitúció elleni harc tehát csak akkor lehet eredményes, ha ezen a ponton ragadjuk meg. Az életben minden kereskedelmi ügyletet a kereslet és kínálat szabályoz és ez áll a prostitúcióra is, mert hiszen a leány, ki testét bocsátja áruba, tulajdonképpen szintén csak kereskedelmi ügyletet köt. Amíg a férfiak megkívánják a prostitúciót, addig az mindig létezni is fog, bármennyire emelkedjenek is a bérek és bármennyire javuljon is a nő életmódja.

Csak ha a férfi le tud mondani az illegitim nemi életről, remélhető a prostitúció jelentős korlátozása, mert a kereslet ebben az esetben hiányozni fog. Azt már megemlítettem, hogy a prostitúciónak más illegitim nemi viszonyal való behelyettesítése csak súlyosbítani fogja a bajt. Ezzel szemben sokan utaltak már a férfi korábbi házasságának lehetőségére. Igaz ugyan, hogy házas kötelékben élő férfiak is igen gyakran keresik fel a prostituáltakat, de kétségtelen, hogy a korai nősülés igen lecsökkentené a prostituáltak iránti keresletet. Hogy a korai házasságnak mily jelentősége van ezen a téren, azt az a körülmény is bizonyítja, hogy azokban a néprétegekben, hol a korai házasság divik, például munkáskörökben, a nemi betegségek sokkal kisebb mértékben terjednek el, mint máshol. A középosztályhoz tartozó férfiaknak korai nősülése azonban igen sok nehézségbe ütközik s így aligha remélhetjük, hogy belátható időn belül ezen az utón jelentős javulás fog bekövetkezni.

A korai házasság lehetősége tehát bizonyára előnyösen hathat a prostitúció elleni küzdelemben. Azonban tekintetbe kell venni a másik lehetőséget is, t. i. a nőtlen férfiak nemi absztinenciáját. Itt kettős kérdésről van szó. Először arra kell feleletet adni, hogy vajjon egyáltalában képes-e a férfi arra, hogy nemi absztinenciában éljen, a második kérdés pedig az, hogy vajjon az absztinencia ártalmas-e az egészségére. E két kérdést nem szabad összezavarni. Az absztinenciát ártalmatlannak, sőt hasznosnak lehet tartani, azonban mégis fenn foroghat az a vélemény, hogy a mai nevelési rendszer és befolyások következtében, melyeknek a fiatalember ki van téve, az absztinencia gyakorlatilag keresztül vi hetetlen, mert a nemi ösztön ereje és állandó ingerlése a kielégítés felé hajt. Azonban számomra kétségtelen, hogy megfelelő nevelés segítségével elő lehet segíteni a nemi absztinenciát. Jól meg kell gondolni azonban azt is, hogy ez nemcsak az egyes individuum problémája, hanem az egész emberi társadalomé.

Ismét hangsúlyozom, hogy mind e fejtegetéseimnél a jelenkori állam szempontjait tartottam szem előtt. Olyan állameszményben, mely az emberi szenvedélyeket és osztályellentéteket kiegyenlíteni képes, nem hiszek, de még ha hinnék is benne, úgy azoknak a fejtegetéseknek, melyek a jövő államára vonatkoznak, csupán elméleti értékük volna. Ez az oka annak, hogy nem fejtettem e helyen ki azokat a törekvéseket, melyek a prostitúció legyőzését az osztályállam megszüntetésétől remélik, annál is inkább, mert mint ugyancsak fentebb kifejtettem, meg vagyok róla győződve, hogy a szabadszerелеm nem alkalmas a prostitúció kiirtására.

A PROSTITÚCIÓ A NÉPRAJZBAN

Írta:

Dr. G. BUSCHAN
orvostanár

XIX. Prostitúció a néprajzban

Szent prostitúció – Az indiai nurse – A főpap defloreálja őket – Ünnepi fajtalankodások – A ius primae noctis eredete – A pap vagy törzsfőnök kötelessége a defloreálás – Ezért díjazás jár nekik – Az „átölelés” joga Franciaországban – A mesterséges defloreálás – Az arab prostitúció – Prostitúció Kínában – A virágos csónakok és kék házak – Japán – Joshivara – Prostitúcióra való nevelés – Japán erkölcs – Az „időfeleség” – Kormányintézkedések – A Yoshivara élete – Mintaszerű közbiztonság – Az előkelő prostituáltak címerei

Azon szigorúan erkölcsös felfogás ellenére, melyet alacsonyrendű népeknél is gyakran feltalálhatunk, igen gyakran előfordul, hogy az asszonyoknak és lányoknak nemcsak meg van engedve, hanem kötelességgé van téve, hogy bizonyos alkalmakkor prostituálják önmagukat. E jelenség eredeti okát bizonyos kulturális tényezőkben fogjuk megtalálni. Nagy ünnepek alkalmával egyes törzsek asszonyai és lányai az istenség tiszteletére átengedték testüket a templomokban, vagy a papoknak, vagy pedig más idegen férfiaknak is. Rend szerint a termékenység istennője volt az, akinek így áldoztak s az volt a cél, hogy ezáltal a rokonszenvét és jóindulatát megnyerjék.

E könyv bevezető fejezeteiben már kimerítően

ismertettük az úgynevezett vallásos és vendégbaráti prostitúciót. Ehelyütt tehát még csak az Indiában mos is dívó ily szokásra kell rámutatnunk. Indiában nurse, táncosnő a nevük a szent prostituáltaknak. Mindegyik hindu templomban nagy számmal találhatunk reájuk. A leányokat, kik rendszerint alacsony kasztból származnak, már kora ifjúságukban beavatják későbbi foglalkozásukba. Kiművelik őket az ének és tánc mesterségében és bizonyos műveltségre is tesznek szert. A templom többi alkalmazottja éppen ezért nagy becsben tartja őket. Miután a főpap, a bramin, defloreálta őket, megfelelő pénzbeli ellenszolgáltatásért rendelkezésre állnak bármelyik idegennek, aki ugyanazon, vagy magasabb kasztból származik, mint amelyikhez ők tartoznak. Ünnepi alkalmakkor a templomokban táncolnak, azonban igen gyakran meghívják őket lakadalmakhoz, vendégségekhez és más ünnepekre is, amikor is az a feladatuk, hogy a vendégeket táncuk és énekük segélyével szórakoztassák vagy pedig átengedjék magukat nekik. Korunk primitív népeinél ritkán találkozunk vallásos prostitúcióval. Ünnepeles alkalmakkor azonban, fajtalan táncokkal kapcsolatban, néha előfordul a minden válogatás nélküli nemi keveredés, még pedig oly törzseknél is, akik e szempontból igen szigorúan gondolkodnak és a házasságon kívüli közösülést bünténynek tekintik. E kicsapongásokat bizonyos ausztráliai törzseknél, továbbá a Havay szigeteken, Nyugatafrika egyes néger törzseinél és Délamerikában figyelték meg.

A *ius primae noctis* eredeti formájában is bizonyára ősrégi prostitúcióra vezethető vissza. Különböző alacsony népeknél még a mai napig is fennmaradt e szokás. Mint a XVI. századbeli írók jelentik, Nicaragua indián törzseinél, továbbá az aravakoknál a törzsfőnök vagy pedig a pap végezte el a menyasszony deflorációját. Ugyanezt jelentik a XIX. század utazói a brazíliai kulinos és jumános

törzsekről és számos nyugatafrikai néptörzsről. A vanderobe és massa y néger törzseknél az a szokás dívik, hogy a fiatal férj kötelessége, hogy átengedje menyasszonyát egy-két vadásztársának a nászéjszakán. A Loango partvidékén a falu minden legényének joga van a menyasszonnal közlekedni, ha jól megfizet ezért, sőt számos primitív törzsről azt a jelentést kaptuk, hogy itt a vőlegény apjának kötelessége a defloráció.

Ami e szokás keletkezését illeti, úgy véleményem szerint Bartels fogja fel helyesen a kérdést, mikor azt állítja, hogy e jog abból a kötelezettségből származott, mely szerint a menyasszony hozzátartozói „használható” állapotban tartoznak őt a fiatal férjnek átadni. Minthogy pedig az első közöszülést, a hímen elpusztítását és a vele kapcsolatos vérzés miatt számos törzs tisztátlannak tartja, úgy ez azon férfiak kötelességévé vált, akik az istenséggel való közelebbi kapcsolatuk révén nem teszik ki magukat annyira az ebből származó veszélyeknek. E férfiak pedig a papok vagy a törzsfőnök, akik e működésükért illő tiszteletdíjban részesülnek. Kezdetben a törzs szellemi feje tartozott a deflorációt elvégezni, vagy pedig maga a törzsfő, aki igen gyakran saját személyében egyesítette az egyházi és világi hatalmat, végül pedig e jog a törzs minden előkelő férfiára kiterjedt és degeneráció esetén a törzs minden tagja részt vett a nászaktusban. E szokások maradványait ma is megtaláljuk az ainuknál, akik csak akkor házasodhatnak, ha a törzsfő ebbe beleegyezik és az igorotok azon szokásában, hogy a törzsfőnök az esküvő alkalmával jogainak szimbólumaképpen ráteszi a lábát a menyasszony lábára.

A középkori Európában is sokhelyütt találunk ily szimbolikus szokásokat, melyeket az esküvő alkalmával a hűbérúr gyakorol. Így például Franciaországban a „droit de cuissage”-t, amely abban állt, hogy a földesúr egyik lábát belerakta

alattvalóinak nászágyába vagy pedig azt a kataton szokást, hogy a földesúr, ha a menyasszony már a nászágyban feküdt, átlépett felette. Ugyanilyen jelentősége van a Franciaországban szokásos „droit de braconage”-nak is, amely abból állott, hogy a földesúr a násznép jelenlétében megölelte a menyasszonyt. Igen valószínű azonban, hogy braconer alatt néha többet is értettek az egyszerű megöletésnél. Skótországból hasonló népszokás dívik marchette és praelitativ, Piemontban pedig cazzigio elnevezés alatt. A horvátoknál még az újkorban is dívott az a szokás, hogy a földesúr együtt hált hűbéresének menyasszonyával.

Egyébként említettük már, hogy alacsony kultúrájú néptörzseknél csupán a főpap és a törzsfő jogosult a fiatal lányok deflorálására, ami az istenségnek tetsző cselekmény és áldozat számba megy. Az istenség sok helyütt mesterséges utón végezteti el e műtétet. Így példának okáért Indiában a fiatal lányok fölkeresik Siva isten templomát, ahol mesterséges penis segélyével veszik el szüzességüket. Róma kezdeti szakában állítólag hasonlóképpen folyt le e művelet. Itt a menyasszonyok Mutinus isten ölébe ültek; ennél az alkalomnál csont fallusszal hatoltak be a menyasszony belső nemi szerveibe és tágították ki azokat. Többnyire azonban a papok, mint az istenség földi szolgálói végezték el ezt az aktust. Szívesen teszik meg ezt, azonban honoráriumot követelnek fáradozásukért. Manapság is szokás India egyes vidékein, hogy a vőlegény menyasszonya defloreálása céljából felkeresi a braminokat. Kambodzsában az a szokás dívott, hogy a pap szentelt borba mártott ujjával hajtotta végre az aktust.

Az iparszerű prostitúciót is megtaláljuk számos primitív népnél. Ismeretes volt ez náluk már abban az időben is, mielőtt az európai kultúrával kapcsolatba kerültek volna.

Igen ritka az az eset, hogy a prostitúciót szé-

gyennek tekintik, mint például Mexikóban és az araboknál, Mohamed idejében. Többnyire eltűrik és sok esetben megtiszteltetésnek is tekintik. Az ulen-neil-oknál, mely Algíriában lakó arab törzs, p. o. maga az anya küldi el a még alig felserdült leánygyermekét a Szahara idegenek által igen kedvelt oázisvárosaiba, azon célból, hogy itt, az izlám parancsaival ellentétben, a prostitúció segélyével vagyont szerezzenek és ha gazdagon térnek vissza, előkelő férfi veszi el őket feleségül.

Kínában és Japánban a prostitúció egész különleges fejlődésen ment keresztül és állami védelemben részesült. Kínában az ismert virágoscsónakok (Hoa-Thing), továbbá a kék házak (Teing-Lao, így nevezik őket kék függönyeik miatt) a prostitúció szállásadói. Lakóik majdnem kizárólag szegény családok gyermekei, kiket részben még gyermekkorukban loptak el és hat-hétéves koruk óta készítenek elő jövőendő foglalkozásukra. A régi Kínában e lányoknak különleges nevelésben volt részük, megtanulták az ének, a tánc művészetét, kiképezték őket az irodalomban és ezért sok helyütt oly szerepet játszottak, mint az antik Görögországban a hetérák. A kínai ifjúság gyakran abból a célból is keresi fel ezeket a lányokat, hogy társaságukban műveltségüket tökéletesítsék.

Japánban a prostitúció oly mértékben van elfedve, mint sehol másutt a földön. Az egyik névtelen angol szerző a kb. 20.000 örömházban elhelyezett lányok számát 4–500.000-re becsüli s e számhoz még ugyanannyi nő járul hozzá, kik e mesterséget titokban űzik. Nemcsak minden kikötővárosban találunk számos bordélyházat, hanem a legkisebb faluban is. A nevük yoshivara, youjova vagy kouromou. E házak legtöbbször a vidék legszebb építkezései. Nem ritkán templomokkal vannak összeépítve s a legcsodálatosabb bennük az, hogy egyúttal állami intézményeknek kell őket teríteni. A prostituált Japánban, külön kasztot alkot, mely-

nek keletkezése több évszázadra nyúlik vissza s a törvény és szokás védelmében áll. Az állam vásárolja össze a fiatal lányokat, kiképezteti őket mindenféle művészetben s eképpen készíti őket előjövendő foglalkozásukra. E lányok rendszerint szegény szülők gyermekei vagy pedig árvák. Szüleik vagy gyámjuk adja el őket vagy pedig bérbe adja a lányokat bizonyos házaknak. Itt mindenféle női készségre tanítják őket, mint például az írás-olvasás mestersége, éneklés, lanton való játék és előkelő modor. Az idősebb kurtizánok művelik ki a fiatalabbakat, kik ennek fejében a szobalány szerepét játsszák mellettük. Igen gyakori eset, hogy a fiatal lányok már a leggyengédebb gyermekkorban elkerülnek e házakba, azonban csak 14 éves korukban élhetnek nemi életet. Huszonhét esztendőskorukban újból visszanyerik személyes szabadságukat, hacsak kiváltás vagy férjhezmenés következtében hamarabb el nem kerülnek. Bizonyára különösnek hangzik az európai ember előtt, hogy a prostituált Japánban könnyen kap férjet, mert itt általánosan dívik az a szokás, hogy a leány, ha idejét leszolgálta, a házasság révébe evez. A szegényebb japánok legnagyobb része az örömházakból szerzi be feleségét s a prostitúció mint foglalkozás a japán férfit nem botránkoztatja meg. Lefolytatott életük miatt nem őket, hanem szüleiket okolják. Hiszen a szülők azok, akik a szükség nyomása következtében lányukat erre az életmódra vezették, bordélyházba adták el s a lányok mindezért nem tehetők felelőssé.

Kaibara Ekken japán erkölcsstanító szerint, akinek a női morálról szóló erkölcsi törvények összefoglalását köszönhetjük, a nő legfőbb erénye a szülői tekintély feltétlen elismerése és az önfeláldozás, szerénység, tartózkodás, szóval önzetlenség, a legtágabb értelemben. Ha a leány arra törekszik, hogy ezt az erényt gyakorolja, úgy ember-társai nagyra becsülik s ez az oka annak, hogy

Japánban az örömházak leánylakóit nem vetik meg, hanem sajnálják és igen megbecsülik. Sok lány jelentékeny befolyást gyakorol az irodalomra és művészetekre s így érthető, hogy egyes kiváló művészek nem tartották méltóságukon alulinak, ha művészetük tárgyát a yosivara köréből merítették. Japán könyvek részletes leírását hozzák a híres prostituáltak életének; az egyikről azt írják, hogy „folt érte ugyan a testét, de a szívét nem”, a másikat pedig „a mocsár lótuszvirágának” tisztelik meg. Annak ellenére azonban, hogy a kurtizánok Japánban aránylag nagy tekintélynek örvendenek, még sem szabad azt hinnünk, hogy magas társadalmi nívón állnak. A jobb társadalmi körök nem becsülik meg őket, de azért megvetésben sincs részük, mint ez nálunk szokás. Csupán sajnálkozásban van részük, mert hiszen nem saját hajlamukból és kívánságukból foglaltak helyet az örömházban, hanem szüleiknek parancsára. Az a megjelölés, melyet a japán prostituáltra alkalmaznak, tehát nem is tartalmaz semmi megvetést, mint a nálunk alkalmazott szajha vagy ringyó szavak: a japánok „időfeleség”-nek nevezik e lányokat. Régebben ugyanis az a szokás dívott, hogy a lányokat bizonyos szerződéses idő tartamára bízták rá az idegenekre, kik időházasságot kötöttek velük. A lányoknak ez az átengedése bizonyos ceremóniával volt kapcsolatos, mely hasonlított az esküvőhöz. Az örömház fogadószobájában háromszor nyújtották át a vendégnek a rizsbort, mint a valódi házasságnál volt szokás, ezután megjelent a leány és a szokásos szónoklatok közepette adták őket össze. E szokásra vezethető vissza az a bordélyházi rendelkezés is, hogy egyetlen idegen sem tartózkodhatik itt huszonnégy óránál hosszabb ideig.

Mint már említettem, Japánban a prostitúciót a kormány szigorúan szabályozza. A prostituáltak bizonyos városnegyedben kötelesek lakni, máshol nem mutatkozhatnak és ha családi okok következ-

tében kénytelenek lakhelyüket elhagyni, úgy hatósági közeg kíséri őket. Ez azonban nem akadályozza annak, hogy a titkos prostitúció Japánban is fel ne viruljon. Az örömházak tulajdonosai zárt. céhet alkotnak és saját körükből főnököt választanak maguknak, aki a rendőri előírásokat ellenőrzi.

Tokióban számos ily bordélynegyed van. A leghírhedtebb a Yoshivara, egy árkok által körülhatárolt városrész, melybe egyetlen hídon keresztül lehet csak bejutni. A bejáratú kapun a következő költői felirat olvasható: „Tavaszi álom, ha az uccák tele vannak cseresznyevirággal, őszi hangulat, ha az uccák két oldalt világos lámpásokkal vannak szegélyezve.” Egyedül e városrészben kb. 3000 prostituált lakik.

A Yosivara szó eredetileg mocsarat jelent, mert e helyen régebben tényleg mocsár volt, azonban már 1617-ben ideépítették az első bordélyházat. A későbbi idők folyamán azonban poétikusabb eredetet kutattak ki e név számára és eszerint Yosivara szó a boldogság mocsarát jelentené. Már a XVII. század folyamán szabályozta a kormány az itt felépült örömházakat, meghatározta az építkezési stílusukat, a lányok föl vételét, ruházódását és életmódját. Azonban a törvény hiányossága folytán a hivatásos kerítőknek mindig módjukban volt lopott gyermekeket a Yosivarába becsempészni és ezeket a lányokat mértéktelenül kiuzsorázni. Csak 1872-ben alkottak új bordélyházi szabályrendeletet, mely a lányok szabadságát biztosítja, a bordélyházak tulajdonosaihoz való viszonyukat szabályozza és gondoskodik a higiénia szükségleteiről.

A Yosivarát szabályos, egyenes uccák szelik keresztül. 1872-ig nem szabadott két emeletnél magasabb házakat építeni. Azóta azonban igen gyakoriak a több emeletes házak s ezek közül sok szinte palotaszerű külsejű. Itt azután olyan színjáték játszódott le az idegen szemek előtt, melyet más országban alig láthat, sőt a japán vidéki váró-

sok sem tudnak hasonlót felmutatni. Sokszínű, pompás ruhába öltöztetett lányok egymás mellett ülnek aranszínű ernyők alatt a farácsokkal elkerített ketrecekben. A XVIII. században az a szokás fejlődött ki, hogy a bordélyházak előkelő voltát a farács magassága jelképezte. Az első osztályú házak rácsa egészen a háztetőig ért fel, a második osztályú házak rácsa alacsonyabb, végül a harmadosztályú bordélyház rácsának pálcikái nem vertikálisan, hanem horizontálisan futnak. 1872 óta az első és másodosztályú bordélyházak nem állítják ki többé nyilvánosan a lányokat, legfeljebb fényképeiket akasztják ki a kapuba, sokan azonban már ezt sem teszik. A vendégeknek a teaházakhoz kell fordulniok s ezek közvetítik a látogatásokat. A teaházakban megkaphatók a bordélyházak lakóinak fényképei. A harmadosztályú bordélyházakban mindez azonban szükségtelen, mert itt a lányok továbbra is a rács mögött tartózkodnak és mindenki kiválogathatja azt, aki ízlésének megfelel. Minthogy az egész Yosivara negyed a rendőrség különös felügyelete alatt áll, itt teljes rend és mintaszerű közbiztonság uralkodik. A prostituáltakat arról a nagyszámú hajtűről lehet megismerni, melyeket kontyukban hordanak. Igen gyakran övük szalagját, melyet a tisztességes nők hátul hordanak, elől kötik meg. Számos városban a nyilvános házakat lámpással jelölik meg, ugyancsak kiszögeznek a ház falára az itt tartózkodó előkelő prostituáltak címérét, sőt könyv is jelent meg, melyben az előkelő prostitúció címereit feltalálhatjuk.